

Celse / Von Haller, Albert (éd.). Aur. Cornelii de Medicina Libri Octo ad editionem patavinam quam anno DMCCCL. Vulpius dedit et nuperiorem lipsiensem, nunc cura Alberti von Haller denuo editi. Indicem auctiorem reddidit P. R. Vicat M. D. ...tomus II

Lausannae : Grasset, 1772.

Cote : 150177x02

AUR. CORNELII CELSI

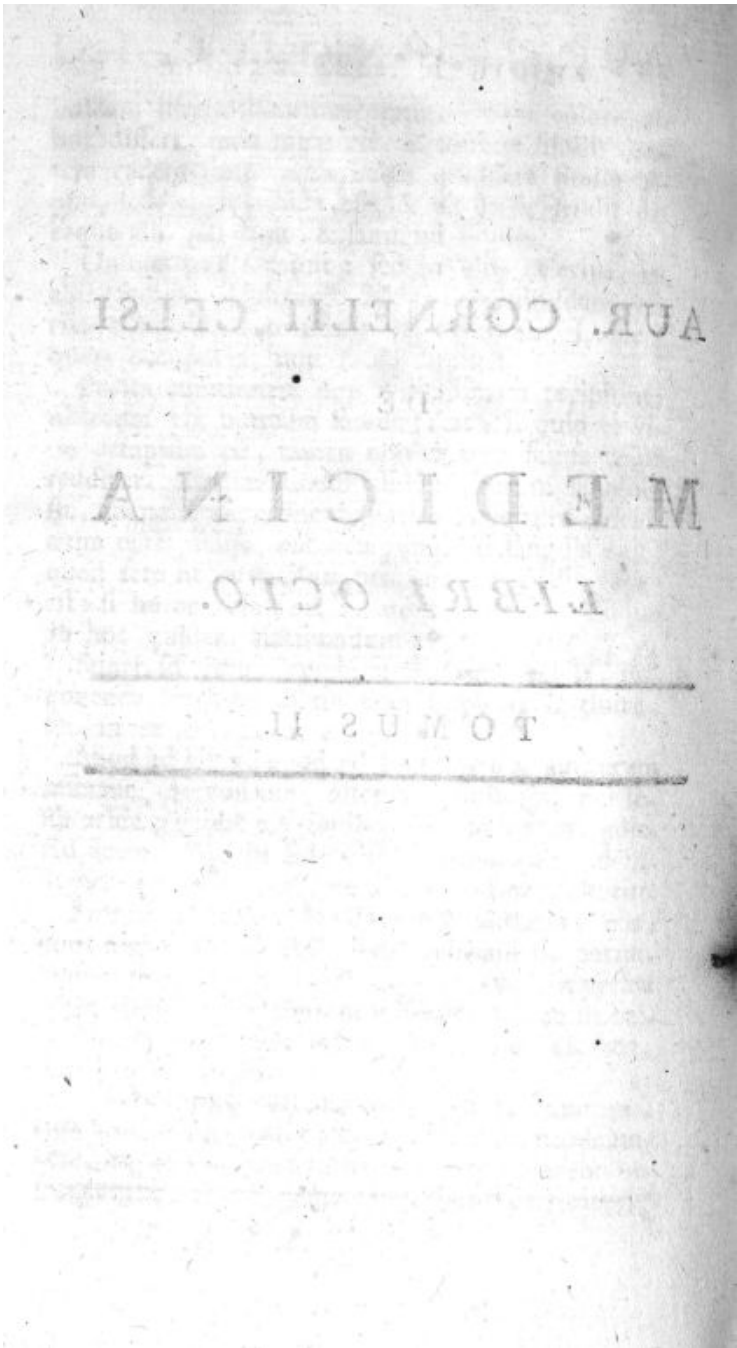
DE

MEDICINA

LIBRI OCTO.

TOMUS II.

AUR. CORNELII CELSI
DE
MEDICINA
LIBRI OCTO

AD EDITIONEM PATAVINAM,
QUAM ANNO DMCCCL. VULPIUS
DEDIT

ET NUPERIOREM LIPSIENSEM,

NUNC CURA

ALBERTI VON HALLER

DENUO EDITI.

INDICEM AUCTIONEM REDDIDIT

P. R. VICAT M. D.

L A U S A N N Æ

Sumptibus FRANC. GRASSET & SOCIOR.

M. D. CC. LXXII.

AUR. CORNELII GELSI
DE
MEDICINA
LIBRI OCTO
AD EDITIONEM PATAVINAM
QUAM ANNO DMCCCL. VULSIT
M. G. DEBITA
ET SUPERIORUM LITTEARUM
AUR. CURA
ALBERTI VON HALLER
DENOVO EDITI
INSICUM AUCTIORUM REDDIDIT
F. R. VICAT M. D.

L. A. U. S. A. N. V. M.
V. S. U. M. M. I. U. S. F. R. A. N. C. G. R. A. S. S. E. T. U. S. P. O. C. I. O. R.
M. D. C. C. L. X. X. I. I.

A. CORN. CELSI
MEDICINÆ,
LIBER SEXTUS.

CAPUT I.

De Vitiis singularum corporis partium.

DIXI de his vitiis, quæ per totum corpus orientia, medicamentorum auxilia desiderant; nunc ad ea veniam, quæ non nisi in singulis partibus incidere consueverunt, orsus a capite.

I. *De Capillis fluentibus (a).*

In hoc igitur capillis fluentibus maxime quidem sæpe radendo succurritur. Adjicit etiam vim

(a) TRALLIAN. I. 2. ACTUAR. M. M. II. 5.
IV. 9. ORIBAS. de Loc. Affect. Cur. IV. 5.

quandam ad continendum, ladanum cum oleo (b) mistum. Nunc de his capillis loquor, qui post morbum fere fluunt. Nam, quo minus caput quibusdam ætate (c) nudetur, succurri nullo modo potest.

C A P. II.

De Porrigine (a).

PORRIGO autem est, ubi inter pilos quædam quasi squamulæ surgunt, exque a cute resolvuntur; & interdum madent, multo sæpius siccæ sunt. Idque evenit, modo sine ulcere, modo exulcerato loco. Huic quoque modo malo odore, modo nullo accedente. Fereque id in capillo fit, rarius in barba, aliquando etiam in supercilio.

Ac neque sine aliquo corporis vitio nascitur, neque ex toto inutile est. Nam bene integro capite, non exit: ubi aliquod in eo vitium est, non incommodum est, summam cutem potius subinde corrumpi, quam id, quod nocet, in aliam partem magis necessariam verti.

Commodius est ergo subinde peccando repurgare, quam id ex toto prohibere. Si tamen ea res magis offendit (quod nimium humore sequente fieri potest; magisque, si is etiam mali odoris

(b) *Scil. myrteo.* TH. PRISCIAN. I. 2.

(c) PRISCIAN. I. 2.

(a) ÆGINET. III. 3. TRALLIAN. I. 4. ORIBAS. de Loc. Affect. Cur. IV. 9. 10.

est) caput sæpe radendum est; dein id super adjuvandum aliquibus ex leviter reprimentibus; quale est nitrum cum aceto, vel ladanum cum myrteo & vino, vel myrobalanum cum vino. Si parum per hæc proficitur, vehementioribus uti licet; cum eo, ut sciamus, utique in recenti vitio id inutile esse.

C A P. III.

De Sycofi (a),

EST etiam ulcus, quod a fici similitudine σύνωσις a Græcis nominatur, quia caro in eo excrescit: & id quidem generale est. Sub eo vero duæ species sunt. Altera, ulcus durum & rotundum est: altera, humidum & inæquale. Ex duro exiguum quiddam & glutinosum exit: ex humido plus, & mali odoris. Fit utrumque in iis partibus, quæ pilis conteguntur: sed, id quod callosum & rotundum est, maxime in (b) barba, id vero, quod humidum, præcipue in capillo.

Super utrumque oportet imponere elaterium, aut lini semen contritum & aqua coactum, aut ficum in aqua decoctam, aut emplastrum tetrapharmacum ex aceto subactum. Terra quoque Eretria ex aceto liquata recte illinitur.

(a) ÆGINET. III. 3. ACTUAR. M. M. II. 5.
ORIBAS. de Loc. Affect. Cur. IV. 52. TRALL. I. 5.
(b) TRALLIAN. I. I. PRISCIAN. Lb. I. c. 6.

C A P. IV.

De Areis.

AREARUM quoque duo genera sunt. Commune utrique est, quod, emortua summa pellicula, pili primum extenuantur: deinde excidunt: ac, si ictus is locus est, sanguis exit liquidus, & mali odoris: increfcitque utrumque in aliis celeriter, in aliis tarde. Pejus est, quod densam cutem, & subpinguem, & ex toto glabram fecit. Sed ea, quæ ἀλωπεκία nominatur, sub qualibet figura dilatatur. Fit & in capillo, & in barba. Id vero, quod a serpentis similitudine ἐφιδασίς (a) adpellatur, incipit ab occipitio: duorum digitorum latitudinem non excedit: ad aures duobus capitibus serpit; quibusdam etiam ad frontem, donec se duo capita in priorem partem committant. Illud vitium in qualibet ætate est: hoc fere in infantibus. Illud vix unquam sine curatione: hoc per se sæpe finitur.

Quidam hæc genera arearum scalpello exasperant, quidam illinunt adurentia ex oleo; maximeque chartam combustam; quidam resinam terebinthinam cum thapsia inducunt. Sed nihil melius est, quam novacula quotidie radere: quia, cum paulatim summa pellicula excisa est, adaperiuntur pilorum radiculae. Neque ante oportet desistere, quam frequentem pilum nasci adparuerit. Id au-

(a) ORIBAS. *de Loc. Affect. Cur.* IV. 42. ACTUAR. *M. M. V.* 13.

tem, quod subinde raditur, in fini atramento futuro fatiſ eſt.

C A P. V.

De Varis, & Lenticulis, & Ephelide (a).

PENE ineptiæ ſunt, curare varos, & lenticulas, & ephelidas: ſed eripi tamen feminis cura cultus ſui non poteſt. Ex iis autem, quæ ſupra propoſui, vari lenticulæque vulgo notæ ſunt; quamvis rarior ea ſpecies eſt, quam *φαιδω* Græci vocant, cum ſit ea lenticula rubicundior, & inæqualior. *Εφελιδις* vero a plerisque ignoratur: quæ nihil eſt, niſi aſperitas quædam & durities mali coloris. Cætera non niſi in facie: lenticulæ etiam in alia parte nonnunquam naſci ſolent, de qua per ſe ſcribere alio loco, viſum operæ pretium non eſt.

Sed vari commodiſſime tolluntur impoſita reſina, cui non minus quam ipſa eſt, aluminis ſciſſilis, & paulum mellis adjectum eſt. Lenticulam tollunt galbanum & nitrum, cum pares portiones habent, contritaque ex aceto ſunt, donec ad mellis craſſitudinem venerint. Hiſ corpus illinendum eſt, &, interpoſitis pluribus horis, mane eluendum, oleoque leviter unguendum.

Ephelidem tollit reſina, cui tertia pars ſalis foſſilis & paulum mellis adjectum eſt. Ad omnia vero iſta, atque etiam ad colorandas cicatrices, prodeſt ea compoſitio, quæ ad **TRYPHONEM**

(a) *EGINET. III. 1.*

patrem authorem refertur. In ea pares portiones sunt myrobalani, crocomagmatis, cretæ cimoliæ subcæruleæ, nucum amararum, farinæ hordei atque ervi, struthii albi, fertulæ campanæ feminis. quæ omnia contrita, melle quam amarissimo coguntur, illitumque a vespere usque mane eluitur.

C A P. VI.

De oculorum morbis : Et primo de his, qui lenibus medicamentis curantur. (a)

SED hæc quidem mediocria sunt. (b) Ingen-
tibus vero & variis casibus oculi nostri pa-
tent. Qui cum magnam partem ad vitæ simul
& usum & dulcedinem conferant, summa cura
tuendi sunt.

Protinus autem orta lippitudine, quædam no-
tæ sunt, ex quibus, quid eventurum sit, colli-
gere possumus. Nam, si simul & lachryma &
tumor & crassa pituita cœperint; si ea pituita
lachryma mista est; neque lachryma calida est,
pituita vero alba & mollis, tumor non durus,
longæ valetudinis metus non est.

At si lachryma multa & calida, pituitæ paulum,
tumor modicus, idque in uno oculo est; longum id,
sed sine periculo, futurum est. Idque lippitudinis
genus minime cum dolore est; sed vix ante vigesi-
mum diem tollitur, nonnunquam per duos menses
durat; quandoque brevius finitur.

Si pituita alba & mollis esse incipit; lachry-

(a) ACTUAR. *M. M. IV. II. VI. 5. III. 22.*

(b) TRALLIAN. *II. I.*

mæque miscetur, aut, si simul hæc utrumque oculum invaserunt, potest esse brevior, sed periculum ulcerum est. Pituita autem sicca & arida dolorem quidem movet, sed maturius desinit; nisi quid exulceravit.

Tumor magnus, si sine dolore est, & siccus, sine ullo periculo est: si siccus quidem, sed cum dolore est, fere exulcerat; & nonnunquam ex eo casu fit, ut palpebra cum oculo glutinetur. Eiusdem exulcerationis timor in palpebris pupillifve est; ubi, super magnum dolorem, lachrymæ salis calidæque eunt; aut etiam si, tumore jam finito, diu lachryma cum pituita profluit.

Pejus etiamnum est, ubi pituita pallida aut livida est, lachryma calida aut multa profluit, caput calet, a temporibus ad oculos dolor pervenit, nocturna vigilia urget, siquidem sub his oculus plerumque rumpitur, votumque est, ut tantum exulceretur. Intus ruptum oculum febricula juvat. Si foras jam ruptus procedit, sine auxilio est. Si de nigro aliquid albidum factum est, diu manet. At, si asperum, & crasum est, etiam post curationem vestigium aliquid relinquit.

Curare vero oculos sanguinis detractione, medicamento, balneo, fotu, vino, vetustissimus author HIPPOCRATES (c) memoriæ prodidit. Sed eorum tempora & causas parum explicuit: in quibus Medicinæ summa est. Neque minus in (d) abstinentia & alvi ductione sæpe auxilii est. Hos igitur interdum inflammatio occupat: ubi cum tumore in his dolor est; sequiturque

(c) *Aphor. VI. 31.*

(d) MARCELL. *de medic. c. 8.*

pituitæ cursus, nonnunquam copiosior vel acrior, nonnunquam utraque parte moderatior. In ejusmodi casu prima omnium sunt quies & abstinencia. Ergo primo die, loco obscuro cubare debet sic, ut a sermone quoque abstineat, nullum cibum adsumere; si fieri potest, ne aquam quidem; sin minus, certe quam minimum ejus.

Quod si graves dolores sunt, commodius secundo die; si tamen res urget, etiam primo (e) sanguis mittendus est; utique si in fronte venæ tument, si firmo corpore materia superest. Si vero minor impetus, minus acrem curationem requirit. Alvum non nisi secundo tertiove die duci oportet. At modica inflammatio neutrum ex his auxilium desiderat: satisque est, uti quiete & abstinencia.

Neque tamen in lippientibus longum jejuniium necessarium est, ne pituita tenuior atque acrior fiat: sed secundo die dari debet id, quod levissimum videri potest ex iis, quæ pituitam faciunt crassiorem; qualia sunt ova sorbilia: si minor vis urget, pulicula quoque, aut panis ex lacte.

In sequentibus diebus, quantum inflammationi detrahetur, tantum adjici cibus poterit; sed generis ejusdem: utique ut nihil falsum, nihil acre, nihil ex his, quæ extenuant, fumatur; nihil potui præter aquam. Et victus quidem ratio talis maximæ necessaria est.

Protinus autem primo die, (f) croci p. I. * & farinæ candidæ quam tenuissimæ p. II. * excipere oportet ovi albo, donec mellis crassitudinem habeat: idque in linteolum illinere, &

(e) MARCELL. de Medic. c. 8.

(f) IDEM *ibidem*.

fronti adglutinare, ut, compressis venis, pituitæ impetum cohibeat. Si crocum non est, thus idem facit. Linteolo an lana excipiatur, nihil interest. Superinungi vero oculi debent sic, ut croci quantum tribus digitis comprehendi potest, fumatur, myrrhæ ad fabæ, papaveris lachrymæ ad lentis magnitudinem, eaque cum passo conterantur, & specillo super oculos inducantur.

Aliud ad idem: myrrhæ p. I. *. (g) mandragoræ succi p. II. *. papaveris lachrymæ p. II. *. foliorum rosæ, cicutæ seminis, singulorum p. III. *. acaciæ p. IV. *. gummi p. VIII. *. Et hæc quidem interdiu: noctu vero, quo commodior quies veniat, non alienum est, superimponere candidi panis interiorem partem ex vino subactam, nam & pituitam reprimat, & si quid lachrymæ processit, absorbet, & oculum glutinari non patitur.

Si grave id & durum, propter magnum oculorum dolorem, videtur, ovi & album & vitellus in vas defundendum est; adjiciendumque eo mulsi paulum, idque digito permiscendum; ubi facta unitas est, demitti debet lana mollis bene carpta, quæ id excipiat, superque oculos imponi. Ea res & levis est, & refrigerando pituitam coercet, & non exarescit, & glutinari oculum non patitur. Farina quoque hordeacea cocta, & cum malo cotoneo cocto mixta, commode imponitur. Neque ab ratione abhorret, etiam penicillo potissimum uti expresso, si levior impetus est, ex aqua; si major, ex posca. Priora fascia deliganda sunt, ne per somnum cadant: at hoc superimponi satis est, quia & reponi ab

(g) IDEM *ibid.*

A 5

ipso ægro commodo potest: & quia, cum inaruit, iterum madefaciendum est.

Si tantum mali est, ut fomnum diu prohibeat, eorum aliquid dandum est, quæ ^{ἀνάδιννα} Græci adpellant: satisque est puero, quod ervi; viro, quod fabæ magnitudinem impleat. In ipsum vero oculum primo die, nisi immodica inflammatio est, nihil recte conicitur: sæpe enim potius concitatur eò pituita, quam minuitur. At secundo die, gravi quoque lippitudini per indita medicamenta recte succuritur, ubi vel jam sanguis missus, vel alvus ducta est; aut, neutrum necessarium esse, manifestum est.

2. De diversis oculorum collyriis.

Multa autem multorumque collyria ad id apta sunt; novisque etiamnum misturis temperari possunt; cum lenia medicamenta, & modice reprimentia, facile & variè misceantur. Ego autem nobilissima exequar.

3. PHILONIS collyrium.

Est igitur PHILONIS, quod habet cerussæ elotæ, spodii, gummi, singulorum p. i. *. papaveris lachrymæ combustæ p. i. *. Illud scire oportet, hæc quoque omnia medicamenta, singula primum per se teri, deinde mista iterum, adiecta paulatim vel aqua, vel alio humore. Gummi cum quasdam alias facultates habeat, hoc maxime præstat, ut, ubi collyria diu facta inaruerunt, glutinata sint, neque frientur.

4. DIONYSII collyrium.

DIONYSII collyrium est: papaveris lachrymæ combustæ, donec tenerescat p. i. *. thuris

combusti, gummi, singulorum p. II. *. spodii
p. IV. *.

5. CLEONIS *collyrium*. (b)

CLEONIS nobile admodum: papaveris lachry-
mæ frictæ p. I. *. croci p. I. *. gummi p. *. v.
quibus, cum teruntur, adjicitur rosæ succus.

Aliud ejusdem valentius: squamæ ferri, quod
εβρωμα (i) adpellant, p. I. *. croci p. II. *. spo-
dii p. IV. *. plumbi & eloti, & combusti p.
I. *. gummi tantumdem.

EJUS aliud quoque ad idem est, maxime ubi
multa pituita profluit: castorei p. *. I. aloes
p. *. I. myrrhæ p. *. II. cadmiæ curatæ p. VIII.
*. sibi tantumdem, acaciæ succi p. XII. *. quod,
cum miscueris, in pixidicula fervetur.

THEODOTUS vero huic compositioni adjecit
papaveris lachrymæ combustæ p. *. I. æris com-
busti & eloti p. II. *. nucleorum palmarum com-
bustorum p. X. *. gummi p. XII. *.

6. THEODOTI (k) *collyrium*, Acharistum adpellatum.

At ipsius THEODOTI, quod a quibusdam
αχαιριστον nominatur, ejusmodi est: castorei, nardi

(h) ORIBAS. *Synops.* LIII. de Collyriis. ÆGINET.
VII. 16.

(i) Vide SARACENUM in DIOSCORID. *Lib. V.*
c. 90.

(k) ÆGINET. VII. 16. Paulo aliter exstat apud MAR-
CELLUM de *Medic. c. VIII. pag. 267. Ed. STEPH. Est*
et aliud THEODOTION DIONYSIANUM pag. 274. eo-
dem capite descriptum, nisi malis hoc referre ad mox
antecegens DIONYSII. Aliud exstat etiam pag. 281.

Indici, singulorum p. I. *. lycii p. *. papaveris lachrymæ tantundem; myrrhæ p. II. *. croci, ceruffæ elotæ, aloes, singulorum p. III. *. cadmiæ botryitidis elotæ, æris combusti, singulorum p. VIII. *. gummi p. XVIII. *. acaciæ fucci p. XX. *. stibii tantundem; quibus aqua pluvialis adjicitur.

7. *Cythion vel Tephrium collyrium.*

Præter hæc, ex frequentissimis collyriis est id, quod quidam *Cythion*, quidam a cinereo colore *Tephrium* adpellant. Habet amyli, tragacanthæ, acaciæ fucci, gummi, singulorum p. I. *. papaveris lachrymæ p. II. *. ceruffæ elotæ p. IV. *. spumæ argenti elotæ p. VIII. quæ æque ex aqua pluviali conteruntur.

8. *EUELPIDIS collyrium, Trygodes nominatum.*

EUELPIDES autem, qui ætate nostra maximus fuit (1) oculus medicus, utebatur eo, quod ipse composuerat, & *εὐελπίδης* nominabat. Habet autem hoc, castorei p. II. *. lycii, nardi, papaveris lachrymæ, singulorum p. I. *. croci, myrrhæ, aloes, singulorum p. IV. *. æris combusti p. VIII. *. cadmiæ, & stibii, singulorum p. XII. *. acaciæ fucci p. XXVI. *. gummi tantundem.

Quo gravior vero quæque inflammatio est, eo magis leniri medicamento debet, adjecto vel albo ovi, vel muliebri lacte. At, si neque medicus, neque medicamentum præsto est, sæpius

(1) MARCELL. de Medic. c. 8. p. 267. 274.

utrumlibet horum in oculos penicillo ad idipsum facto infusum, id malum lenit. Ubi vero aliquis relevatus est, jamque cursus pituitæ constitit, reliquias fortasse leviores futuras discutunt balneum & vinum. Igitur lavari debet leviter, ante ex oleo perfricatus, diutiusque in cruribus & feminibus; multaque calida aqua fovere oculos; deinde per caput prius calida, tum egelida perfundi: a balneo cavere ne quo frigore adflatuve lædatur: posthæc cibo paulo pleniore, quam ex operum consuetudine, uti; vitatis tamen omnibus pituitam extenuantibus: vinum bibere lene, subausterum, modice vetus; neque effuse, neque timide; ut neque cruditas ex eo, & tamen fomus fiat, lenianturque intus latentia acria.

Sed, si quis in balneo sensit majorem oculorum perturbationem, quam adtulerat (quod incidere his solet, qui, manente adhuc pituitæ cursu, festinarunt) quamprimum discedere debet: nihil eo die vini adsumere; cibi minus etiam, quam pridie; deinde cumprimùm satis pituita substitit, iterum ad usum balnei redire.

Solet tamen evenire nonnunquam, sive tempestatum vicio, sive corporis, ut pluribus diebus neque dolor, neque inflammatio, & minime pituitæ cursus finiatur. Quod ubi incidit, jamque ipsa vetustate res matura est, ab his eisdem auxilium petendum est, id est balneo ac vino. Hæc enim ut in recentibus malis aliena sunt; quia concitare ea possunt, & accendere: sic in veteribus, quæ nullis aliis auxiliis cesserunt, admodum efficacia esse consuerunt, videlicet hic quoque, ut alibi (*), cum secunda vana fuerint, con-

(*) *Lib II. c. 9.*

trariis adjuvantibus. Sed ante tonderi ad cutem convenit: deinde in balneo aqua calida quamplurima caput atque oculos fovere: tum utrumque penicillo detergere, & ungere caput irino unguento; continereque in lectulo se; donec omnis calor, qui conceptus est, finiatur; desinatque fudor, qui necessario in capite collectus est.

Tum ad idem cibi viniq̄ue genus veniendum est sic, uti potiones meracæ sint; obtegendumque caput, & quiescendum. Sæpe enim posthæc gravis somnus, sæpe fudor, sæpe alvi dejectio pituitæ cursum finit. Si levatum est malum (quod aliquando ferius fit) per plures dies idem fieri oportet, donec ex toto sanitas restitatur. Si diebus eisdem alvus nihil reddit, ducenda est; quo magis superiores partes leventur.

Nonnunquam autem ingens inflammatio tanto impetu erumpit, ut oculos e sua sede propellat; *αφίπρωσι* id, quoniam oculi procidunt, Græci appellant. His utique, si vires patiuntur, sanguinem mitti: si id fieri non potest, alvum duci, longioremque inediam induci, necessarium est. Opus autem lenissimis medicamentis est. Ideoque CLEONIS collyrio quidam, quod ex duobus ante positum est, utuntur. Sed optimum est NILEI: neque de ullo magis inter omnes authores convenit.

9. NILEI collyrium, omnium optimum.

Id habet nardi Indici, papaveris lachrymæ, singulorum p. *. gummi p. I. *. croci p. II. *. foliorum rosæ recentium p. IV. *. quæ vel aqua pluviatili, vel vino levi subaustero coguntur. Neque alienum est, malicorium, vel fertulam campanam ex vino coquere, deinde conterere: aut myrrham nigram cum rosæ foliis miscere: aut hyoscyami folia cum ovi vitello cocta: aut

farinam cum acaciæ succo, vel passo, aut mullis. Quibus si folia quoque papaveris adjiciuntur, aliquanto valentiora sunt. Horum aliquo preparato, penicillo fovere oculos oportet, ex aqua calida expresso, in qua ante vel myrti vel rosæ folia decocta sint: deinde, ex illis aliquid imponi. Præter hæc, ab occipitio incisa cute, cucurbitula adhibenda est.

Quod si per hæc restitutus oculus in sedem suam non est, eodemque modo prolapsus permanet, scire oportet, lumen esse amissum: deinde futurum, ut indurescat is, aut in pus vertatur. Si suppuratio se ostendit, ab eo angulo, qui tempore propior est, incidi oculus debet; ut, effuso pure, inflammatio ac dolor finiatur, & intus tunicæ residant, quo minus foeda postea facies sit. Utendum deinde vel iisdem collyriis ex lacte aut ovo; vel croco, cui album ovi misceatur.

At, si induruit, & sic emortuus est, ut ne in pus verteretur; quatenus sæde prominebit, excidendum erit sic, ut hamo summa tunica apprehendatur, atque infra id scalpellus incidat: tum eadem medicamenta erunt injicienda, donec omnis dolor finiatur. Iisdem medicamentis in eo quoque oculo utendum est, qui primum procidit, deinde per plura loca fissus est.

10. De Carbunculis oculorum. (m)

Solent etiam carbunculi ex inflammatione nasci, nonnunquam in ipsis oculis, nonnunquam in palpebris: & in his ipsis, modo ab interiore,

(m) SCRIBON. LARG. III. c. 25. MARCELL. de Medic. c. VIII. TRALLIAN. II. 7.

modo ab exteriori parte. In hoc casu alvus ducenda est: cibus minuendus: lac potui dandum; ut acria, quæ læserunt, leniantur.

Quod ad cataplasmata & medicamenta pertinet, his utendum, quæ adversus inflammationes proposita sunt. Atque hic quoque NILEI Collyrium optimum est. Si tamen carbunculus in exteriori palpebræ parte est, ad cataplasmata aptissimum est lini semen ex mulso coctum; aut, si id non est, tritici farina eodem modo cocta.

II. De Pustulis oculorum.

Pustulæ quoque ex inflammationibus interdum oriuntur. Quod si inter initia protinus incidit, magis etiam servanda sunt, quæ de sanguine & quiete supra proposui: sin serius, quam ut sanguis mitti possit, alvus tamen ducenda est. Si id quoque aliqua res inhibet, utique victus ratio servanda est. Medicamentis autem hic quoque lenibus opus est; quale NILEI, quale CLEONIS est.

12. PHILETIS collyrium, ad pustulas oculorum.

Id quoque, quod PHILETIS vocatur, huic aptum est. Habet enim myrrhæ, papaveris lachrymæ, singulorum p. i. *. plumbi eloti, terræ Samiæ, quæ ἀσπίς vocatur, tragacanthæ, singulorum p. iv. *. stibii cocti (n), amyli, singulorum

(n) SCRIBON. LARGUS. *Comp. XXIII.* RHODIUS in notis pag. 63.

rum p. VI. *. Spodii eloti, cerussæ elotæ, singulorum p. VIII. *. quæ aqua pluviali excipiuntur. Ufus collyrii, vel ex ovo, vel ex lacte est.

13. De Ulceribus oculorum, Ἔ de $\delta\iota\alpha\ \lambda\iota\beta\acute{\omicron}\nu\alpha\ \text{collyrio}$. (o)

Ex pustulis ulcera interdum fiunt; eaque recentia æque lenibus medicamentis nutrienda sunt, & iisdem ferè, quæ supra in pustulis proposui. Fit quoque proprie ad hæc, quod $\delta\iota\alpha\ \lambda\iota\beta\acute{\omicron}\nu\alpha$ vocatur. Habet æris combusti, & eloti, papaveris lachrymæ frictæ, singulorum p. I. *. Spodii eloti, thuris, stibii combusti & eloti, myrrhæ, gummi, singulorum p. II. *.

14. De Imminutione oculorum.

Evenit etiam, ut oculi, vel ambo, vel singuli, minores fiant, quam esse naturaliter debeant. Idque & acer pituitæ cursus in lippitudine efficit, & continuati fletus, & ictus parum bene curati. In his quoque iisdem lenibus medicamentis ex muliebri lacte utendum est: cibus vero his, qui maxime corpus alere, & implere consueverunt: vitandaque omni modo causa, quæ lachrymas excitet, & cura domesticorum, quorum etiam, si quid forte incidit, ejus (p) notitiæ subtrahen-

(o) TRALLIAN. II. 5. *Longe aliter describitur a MARCELLO. de Medic. Cap. VIII. pag. 280. Eadem pagina paulo inferius aliud ejusdem nominis depromitur.*

(p) HIPPOCR. de Dec. Orn. XI. 15.

dum : atque acria quoque medicamenta , & acres cibi non alio magis nomine his nocent , quam quod lachrymas movent.

15. *De Pediculis palpebrarum. (q).*

Genus quoque vitii est , qui inter pilos palpebrarum pediculi nascuntur ; id *ἰσθίσιον* Græci nominant. Quod cum ex malo corporis habitu fiat , raro non ultra procedit : sed fere , tempore interposito , pituitæ cursus acerrimus sequitur ; exulceratisque vehementer oculis , aciem quoque ipsam corrumpit.

His alvus ducenda est : caput ad cutem tendendum , diuque quotidie jejunis perfricandum. His , ambulationibus aliisque exercitationibus diligenter utendum : gargarizandum ex mulso , in quo nepeta & pinguis ficus decocta sit : sæpe in balneo multa calida aqua fovendum caput : vitandi acres cibi ; lacte pingui vinoque utendum : bibendumque liberalius , quam edendum est.

Medicamenta vero intus quidem lenia danda sunt ; ne quid acrioris pituitæ concitent : super ipsos vero pediculos alia , quæ necare eos , & prohibere , ne similes nascantur , possint. Ad ipsum spumæ nitri p. i. *. sandarachæ p. i. *. uvæ taminæ p. *. i. simul teruntur , adjiciturque vetus oleum pari portione , atque acetum , donec eis mellis crassitudo sit.

(q) ACTUAR. *M. M. II. 7. § IV. II.* AETIUS. *Tetrab. II. Serm. III. 65.* ORIBAS. *de Loc. Aff. IV. 32.*

16 De Oculorum gravioribus morbis, qui ex inflammationibus oriuntur, & validioribus medicamentis curantur, & de ANDREÆ collyrio, & de διὰ κέρατος.

Hactenus oculorum morbi, qui lenibus medicamentis nutriuntur. Genera deinde alia sunt, quæ diversam curationem desiderant; fere ex inflammationibus nata, sed finitis quoque his, manentia; atque imprimis in quibusdam perseverat tenuis pituitæ cursus. Quibus alvus ab inferiore parte evocanda est, demendumque aliquid ex cibo. Neque alienum est, illini frontem ex compositione ANDREÆ. Quæ habet gummi p. I. *. cerussæ, stibii, singulorum p. II. *. spumæ argenti coctæ & elotæ p. IV. *. sed ea spuma ex aqua pluviali coquitur; & arida hæc medicamenta ex succo myrti conteruntur. His illita fronte, cataplasma quoque superinjiciendum ex farina, quæ frigida aqua coacta sit, cuique aut acaciæ succus, aut cupressus adjecta sit. Cucurbitula quoque, inciso vertice, recte adcommo- datur; aut ex temporibus sanguis emittitur.

Inungi vero eo debet, quod habet squamæ æris; papaveris lachrymæ, singulorum p. *. cervini cornu combusti & eloti, plumbi eloti, gummi, singulorum p. IV. *. thuris p. XII. Hoc vero collyrium quia cornu habet, διὰ κέρατος nominant. Quotiescunque non adjicio, quod genus humoris adjiciendum sit, aquam intelligi volo.

17. Μεμυμένον, EUELPIDIS collyrium

Ad idem EUELPIDIS, quod μεμυμένον nominabat, in eo papaveris lachrymæ, & albi pi-

B 2

peris, singulæ uncia sunt, gummi libra, æris combusti p. i. *. Inter has autem curationes, post intermissionem aliquam, profunt balneum & vinum. Cumque omnibus lippientibus vitandi cibi sint, qui extenuant; tum præcipue, quibus tenuis humor diu fertur. Quod si jam fastidium est eorum, quæ pituitam crassiorem reddunt, sicut in hoc genere materiæ maxime promptum est; confugiendum est ad ea, quæ, quia ventrem, corpus quoque adstringunt.

18. *De Oculorum ulceribus supercrescentibus, sordidis, cavis, veteribus.*

At ulcera, si cum inflammatione finita non sunt, aut supercrescentia, aut sordida, aut certe vetera esse consueverunt. Ex his supercrescentia collyrio, quod *μεμυμένον* vocatur, optime reprimuntur. Sordida purgantur & eodem, & eo, quod *Smilion* nominatur.

19. *Smilion collyrium.*

Habet æruginis p. vi. *. gummi tantundem, ammoniaci, minii sinopici, singulorum p. xvi. *. quæ quidam ex aqua; quidam, quo vehementiora sint, ex aceto terunt.

20. *Phynon collyrium EUELPIDIS.*

Id quoque EUELPIDIS, quod Phynona appellabat, hic utile est: croci p. i. *. papaveris lachrymæ, gummi, singulorum p. ii. *. æris combusti & eloti, myrrhæ, singulorum p. iv. piperis albi p. vi. Sed ante litum, hoc unguentum est.

21. *Sphærium collyrium* EUELPIDIS.

Id quoque ejusdem, quod *Sphærium* nominabat, eodem valet. Lapidis hæmatitis eloti p. II. *. piperis grana sex, cadmiæ elotæ, myrrhæ, papaveris lachrymæ, singulorum p. III. *. croci p. IV. *. gummi p. VIII. *. quæ cum vino Amiæno conteruntur.

22. *Liquidum* EUELPIDIS *collyrium*.

Liquidum quoque medicamentum ad idem componebat; in quo erant hæc: æruginis p. *. minii combusti, atramenti futorii, cinnamomi, singulorum p. III. *. croci, nardi, papaveris lachrymæ, singulorum p. I. *. myrrhæ p. II. *. æris combusti p. III. *. cineris ex odoribus p. IV. *. piperis grana XV. Hæc ex vino austero teruntur: deinde cum passu tribus heminis decoquantur, donec corpus unum sit. Idque medicamentum vetustate efficacius fit.

23. *De cavis oculorum ulceribus.*

Cava vero ulcera commodissime implent ex his, quæ supra posita sunt, *Sphærium*, & id quod PHILETIS vocatur. Idem *Sphærium* vetustis ulceribus & vix ad cicatricem venientibus optime succurrit.

24. HERMONIS *collyrium*.

Est etiam collyrium, quod cum ad plura valent, plurimum tamen proficere in his ulceribus videtur. Refertur ad HERMONEM authorem.

Habet piperis longi p. I. z. *. albi p. *. cinna-
momi, costi, singulorum p. I. *. atramenti fu-
torii, nardi, casia, castorei, singulorum p.
II. *. gallæ p. V. *. myrrha, croci, thuris,
lycii, cerussæ, singulorum p. VIII. *. papaveris
lachrymæ p. XII. *. aloes, æris combusti, cad-
miæ, singulorum p. XVI. *. acaciæ, stibii, gum-
mi, singulorum p. XXV. *.

25. De cicatricibus oculorum, quæ ex ulceribus fa-
ctæ sunt, & de Asclepia, & Canopite, &
Pyxino, collyriis.

Factæ vero ex ulceribus cicatrices duobus vi-
tiis periclitantur; ne aut cavæ, aut crassæ sint.
Si cavæ sunt, potest eas implere id, quod *Sphaerion*
vocari dixi; vel id, quod (r) ASCLEPIAS
nominatur. Habet hoc papaveris lachrymæ p.
II. *. fagapeni, opopanacis, singulorum p. III.
*. æruginis p. IV. *. gummi p. VIII. *. piperis
p. XII. *. cadmiæ elotæ, cerussæ, singulorum
p. XVI. *.

At, si crassæ cicatrices sunt, extenuant vel
Smilion, vel *Canopite* collyrium, quod habet cin-
namomi, acaciæ, singulorum p. I. *. cadmiæ
elotæ, croci, myrrha, papaveris lachrymæ, gum-
mi singulorum p. II. *. piperis albi, thuris,
singulorum p. III. *. æris combusti p. IX. *.
cum aqua pluviali.

Vel EUELPIDIS Pyxinum, quod ex his
constat: falis fossilis p. IV. *. ammoniaci thy-
miamatis p. VIII. *. papaveris lachrymæ p. XII.
*. cerussæ p. XV. *. piperis albi, croci Cilicii,

(r) MARCELL. de Medic. Lib. cap. 8. p. 266.

singulorum p. LII. *. gummi p. XIII. *. cadmiæ elotæ p. IX. *. Maxime tamen tollere cicatricem videtur id, quod habet gummi p. III. *. æruginis p. I. *. crocomagmatis p. IV. *.

26. *De alio genere Inflammationis oculorum.*

Est etiam genus inflammationis, in qua, si cui tument ac distenduntur cum dolore oculi, sanguinem ex fronte mitti necessarium est: multaque aqua calida caput atque oculos fovere: gargarizare ex lenticula, vel ex fici cremore, inungi acribus medicamentis, quæ supra comprehensa sunt; maximeque eo, quod *Sphærium* nominatur, quodque lapidem hæmatiten habet. Atque alia quoque utilia sunt, quæ ad extenuandam aspritudinem fiunt; de qua protinus dicam.

Hæc autem inflammationem oculorum fere sequitur; interdum major, interdum levior. Nonnunquam etiam ex aspritudine lippitudo fit, atque ipsam deinde aspritudinem auget, fitque ea in aliis brevis, in aliis longa, & quæ vix unquam finiatur.

In hoc genere valetudinis quidam crassas, durasque palpebras, & ficulneo folio, & asperato specillo, & interdum scalpello eradunt; versasque quotidie medicamentis suffricant. Quæ neque nisi in magna vetustaque aspritudine, neque sæpe facienda sunt. Nam melius eodem ratione victus & idoneis medicamentis pervenitur. Ergo exercitationibus utemur, & balneo frequentiore; multaque oculorum palpebras aqua calida fovebimus: cibi autem sumendi sunt acres & extenuantes.

27. Cæsarianum (f) collyrium.

At medicamentum id, quod *Cæsarianum* vocatur, habet atramenti futorii p. i. *. misyos p. *. piperis albi p. v. *. papaveris lachrymæ, gummi, singulorum p. ii. cadmiæ lotæ p. iii. *. stibii p. vi. *. Satisque constat, hoc collyrium adversus omne genus oculorum valetudinis idoneum esse; exceptis his, quæ lenibus nutriuntur.

28. HIERACIS collyrium.

Id quoque, quod *HIERACIS* nominatur, ad aspritudinem potest. Habet myrrhæ p. i. *, ammoniaci thymiamatis p. ii. *. æruginis rasæ p. iv. *. cum aqua pluviali. Ad idem idoneum est etiam id, quod *Canopite*, & id quod *Smilion* vocatur, & id quod *Pyximum*, & id quod *Sphæron*. Si autem composita medicamenta non adfunt, felle caprino, vel quam optimo melle fatis commode aspritudo curatur.

29. De arida lippitudine.

Est etiam genus aridæ lippitudinis, quod *Ἐραροειδὲς ὄψιν* (t) Græci adpellant. Sub hoc neque tument, neque fluunt oculi, sed rubent tantum, & cum dolore quodam fere levi prurigine graves

(f) Forte a CÆSARE AUGUSTO ita dictum, si illud inde dictum, quod refert MARCELL. de Med. c. 8. p. 266.

(t) ACTUAR. M. M. II. 7. ÆGINET. III. 22. AETIUS Tetrab. II. Serm. III. c. 75. 77.

sunt, & palpebræ citra duritiem ullam noctu prægravi pituita inhærescunt: quantoque minor generi huic impetus, tanto finis minus expeditior est.

In hoc vitio multum ambulare, multum exerceri, lavari sæpe, ibique desudare, multaque fricatione uti necessarium est. Cibi neque qui implent, neque nimium acres, apti sunt, sed inter hos medii. Mane, ubi concoxisse manifestum est, non est alienum ex sinapi gargarizare, tum deinde caput atque os diutius perfricare.

30. Rhinion collyrium.

Collyrium vero hoc aptissimum est, quod *Rhinion* vocatur. Habet myrrhæ p. I. *. papaveris lachrymæ, acaciæ fucci, piperis, gummi, singulorum p. I. *. lapidis hæmatitis, lapidis Phrygii, lycii, lapidis scissilis, singulorum p. II. *. æris combusti p. IV. *. Ac *Pyxinum* quoque eidem accommodatum est.

31. De scabris oculis. (u)

Si vero scabri oculi sunt, quod maxime in angulis esse confuevit, potest prodesse *Rhinion*, id quod supra positum est. Potest similiter prodesse id, quod habet æruginis rasæ, piperis longi, papaveris lachrymæ, singulorum p. II. *. piperis albi, gummi, singulorum p. IV. *. cadmiæ lotæ, cerussæ, singulorum p. VI. *.

Nullum tamen melius est, quam EUELPI.

(u) AETIUS *Tetrab. II. Serm. III. c. 76.*
B. 5

DIS, quod *βασιλικόν* nominabat. Habet papaveris lachrymæ, ceruffæ, lapidis Afii, singulorum p. II. *. gummi p. XIII. *. piperis albi p. IV. *. croci p. VI. *. *ψορίκι* p. XIII. *. Nulla autem per se materia est, quæ *ψορίκι* nominetur; sed chalcitidis aliquid, & cadmiæ dimidio plus ex aceto simul conteruntur, idque in vas fictile inditum, & contactum ficulneis foliis sub terra reponitur diebus viginti, & rursus sublatum teritur, & sic adpellatur *ψορίκι*. Verum de basilico quoque collyrio convenit, ad omnes adfectus oculorum id esse idoneum, qui non lenibus medicamentis curantur.

At, ubi non sunt medicamenta composita, scabros angulos lævant & mel & vinum. Succurritque & his & aridæ lippitudini, si quis panem ex vino subactum super oculum imponit. Nam, cum fere sit humor aliquis, qui modo ipsum oculum, modo angulos, aut palpebras exasperat, sic &, si quid prodit humoris, extrahitur; & si quid juxta est, repellitur.

32. De Caligine oculorum.

Caligare vero oculi nonnunquam ex lippitudine, nonnunquam etiam sine hac, propter senectutem, imbecillitatemve aliam, consueverunt. Si ex reliquiis lippitudinis id vitium est, adjuvat collyrium, quod *Asclepias* nominatur. Adjuvat & id, quod ex crocomagmate fit.

33. *Διά κρόκων* collyrium. (x)

Proprie etiam ad id componitur, quod *διά κρόκων*
(x) TRALLIAN. II. I.

vocant. Habet piperis p. I. *, croci Cilicii, papaveris lachrymæ, ceruffæ, singulorum p. II. *. pforici, gummi, singulorum p. IV. *.

34. *De Caligine propter senectutem, aut aliam imbecillitatem. (y)*

At, si ex senectute aliave imbecillitate id est; recte inungi potest, & melle quam optimo, & Cyprino, & oleo vetere. Commodissimum tamen est, balsami partem unam, & olei veteris, aut Cyprini partes duas, mellis quam acerrimi partes tres miscere. Utilia quoque huic medicamenta sunt, quæ ad caliginem proximè, quæque ad extenuandas cicatrices supra comprehensa sunt.

Cuicumque vero oculi caligabunt, huic opus erit multa ambulatione, atque exercitatione, frequenti balneo, ubi totum quidem corpus perfricandum est, præcipue tamen caput ex irino, donec infudet; velandumque postea, nec detegendum, antequam fudor & calor domi conquierint. Tum cibus utendum acribus, & extenuantibus: interpositisque aliquibus diebus, ex sinapi gargarizandum.

35. *De Suffusione oculorum. (z)*

Suffusio quoque, quam Græci *ὑπόχυσιν* nominant, interdum oculi pupillæ, qua cernit, se opponit. Quod si inveteraverit, manu curandum est. Inter initia nonnunquam certis obser-

(y) ORIBAS. *de Loc. Affect. IV. 16.*

(z) ACTUAR. *M. M. II. 7. IV. 11.* AETIUS. *Tetrab. II. Serm. III. 49.* ÆGINET. *III. 22.*

vationibus discutitur. Sanguinem ex fronte vel naribus mittere; in temporibus venas adurere; gargarizando pituitam evocare; suffumigare; oculos acris medicamentis inungere, expedit. Victus optimus est, qui pituitam extenuat.

36. De resolutione oculorum.

At ne resolutio quidem oculorum (quam *παροδυσία* Græci nominant) alio victus modo, vel aliis medicamentis curanda est. Expofuisse tantum genus vitii satis est. Igitur interdum evenit, modo in uno oculo, modo in utroque, aut ex ictu aliquo, aut ex morbo comitiali, aut ex distentione nervorum, qua vehementer ipse oculus convulsus est, ut is neque quoquam intendi possit, neque omnino consistat; sed huc illuc sine ratione moveatur, ideoque ne conspectum quidem rerum præstet.

37. De Mydriasi oculorum. (aa)

Non multum ab hoc malo distat id, quod *μυδρίασις* Græci vocant. Pupilla diffunditur & dilatatur, aciesque ejus hebescit, ac pene caligat. Difficillime genus id imbecillitatis eliditur. In utraque vero, id est paralyti & mydriasi, pugnandum est per eadem omnia, quæ in caligine oculorum præcepta sunt, paucis tantum mutatis: siquidem ad caput irino interdum acetum, interdum nitrum adjiciendum est; oculos vero melle inungi satis est.

(aa) CÆL. AUREL. II. 1. p. 344. ACTUAR. M. M. II. 7. & IV. II. ÆGINET. III. 22.

Quidam in posteriore vitio calidis aquis usi, relevatique: quidam sine ulla manifesta causa subito obcæcati sunt. Ex quibus nonnulli, cum aliquandiu nihil vidissent, repentina (bb) profusione alvi, lumen receperunt. Quo minus alienum videtur, & recenti re & interposito tempore, medicamentis quoque moliri dejectiones, quæ omnem noxiam materiam in inferiora depellant.

38. *De imbecillitate oculorum.*

Præter hæc imbecillitas oculorum est, ex qua quidem interdum fatigati, (cc) noctu nihil cernunt; quod in feminam bene respondentibus menstruis non cadit. Sed sic laborantes inungi oportet sanguine jacinoris (maxime hircini; sin minus, caprini) ubi id assum coquitur, excepto: atque edi quoque ipsum jecur debet. Licet tamen etiam iidem medicamentis non inutiliter uti, quæ vel cicatrices, vel aspritudinem extenuant. Quidam contrito femine portulacæ mel adjiciunt eatenus, ne id ex specillo distillet, eoque inungunt. Utendum vero est exercitationibus, balneo, & fricationibus.

39. *Ad Oculos, quod extrinsecus offenduntur, & sanguine suffusi sunt.*

Et hæc quidem in ipsis corporibus oriuntur. Extrinsecus vero interdum sic ictus oculum læ-

(bb) *Aph. VI. 17.*

(cc) *κατάωπας* vocant *EGINET. III. 21. ACTUAR. M. M. II. 7. VI. II. TRALLIAN. II. 6. AETIUS Te- trab. II. Serm. III. 46.*

dit, ut sanguis in eo suffundatur. Huic nihil commodius est, quam fanguine vel columbæ, (dd) vel palumbæ, vel hirundinis inungere. Neque id sine causa fit; cum harum acies extrinsecus læsa, interposito tempore in antiquum statum redeat, celerrimeque hirundinis. Unde etiam locus fabulæ factus est, per parentes id herba restitui, quod per se sanescit. Eorum ergo sanguis nostros quoque oculos ab externo casu commodissime tuetur, hoc ordine, ut sit hirundinis optimus, deinde palumbæ, minimum efficaciæ columbæ, & sibi ipsi, & nobis.

Supra percussum vero oculum, ad inflammationem leniendam, non est alienum imponere etiam cataplasmata. Sed sal armeniacus, vel quilibet alius quam optime teri debet, sic, ut ei paulatim oleum adjiciatur, donec crassitudo strigmenti fiat. Id deinde miscendum est cum hordeacea farina, quæ ex mulso decocta sit.

Facile autem, recognitis omnibus, quæ medici quoque prodiderunt, adparere cuilibet potest, vix ullum ex iis, quæ supra comprehensa sunt, oculi vitium esse, quod non simplicibus quoque, & promptis remediis subinde removeri possit.

(dd) ÆGINET. III. 22.

C A P. VII.

De Aurium morbis. (a)

HACTENUS in oculis ea reperiuntur, in quibus medicamenta plurimum possunt: ideoque ad aures transeundum est; quarum usum proximum a luminibus natura nobis dedit. Sed in his aliquanto majus periculum, nam vitia oculorum intra ipsos nocent: aurium inflammationes doloresque, interdum etiam ad dementiam mortemque præcipitant. Quo magis inter initia protinus succurrendum est, ne majori periculo locus sit.

Ergo, ubi primum dolorem aliquis fenfit, abstinere & continere se debet. Postero die, si vehementius malum est, caput tondere, idque irino unguento calido perungere, & operire.

At magnus cum febre vigiliaque dolor exigit, ut sanguis quoque mittatur. Si id aliquæ causæ prohibent, alvus solvenda est. Cataplasmata quoque calida, subinde mutata, proficiunt; sive fœni Græci, sive lini, sive alia farina ex mulso decocta. Recte etiam subinde admoventur spongiæ, ex aqua calida expressæ. Tum, levato dolore, ceratum circumdari debet ex irino, aut cyprino factum. In quibusdam tamen melius, quod ex rosa est, proficit.

Si vehemens inflammatio somnum ex toto

(a) SEREN. SAMMON. XII. ÆGINET. III. 23.
TRALLIAN. III. 1. ACTUAR. M. M. II. 6. IV. 10.
CÆL. AURELIAN. *Tardar. Pass. Lib. II. c. 3.*

prohibet, adjici cataplasmati debent papaveris cortices fricti atque contriti sic, ut ex his pars dimidia sit; eaque tum simul ex passio vel multo decoquantur. In aurem vero infundere ali- quod medicamentum oportet; quod semper ante (b) tepesceri convenit, commodissimeque per (c) strigilem instillatur: ubi auris repleta est, super lana mollis addenda est, quæ humorem intus contineat. Et hæc quidem communia sunt.

Medicamentum vero est & rosæ, & radicum arundinum succus, & oleum, in quo lumbrici cocti sunt, & humor ex amaris nucibus, aut ex nucleo mali Persici expressus. Composita vero ad inflammationem doloremque leniendum hæc fere sunt: castorei, papaveris lachrymæ, pares portiones conteruntur, deinde adjicitur his passum. Vel papaveris lachrymæ, croci, myrrhæ par modus sic teritur, ut invicem modo rosa, modo passum instilletur. Vel id, quod amarum in (d) Ægyptia faba est, conteritur, rosa adjecta. Quibus myrrhæ quoque paululum a quibusdam miscetur, vel papaveris lachrymæ, aut thus cum muliebri lacte, vel amararum nuncum cum rosa succus.

Vel castorei, myrrhæ, papaveris lachrymæ pares portiones cum passio.

Vel croci p. I. *. myrrhæ, aluminis scissilis, singulorum p. III. *. quibus, cum teruntur, paulatim miscentur passio cyathi tres, mellis minus

(b) PLIN. *de Re Med. Lib. I. c. 9.*

(c) *Formam exhibet MERCURIAL. in Art. Gymnast.*

(d) MARCELL. p. 284.

aus cyatho. Idque ex primis medicamentis est.

Vel papaveris lachryma ex aceto.

Licet etiam compositione uti **THEMISONIS**; quæ habet castorei, opopanacis, papaveris lachrymæ ex aceto, singulorum p. II. *. spumæ natri p. IV. *. quæ contrita passo excipiuntur, donec cerati crassitudinem habeant; atque ita reponuntur. Ubi usus requirit, rursus id medicamentum, adjecto passo, pistillo teritur.

Illud perpetuum est, quotiescunque crassius medicamentum est, quam ut in aurem instillari possit, adjiciendum eum esse humorem, ex quo id componi debet, donec satis liquidum sit.

2. De Pure & malo odore aurium. (e)

Si vero pus quoque aures habent, recte lycium per se infunditur; aut irinum unguentum; aut porri succus cum melle; aut centaureæ succus cum passo; aut succus mali punici in ipsius cortice tepesfactus, adjecta myrrhæ exigua parte.

Recte etiam miscentur myrrhæ, quam *saxum* cognominant, p. I. *. croci tantundem, nuces amaræ XXV. mellis sesquicyathus, quæ contrita, cum utendum est, in cortice mali punici tepesiant.

Ea quoque medicamenta, quæ oris exulcerati causa componuntur, æque ulcera aurium sanant. Quæ se vetustiora sunt, & multa sanies fluit, apta compositio est, quæ ad authorem **ERASIS-**

(e) ÆGINET. III. 23. ORIBAS. de Loc. Affect. IV. 37. AETIUS Tetr. II. Serm. II. c. 83. PLIN. de Re Med. Lib. I. c. 11.

TRATUM refertur; habet piperis, croci, singulorum p. I. *. myrrhæ, misy cocti, singulorum p. II. *. æris combusti p. II. *. hæc ex vino teruntur: deinde ubi inaruerunt, adjiciuntur passiheminæ tres, & simul incoquantur. Cum vero utendum est, adjicitur his mel & vinum.

Est etiam PTOLEMÆI chirurgi medicamentum, quod habet lentisci, gallæ, singulorum p. I. *. omphacii p. I. *. succum punici mali.

Est & MENOPHILI validum admodum, quod ex his constat: piperis longi p. I. *. castorei p. II. *. myrrhæ, croci, papaveris lachrymæ, nardi Syriaci, thuris, malicorii, ex Ægyptia faba partis inferioris, nucum amararum, mellis quam optimi, singulorum p. IV. *. Quibus, dum conteruntur, adjicitur acetum quam acerrimum, donec crassitudo in his passis fiat.

Est & CRATONIS: cinnamomi, cassiæ, singulorum p. I. *. nardi, lycii, myrrhæ, singulorum p. I. *. aloes p. II. *. mellis cyathi tres, vini sextarius. Ex quibus lycium cum vino decoquitur; deinde his alia miscetur.

At, si multum puris, malusque dolor est, æruginis rase, thuris singulorum p. II. *. mellis cyathi duo, aceti quatuor simul incoquantur; ubi utendum est, dulce vinum miscetur.

Aut aluminis scissilis, papaveris lachrymæ, acaciæ succi par pondus miscetur, hisque adjicitur hyoscyami succi dimidio minor, quam unius ex superioribus, portio; eaque trita ex vino diluuntur. Per se quoque hyoscyami succus satis proficit.

3. *Compositiones (f) ad omnia aurium vitia.*

Commune vero auxilium aduersus omnes aurium casus, jamque usu comprobatum ASCLEPIADES composuit. In eo sunt cinnamomi, cassiæ, singulorum p. i. *. floris junci rotundi, castorei, piperis albi & longi, amomi, myrobalani, singulorum scrupuli duo, thuris masculi, nardi Syriaci, myrrhæ pinguis, croci, spumæ nitri, singulorum p. ii. *. Quæ separatim contrita, rursus mixta, ex aceto conteruntur; atque ita condita, ubi utendum est, aceto diluuntur.

Eodem modo commune auxilium auribus laborantibus est POLYBI sphragis ex dulci vino liquata. Quæ compositio priori libro continetur.

Quod si & fanies profluit, & tumor est, non alienum est, mixto vino per oricularium clysterem eluere; & tum infundere vinum austerrum cum rosa mixtum, cui spodii paulum sit adjectum, aut lycium cum lacte, aut herbæ sanguinalis succum cum rosa, aut mali punici succum cum exigua parte myrrhæ.

4. *De Ulcere fordido aurium.*

Si fordida quoque ulcera sunt, melius mulso eluuntur; & tum aliquod ex his, quæ supra scripta sunt, quod mel habeat, infunditur. Si magis pus profluit, & caput utique tondendum, & multa calida aqua perfundendum, & gargari-

(f) SCRIBON. LARG. c. V. MARCELL. *Empir.* Cap. 9.

zandum, & usque ad lassitudinem ambulandum, & cibo modico utendum est.

Si cruor quoque ex ulceribus adparet, lycium cum lacte debet infundi; vel aqua, in qua rosa decocta sit, succo aut herbæ sanguinalis, aut acaciæ adjecto.

Quod si super ulcera caro (g) increvit, eaque mali odoris, & sanguinem fundit, aqua tepida elui debet; tum infundi id, quod ex thure ærugine, & aceto, & melle fit, aut mel cum ærugine incoctum. Squama quoque æris cum sandaracha contrita per fistulam recte instillatur.

5. De Vermibus aurium. (h)

Ubi vero vermes orti sunt, si juxta sunt, protrahendi oriculario specillo sunt: si longius, medicamentis enecandi; cavendumque, ne postea nascantur. Ad utrumque proficit album veratrum cum aceto contritum. Elui quoque aurem oportet vino, in quo marrubium decoctum sit.

Sic emortui vermes in primam auris partem prolabantur, unde facillime educi possunt.

6. Ad compressa aurium foramina.

Si foramen auris compressum est, & intus crassa sanies subest, mel quam optimum indendum est. Si id parum proficit, mellis cyatho &

(g) AETIUS *Tetrab. II. Serm. II. c. 84.*

(h) AETIUS *Tetrab. II. Serm. II. c. 85.* ORIBAS. *de Locis Affect. IV. 40.*

dimidio, æruginis rasæ p. ii. *. adjiciendum est, incoquendumque, & eo utendum. Iris quoque cum melle ad idem proficit. Item mellis & rosæ scrupuli duo. Item galbani p. ii. *. myrrhæ cum melle, & fellis taurini, singulorum p. ii. *. vini quantum satis est ad myrrham diluendam.

7. *Ad gravem auditum. (i)*

Ubi vero gravius aliquis audire cœpit (quod maxime post longos capitis dolores evenire consuevit) in primis aurem ipsam considerare oportet. Adparebit enim aut crusta, qualis super ulcera innascitur, aut fordium coitus. Si crusta est, infundendum est aut oleum calidum, aut cum melle ærugo, vel porri succus, aut cum mulso nitri paulum. Atque, ubi crusta ex auricula procidit, eluenda est aqua tepida; quo facilius ea per se diducta oriculario specillo protrahat.

Si fordes eæque molles sunt, eodem specillo eximendæ sunt. At, si duræ sunt, acetum & cum eo nitri paulum injiciendum est; cumque emollitæ sunt, eodem modo elui aurem, purgarique oportet.

Quod si capitis gravitas manet, adtondendum idem; & leniter, sed diu perfricandum est, adjecto vel irino vel laureo oleo, sic ut utrilibet paululum aceti misceatur: tum diu ambulandum, leniterque post unctionem aqua calida caput fo-

(i) AETIUS *Tetrab. II. Serm. II. c. 79.* PLIN. *de Re Medic. Lib. I. c. 12.*

vendum: cibisque utendum ex imbecillissima & media materia; magisque adsumendæ dilutæ portiones: nonnunquam gargarizandum est (k).

Infundendum autem in aurem castoreum cum aceto & laureo oleo & succo radiculae corticis; aut cucumeris agrestis succus, adjectis rosæ foliis contritis. Immaturæ quoque uvæ succus cum rosâ instillatus, adversus surditatem satis proficit.

8. De Sonitu aurium. (l)

Aliud vitii genus est, ubi aures intra se ipsæ sonant. Atque hoc quoque fit, ne externum sonum accipiant. Levissimum est, ubi id ex gravedine est: pejus, ubi ex morbo, capitivæ longis doloribus incidit: pessimum, ubi, magnis morbis venientibus, maximeque comitiali, provenit.

Si ex gravedine est, purgare aurem oportet, & spiritum continere, donec inde humor aliquis exspumet.

Si ex morbo vel capitis dolore, quod ad excitationem, perfusionem, gargarizationemque pertinet, eadem faciendæ sunt: cibus non utendum nisi extenuantibus: in aurem dandus radiculae succus cum rosâ, vel cum succo radicis ex cucumere agresti, vel castoreum ex aceto, & laureo oleo. Veratrum quoque cum aceto conteritur, deinde melle cocto excipitur, & inde collyrium factum in aurem dimittitur.

(k) *Aceto scil. MARCELLUS de medic. pag. 287.*

(l) *ACTUAR. M. M. II. 6. IV. 10. AETIUS Tetrab. II. Serm. II. c. 77. Trall. III. 3.*

Si sine his cœpit, ideoque novo metu terret, in aurem dari debet castoreum cum aceto, vel irino, vel laureo oleo; aut huic mistum castoreum cum succo nucum amatarum; aut myrrha & nitrum cum rosa & aceto. Plus tamen in hoc quoque proficit victus ratio; eademque faciendâ sunt, quæ supra comprehendi, cum majore quoque diligentia: & præterea, donec is sonus finiatur, a vino abstinendum.

Quod si simul & sonus est, & inflammatio, laureum oleum conjecisse abunde est, aut id, quod ex amaris nucibus exprimitur; quibus quidam vel castoreum, vel myrrham miscent.

9. *Ad ea, quæ in aurem inciderunt, extrahenda. (m)*

Solet etiam interdum aurem aliquid incidere, aut calculus, aliquodve animal. Si pulex intus est, compellendum eo lanæ paululum est; quo ipse si subit, & simul extrahitur. Si non est fecutus, aliudve animal est, specillum lana involutum in resinam quam glutinosissimam, maximeque terebinthinam dimittendum, idque in aurem injiciendum, ibique vertendum est; utique enim comprehendet & eximet.

Si aliquid exanime est, specillo oriculario protrahendum est, aut hamulo retuso paululum recurvato. Si ista nihil proficiunt, potest eodem modo resina protrahi. Sternutamenta quoque adnota id commode elidunt, aut oriculario clystere aqua vehementer intus compulsâ.

Tabula quoque collocatur media, inhærens capitibus utrinque pendentibus, superque eam

(m) *ÆTIUS Tetrab. II. Serm. II. c. 87.*

homo deligatur in id latus versus, cujus auris eo modo laborat, sic ut extra tabulam non emineat: tum malleo caput tabulæ, quod a pedibus est, feritur; atque ita concussa aure, id quod inest, excidit.

C A P. VIII.

De Narium morbis. (a)

NARES vero exulceratas fovere oportet vapore aquæ calidæ. Id & (b) spongia expressa atque admota fit, & subjecto vase oris augusti, calida aqua repleto. Post id fomentum, illinenda ulcera sunt, aut plumbi recremento, aut cerussa, aut argenti spuma; cum quodlibet horum aliquis conterit, ei, dum teritur, invicem vinum & oleum myrteum adjiciat, donec mellis crassitudinem fecerit.

Sin autem ea ulcera circa os sunt, pluresque crustas & odorem foedum habent, quod genus Græci (c) ἰζωαν adpellant; sciri quidem debet, vix ei malo posse succurri. Nihilominus tamen hæc tentari possunt; ut caput ad cutem tondeatur, assidueque vehementer perfricetur, multaque calida aqua perfundatur: multa eidem am-

(a) TRALLIAN. III. 8. ACTUAR. M. M. VI. 12. AETIUS *Tetrab.* II. Serm. II. c. 90.

(b) MARCELL. *de Medic.* c. x. pag. 288.

(c) ORIBAS. *de Loc. Affect.* IV. 45. AETIUS *Tetrab.* II. Serm. II. 91. MARCELLUS *de Medic.* Cap. x. Odorem gravem vertit. Vide H. F. *ab AQUAPENDENTE Oper. Chir.* P. I. c. 26.

bulatio fit; cibus modicus, neque acer, neque valentissimus. Tum in narem ipsam mel cum exiguo modo resinæ terebinthinæ conjiciatur (quod specillo quoque involuto lana fit) adtrahaturque spiritu is succus, donec in ore gustus ejus sentiatur. Sub his enim crâstæ resolvuntur, quæ tum per sternutamenta elidi debent.

Puris ulceribus vapor aquæ calidæ subjiciendus est; deinde adhibendum aut lycium ex vino dilutum, aut amurca, aut omphacium, aut menthæ, aut marrubii succus; aut atramentum sutorium, quod candefactum, deinde contritum fit; aut interior scillæ pars contrita; sic ut horum cuilibet mel adjiciatur. Cujus in cæteris admodum exigua pars esse debet; in atramento sutorio tanta, ut ea mistura liquida sit; cum scilla utique pars major; involvendumque lana specillum est, & in eo medicamentum tingendum, eoque ulcera implenda sunt. Rursusque linamentum involutum & oblongum eodem medicamento illinendum, dimittendumque in narem, & ab inferiore parte leniter deligandum. Idque per hiemem & ver bis die; per æstatem & autumnum, ter fieri debet.

2. *De Carnosis carunculis narium.*

Interdum vero in naribus carunculæ quædam similes muliebribus mammis nascuntur, hæque in imis partibus, quæ cartilaginossæ sunt, in hærent. Has curare oportet medicamentis adurentibus; sub quibus ex toto consumuntur.

Πολύπυς (d) vero est caruncula, modo alba,

(d) ÆGINET. III. 24. VI. 25. ACTUAR. M. M. II.
8. AETIUS Tetrab. II. Serm. II. c. 92.

modo subrubra, quæ narium ossibus inhæret; & modo ad labra tendens narem implet modo retro per id foramen, quo spiritus a naribus ad fauces descendit, adeo increfcit, ut post uvam conspici possit; strangulatque hominem, maxime austro aut euro flante; fereque mollis est, raro dura; eaque magis spiritum impedit, & nares dilatat; fereque *καρνεώδης* est, itaque adtingi non debet.

Illud aliud genus fere quidem ferro curatur; interdum tamen inarescit, si addita in narem per linamentum aut penicillum ea compositio est, quæ habet minii sinopici, chalcitidis, calcis, sandarachæ, singulorum p. I. *. atramenti futorii p. II. *.

C A P. IX.

De Dentium (a) dolore.

IN dentium autem dolore, qui ipse quoque maximis tormentis adnumerari potest, vinum ex toto circumcidendum est; cibo quoque primo abstinendum, deinde eo modico mollique utendum, ne mandentis dentes irriter; tum extrinsecus admovendus per spongiam vapor aquæ calidæ; imponendumque ceratum ex cyprino aut irino factum, lanaque id comprehendendum, caputque velandum est. Quod si gravior dolor est,

(a) TRALLIAN. III. 10. CÆL. AURELIAN. *Morb. Chron.* II. 4.

utiliter & alvus ducitur, & calida cataplasmata super maxillam injiciuntur, & ore humor calidus cum medicamentis aliquibus continetur, sæpiusque mutatur. Cujus rei causa & (b) quinquefolii radix in vino mixto coquitur; & hyoscyami radix vel in posca, vel in vino mixto coquitur sic, ut paululum his salis adjiciatur; & papaveris non nimium aridi cortices, & mandragoræ radix, eodem modo. Sed in his tribus utique vitandum est, ne, quod haustum erit, devoretur.

Ex populo quoque alba cortex radice in hunc usum in vino mixto recte coquitur; aut in aceto cornu cervini ramentum & nepeta cum teda ac ficu pingui: item ficus pinguis vel in mulso, vel in aceto & melle; ex quibus cum ficus dis-cocta est, is humor percolatur. (c) Specillum quoque lana involutum in calidum oleum demittitur, eoque ipse dens fovetur.

Quinetiam quædam quasi cataplasmata in dentem ipsum induntur, in quem usum ex malo punico acido atque arido malicorii pars interior cum pari portione & gallæ pinei corticis conteritur, misceturque his minium; eaque contrita aqua pluviatili coguntur: aut panacis, papaveris lachrymæ, peucedani, uvæ taminæ sine feminibus pares portiones conteruntur: aut galbani partes tres, papaveris lachrymæ pars quarta. Quicquid dentibus admotum est, nihilo minus supra maxillam ceratum (quale supra posui) esse debet lana obtectum.

(b) MARCELLUS. *de Medic. C. XII. p. 291. 297.*

(c) *Auriscalpium dicit MARCELL. de Medic. Cap. XII. p. 293.*

Quidam etiam myrrhæ, cardamomi, singulorum p. I. *. croci, pyrethri, ficorum, piperis, singulorum p. IV. *. sinapis p. VIII. *. contrita linteolo illinunt, imponuntque in humero partis ejus, qua dens dolet; si is superior est, a scapulis; si inferior, a pectore: idque dolorem levat; &, cum levavit, protinus submovendum est.

Si vero exesus (d) est dens, festinare ad eximendum eum, nisi res coegit, (e) non est necesse: id tum omnibus fomentis, quæ supra posita sunt, adjiciendæ quædam valentiores compositiones sunt, quæ dolorem levant, quales hæc sunt, quæ habent papaveris lachrymæ p. I. *. piperis p. II. *. foreos p. X. *. quæ contrita galbano excipiuntur, idque circumdatur: aut **MENEMACHI**, maxime ad maxillares dentes; in qua sunt, croci p. I. *. cardamomi, thuris fuliginis, ficorum, piperis, pyrethri, singulorum p. IV. *. sinapis p. VIII. *. Quidam autem miscent pyrethri, piperis, elaterii, singulorum p. I. *. aluminis scissilis, papaveris lachrymæ, uvæ taminæ, sulphuris ignem non experti, bituminis, lauri baccarum, sinapis, singulorum p. II. *.

Quod si dolor eximi eum cogit, piperis semen cortice liberatum, & eodem modo bacca (f) hederæ coniecta in ejus foramen, dentem findit, isque per testas excidet. Plani quoque piscis (quam nos pastinacam, Græci *τενυρόρα* vocant) aculeus

(d) **ORIRAS**. de Loc. Affect. IV. 58. **AETIUS** Tetrab. II. Serm. IV. c. 33. 34.

(e) Ita sentit **MARCELLUS** de Medic. Cap. XII. p. 293.

(f) **MARCELL.** de Medic. Cap. XII. p. 296.

torretur, deinde conteritur, resinaque excipitur, que denti circumdata hunc solvit. Alumen quoque scissile in foramen coniectum dentem citat. Sed id tamen involutum in lanula demitti commodius; quia sic & dentem servat, & dolorem levat.

Hæc a Medicis accepta sunt: sed agrestium experimento cognitum est, cum dens doluerit, herbam (g) mentastrum cum suis radicibus evelli debere, & in pelvem mitti, supraque aquam infundi, collocarique juxta sedentem hominem undique veste contactum; tum in pelvem candentes filices demitti, sic, ut aqua tegantur, hominemque eum hiante ore vaporem excipere, ut supra dictum est, undique inclusum. Nam & sudor plurimus sequitur, & per os continens pituita defluit; idque longiorem, sæpe annuam valetudinem bonam præstat.

C A P. X.

De Tonsillis. (a)

SI vero tonsillæ exulceratione per inflammationem intumescunt, caput quoque velandum est, & extrinsecus is locus vapore calido fovendus; multa ambulatione utendum; caput in lecto sublime habendum; gargarizandumque reprimentibus medicamentis. Radix quoque ea, quam dulcem adpellant, contusa & in passo mulsove decocta, idem præstat.

(g) IDEM eodem cap. p. 293.

(a) ORIBAS. de Loc. Affect. IV. 70.

Leniterque quibusdam medicamentis eas illini non alienum est; quæ hoc modo fiunt. Ex malo (b) punico dulci succus exprimitur, & ejus sextarius ad lenem ignem decoquitur, donec ei mellis crassitudo sit; tum croci, myrrhæ, aluminis scissilis, singulorum p. ii. *. per se conteruntur, paulatimque his adjiciuntur vini lenis cyathi duo, mellis unus; deinde priore succo ista miscentur, & rursus leniter incoquantur: aut ejusdem succi sextarius eodem modo coquitur, atque eadem ratione trita hæc adjiciuntur; nardi p. *. omphacii p. i. *. cinnamomi, myrrhæ, casia, singulorum p. i. *. Eadem autem hæc & auribus & naribus purulentis accommodata sunt. Cibus in hac quoque valetudine lenis esse debet, ne exasperet.

Quod si tanta inflammatio est, ut spiritum impediat, in lecto conquiescendum; cibo abstinendum, neque adsumendum quicquam præter aquam calidam est: alvus quoque ducenda est: gargarizandumque ex fico & mulso: illinendumque mel cum omphacio; extrinsecus admovendus, sed aliquanto diutius, vapor calidus, donec ea suppurent, & per se aperiantur. Si pure substante non rumpuntur hi tumores, incidendi sunt: deinde mulso calido gargarizandum.

At, si modicus quidem tumor, sed exulceratio est, furfurum cremori ad gargarizandum paulum mellis adjiciendum est, illinendaque ulcera hoc medicamento: passi quam dulcissimi tres heminæ ad unam coquantur; tum adjicitur thuris p. i. *. croci, myrrhæ, singulorum p. *. iterumque omnia fervereunt.

(b) ORIBAS. *de Loc. Affect.* IV. 73. ÆGINET. III. 26.

Ubi pura ulcera sunt, eodem furfurum cremore, vel lacte gargarizandum est. Atque hinc quoque cibis lenibus opus est; quibus adjici dulce vinum potest.

C A P. XI.

De Oris Ulceribus (a).

ULCERA autem oris, si cum inflammatione sunt, & parum pura ac rubicunda sunt, optime his medicamentis curantur, quæ supra posita ex malis punicis fiunt. Continendusque sæpe ore reprimens cremor est, cui paulum mellis sit adjectum: utendumque ambulationibus, & non acri cibo.

Cum vero pura ulcera esse cœperunt, lenis humor, interdum etiam quam optima aqua ore continenda est. Prodestque adsumptum putum vinum, pleniorque cibus, dum acribus vacet: inspergique ulcera debent alumine sciffili, cui dimidio plus gallæ immaturæ sit adjectum.

Si jam crustas habent, quales in adultis esse confuerunt, adhibendæ sunt compositiones, quas Græce *ἀνθραξ* nominant. (b) Habent hæ junci quadrati, myrrhæ, sandarachæ: aluminis, pares portiones: aut croci, myrrhæ, singulorum P. II. *. iridis, aluminis sciffilis, sandarachæ, singulorum P. IV. *. junci quadrati P. VIII. *. aut gallæ

(a) AETIUS *Tetrab. II. Serm. IV. c. 22.*

(b) *Simile medicamentum vide apud MARCEL. cap. XI. pag. 292. PLIN. de Re Med. Lib. I. c. 31.*

myrrhæ, singulorum P. II. *. aluminis sciffilis
P. II. *. rosæ foliorum P. IV. *.

Quidam autem croci P. *. aluminis sciffilis,
myrrhæ, singulorum P. I. *. fandarachæ P. II. *.
junci quadrati P. IV. *. miscent. Priora arida in-
sparguntur: hoc cum melle illinitur; neque ulce-
ribus tantum, sed etiam tonsillis.

Verum ea longe periculosissima sunt ulcera,
quas, ἄφθας (c) Græci adpellant; sed in (d)
pueris: hos enim sæpe consumunt; in viris &
mulieribus idem periculum non est. Hæc ulcera
a gingivis incipiunt: deinde palatum, totumque
os occupant; tum ad uvam faucesque descendunt,
quibus obsessis, non facile fit, ut puer conva-
lescat, ac miserius etiam est, si lactens adhuc in-
fans est; quo minus imperari remedium aliquod
potest. Sed imprimis nutrix cogenda est exerceri
ambulationibus, & his operibus, quæ superio-
res partes movent: mittenda in balneum, juben-
daque ibi calida aqua mammas perfundere: tum
alenda cibus lenibus, & his qui non facile cor-
rumpuntur: potione, si febricitat puer, aquæ, si
sine febre est, vini diluti; ac, si alvus nutrici
subsistit, ducenda est.

Si pituita in os ejus coit, vomere debet. Tum
ipsa ulcera perungenda sunt melle, cui (e) rhus
quem Syriacum vocant, aut amaræ nuces adje-
ctæ sunt: vel mistis inter se rosæ foliis aridis;
nucleis

(c) ÆGIN. I. 10. ARETÆUS *Morb. Acut. I. 9.*
ORIB. *de Loc. Affect. Cur. IV. c. 68.* ACTUAR. *M. M.*
II. 10. IV. 14. AET. *Tetrab. II. Serm. I. 39.*

(d) *Aph. III. 24.*

(e) SALMAS. *de Homonym. Hyles Jatric. cap. 58.*

nucleis pini, mentha, collectis cum melle: vel eo medicamento, quod ex moris fit: quorum fucus eodem modo, quo punici mali, ad mellis crassitudinem coquitur, eademque ratione ei crocum; myrrha, alumen, vinum, & mel miscetur. Neque quicquam dandum, a quo humor evocari possit.

Si vero jam firmior puer est, gargarizare debet his fere, quæ supra comprehensa sunt. Ac, si leniora medicamenta in eo parum proficiunt, adhibenda sunt ea, quæ adurendo crustas ulceribus inducant. Valens quoque est scissile alumen, vel chalcitis; vel atramentum sutorium. Prodest etiam fames & abstinencia, quanta maxima imperari potest. Cibus debet esse lenis. Ad purganda tamen ulcera, interdum caseus ex melle recte datur.

C A P. XII.

De linguae ulceribus (a).

LINGUÆ quoque ulcera non aliis medicamentis egent, quam quæ prima parte superioris capitis exposita sunt. Sed quæ in latere ejus nascuntur, diutissime durant. Videndumque est, num contra dens aliquis acutior sit, qui sanescere sæpe ulcus eo loco non finit, ideoque limandus est.

(a) ACTUAR. M. M. II. 16.

A. Corn. Celsi Oper.. Tom. II. D

C A P. XIII.

De Parulidibus (a) & ulceribus gingivarum.

SOLENT etiam interdum juxta dentes in gingivis tubercula quædam oriri dolentia; *παραλιδας* Græci adpellant. Hæc initio leniter sale con- trito perfricare oportet, aut inter se mixtis sale fossili combusto, cupresso, nepeta: deinde eluere os cremore lenticulæ, & inter hæc hiare, donec pituitæ fatis profuat.

In majore vero inflammatione iisdem medica- mentis utendum est, quæ ad ulcera oris supra- posita sunt: & mollis linamenti paululum invol- vendum aliqua compositione ex his, quas *αὐθιγνὰς* (b) vocari dixi; dimittendumque id inter den- tem & gingivam.

Quod si durior erit, & id prohibebit, extrin- secus admoendus erit spongiæ vapor calidus, imponendumque ceratum.

Si suppuratio se ostendet, diutius eo vapore utendum erit: & continendum ore calidum mul- sum, in quo ficus decocta sit. Idemque suberu- dum incidendum, ne, si ibi diutius pus perman- ferit, os lædat.

Quod si major is tumor est, commodius totus exciditur, sic ut ex utraque parte dens liberetur. Pure exempto, si levis plaga est, fatis est ore ca-

(a) ORIBAS. *de Loc. Affect.* IV. 66. ACTUAR. *M. M.* II. 10. IV. 14. AETIUS *Tetrab.* II. *Serm.* IV. 24. ÆGIN. VI. 27.

(b) SCRIBON. LARG. C. XII. c. 61.

lidam aquam continere, & extrinsecus fovere eodem vapore: si major est, lenticulæ cremore uti, iisdemque medicamentis, quibus cætera ulcera oris curantur.

Alia quoque ulcera in gingivis plerumque oriuntur, quidem eadem, quæ in reliquo ore, succurrunt. Maxime tamen mandere ligustrum oportet, succumque eum ore continere. Fit etiam interdum, ut ex gingivæ ulcere, sive *πυρρῆς* fuit, sive non fuit, diutius pus feratur, dente aut corrupto, aut fracto, vel aliter vitiato osse: maximeque id per fistulam evenire consuevit. Quod ubi incidit, locus aperiendus, dens eximendus; testa ossis, si qua decessit, recipienda est; si quid vitiosi est, radendum. Post quæ, quid fieri debeat, supra in aliorum ulcerum curatione comprehensum est.

Si vero a dentibus gingivæ recedunt, eadem antheræ succurrunt. Utile est etiam pira aut mala non permatura mandere, & ore eum humorem continere. Idemque præstare non acre acetum in ore retentum potest.

C A P. X I V.

De Uvæ morbo (a).

UVÆ vehemens inflammatio terrere quoque debet. Itaque in hac abstinencia necessaria est, & sanguis recte mittitur; &, si id aliqua res prohibet, alvus utiliter ducitur: caputque super hæc velandum, & sublimius habendum est:

(a) ORIBAS. *de Loc. Affec. Cur.* IV. 73.

tum aqua (b) gargarizandum, in qua simul rubus & lenticula decocta sit. Illinenda autem ipsa uva vel omphacio, vel galla (c), vel alumine scissili, sic ut cuilibet eorum mel adjiciatur.

Est etiam medicamentum huic aptum, quod Andronium (d) adpellatur: constat ex his; alumine scissili, squama æris rubri, atramento futorio, galla, myrrha, misy, quæ per se contrita, mixtaque rursus paulatim adjecto vino aufero, teruntur, donec his mellis crassitudo sit. Chelidoniæ quoque succo per cochlear illita uva maxime prodest. Ubi horum aliquo illita uva est, fere multa pituita decurrit: cumque ea quiet, ex vino calido gargarizandum.

Quod si minor in ea inflammatio, laser terere, eique adjicere frigidam aquam satis est, eamque aquam cochleari exceptam ipsi uvæ subjicere. Ac mediocriter eam tumentem aqua quoque frigida, eodemque modo subjecta, reprimit. Ex eadem autem aqua gargarizandum quoque est, vel cum lasere, vel sine eo. At curationis uvæ productæ per manum, ratio subjecta est.

(b) MARCELL. *de Medic. Cap. XIV. pag. 299.*

(c) SCRIBON. LARG. *C. XVII. c. 71.*

(d) IDEM. *C. XIII. 63. Longe aliter exstat adud MARCELL. de Medic. cap. XI. pag. 292.*

C A P. XV.

De Cancro oris (a).

SI quando autem ulcera oris cancer invasit, primo considerandum est, num malus corporis habitus sit; eique occurrendum: deinde ipsa ulcera curanda. Quod si in summa parte id vitium est, satis proficit anthera, humida ulceri arida insperfa; ficciori, cum exigua parte mellis illita. Si paulo altius, chartæ combustæ partes duæ, auripigmenti pars una.

Si penitius malum descendit, chartæ combustæ partes tres, auripigmenti pars quarta: aut pares portiones salis fricti, & iridis frictæ: aut etiam pares portiones chalcitidis, calcis, auripigmenti. Necessarium autem est linamentum in rosa tingere, & super adurentia medicamenta imponere; ne vicinum & fanum locum lædant. Quidam etiam in acris aceti heminam frictum salem conjiciunt, donec tabescere desinat; deinde id acetum coquant, donec exsiccetur; eumque salem contritum inspergunt. Quoties autem medicamentum injicitur, & ante & post os diluendum est vel cremore lenticulæ, vel aqua, in qua aut ervum, aut (b) oleæ, aut verbenæ decoctæ sint, sic, ut cuilibet eorum paululum mellis misceatur. Acetum quoque ex scilla retentum ore, satis adversus

(a) SCRIBON. LARG. c. XIII.

(b) MARCELL. de Medic. cap. XI, pag. 292.

hæc ulcera proficit: & ex aceto cocto sali, sicut supra demonstratum est, rursus mistum acetum: sed & diu continere utrumlibet, & id bis aut ter die facere, prout vehemens malum est, necessarium est.

Quod si puer est, cui id incidit, specillum lana involutum in medicamentum demittendum est, & super ulcus tenendum; ne per imprudentiam adurentia devoret. At, si dolor in gingivis est, moventurque aliqui dentes, refigi eos oportet, nam curationem vehementer impediunt. Si nihil medicamenta proficient, ulcera erunt adurenda.

Quod tamen in labris ideo non est necessarium, quoniam excidere commodius est. Et id quidem, æque adustum, atque excisum, sine ea curatione, quæ corpori manu adhibetur, impleri non potest.

Gingivarum vero ossa, quæ hebetia sunt, in perpetuum ustione nudantur, neque enim postea caro increfcit. Imponenda tamen adustis lenticula est, donec sanitatem, qualis esse potest, recipiant.

C A P. XVI.

De Parotidibus (a).

HÆC in capite fere medicamentis egent. Sub ipsis vero auribus oriri *parotides* solent; modo in secunda valetudine, ibi inflammatione orta; modo post longas febres, illuc impetu morbi con-

(a) ORIBAS. *de Loc. Aff. Cur.* c. 44. TRALLIAN. III. 7.

verso. Id abscessus genus est. Itaque nullam novam curationem desiderat : animadversionem tantummodo hanc habet necessariam, ut, si sine morbo id intumuit, primum reprimentibus experimentum fiat : si ex adversa valetudine, illud inimicum est, maturarique & quam primum aperiri commodius est.

C A P. XVII.

De Umbilico prominente (a).

AD umbilicos vero prominentes, ne manu ferroque utendum sit, ante tentandum est, ut abstineant, alvus his ducetur : imponatur super umbilicum id, quod ex his constat; cicutæ & fuliginis, singulorum P. i. *. ceruffæ elotæ P. iv. *. plumbi eloti P. viii. *. ovis duobus; quibus etiam solani succus adjicitur. Hoc diutius impositum esse oportet; & interim conquiescere hominem; cibo modico uti, sic ut vitentur omnia infantia.

(a) ÆGINET. VI. §1. AETIUS *Tetr. I. Serm. IV. c. 26.* & *Tetr. IV. Serm. IV. III.* ORIBAS. *de Loc. Affce. IV. c. 117.*

C A P. XVIII.

De Obscænarum partium vitiis.

PROXIMA sunt ea, quæ ad partes obscænas pertinent, quarum apud Græcos vocabula & tolerabilius se habent, & accepta jam usu sunt; cum in omni fere medicorum volumine atque sermone jactentur: apud nos fœdiora verba, ne consuetudine quidem aliqua verecundius loquentium (a) commendata sunt: ut difficilis hæc explanatio sit, simul & artis præcepta fervantibus. Neque tamen ea res a scribendo deterrere me debuit. Primum, ut omnia, quæ salutaria accepi, comprehenderem: dein, quia in vulgus eorum curatio etiam præcipue cognoscenda est, quæ invitillimus quisque alteri ostendit.

2. *Colis morbis.*

Igitur si ex inflammatione (b) coles intumuit, reduciq; summa cutis, aut rursus induci non potest, multa calida aqua fovendus locus est. Ubi vero glans contacta est, oriculario quoque clystere inter eam cutemque aqua calida inferenda est; si mollita sic & extenuata cutis reducenti paruit, expeditior reliqua curatio est: si tumor vicit, imponenda est vel lenticula vel marrubium, vel oleæ folia ex vino cocta, sic ut cuilibet eorum,

(a) *Alii accommodata.*(b) *AETIUS Tetrab. IV. Serm. II. 16.*

dum teritur, mellis paululum adjiciatur: sursumque coles ad ventrem deligandus est; quod in omni curatione ejus necessarium est: isque homo continere se, & abstinere a cibo debet, & portione aquæ tantum a siti vindicari. Postero die rursus adhibendum iisdem rationibus aquæ fomentum est, & tum vi quoque experiendum, an cutis sequatur.

Eaque, si non parebit, leviter summa scalpello concidenda erit, nam, cum fanies profluxerit, extenuabitur is locus, & facilius cutis ducetur.

Sive autem hoc modo victa erit, sive nunquam repugnaverit; ulcera vel in cutis ulteriore parte, vel in glande, ultrave eam in cole reperiuntur: quæ necesse est, aut pura siccaque sint, aut humida & purulenta. Si sicca sunt, primum aqua calida fovenda sunt: deinde imponendum lycium ex vino est, aut amurca cocta cum eodem, aut cum rosa butyrum.

Si tenuis iis humor inest, vino eluenda sunt; tum butyro rosæ & mellis paululum, & resinæ terebinthinæ pars quarta adjicienda est, eoque utendum.

At, si pus ex iis profluit, ante omnia elui mulso calido debent: tum imponi piperis P. I. *, myrrhæ P. II. *, croci, misyos cocti, singulorum P. II. *, quæ ex vino austero coquuntur, donec mellis crassitudinem habeant. Eadem autem compositio tonsillis, uvæ madenti, oris nariumque ulceribus accommodata est.

Aliud ad idem; piperis P. I. *, myrrhæ P. I. *, croci P. II. *, misyos P. I. *, æris combusti P. II. *, quæ primum ex vino austero conteruntur; deinde, ubi inaruerunt, iterum teruntur ex passibus cyathis; & incoquuntur, donec visci crassitudinem habeant.

D §

Ærugo quoque cum cocto melle, & ea, quæ ad oris ulcera supra comprehensa sunt, curant.

At ERASISTRATI compositio, aut CRATONIS, recte super purulenta naturalia imponitur. Folia quoque oleæ ex novem cyathis coquantur; his adjicitur aluminis scissilis P. IV. *. lycii P. VIII. *. mellis sesquicyathus: ac, si plus puris est, id medicamentum ex melle: si minus, ex vino diluitur.

Illud perpetuum est; post curationem, dum inflammatio manet, quale suprapositum est, cataplasma super dare, & quotidie ulcera eadem ratione curare.

Quod si pus & multum, & cum malo odore coepit profluere, elui cremore lenticulæ debet, sic, ut ei mellis paululum adjiciatur: aut oleæ, aut lentisci folia, vel marrubium decoquendum est, eoque humore eodem modo cum melle utendum: imponendaque eadem; aut etiam omphacium cum melle; aut id, quod ex ærugine & melle ad aures fit; aut compositio ANDRONIS; aut anthera, sic, ut ei paululum mellis adjiciatur. Quidam ulcera omnia, de quibus adhuc dictum est, lycio ex vino curant.

Si vero ulcus latius atque altius serpit, eodem modo elui debet: imponi vero, aut ærugo, aut omphacium cum melle; aut ANDRONIS compositio; aut marrubii, myrrhæ, croci, aluminis scissilis cocti, rosæ foliorum aridorum, gallæ, singulorum p. I. *. minii sinopici p. II. *. quæ per se singula primum teruntur; deinde juncta iterum, melle adjecto, donec liquidi cerati consistuntur; tum in æneo vase leniter coquantur, ne superfluant; cum jam guttæ indurescunt, vas ab igne removetur: idque medicamentum tum, prout opus est, aut ex melle

aut ex vino liquatur. Idem autem per se etiam ad fistulas utile est.

Solet etiam interdum ad nervos (c) ulcus descendere; profluitque pituita multa, sanies tenuis malique odoris, non coacta, at aquæ similis, in qua caro recens lota est: doloresque is locus, & punctiões habet. Id genus quamvis inter purulenta est, tamen lenibus medicamentis curandum est; quale est emplastrum τετραφάρμακον ex rosa liquatum, sic, ut thuris quoque paululum ei misceatur: aut id, quod ex butyro, rosa, resina, melle fit; supra vero a me positum est. Præcipueque id ulcus multa calida aqua fovendum est, velandumque, neque frigori committendum.

Interdum autem per ipsa ulcera coles sub cute exesus est sic, ut glans excidat. Sub quo casu cutis ipsa circumcidenda est. Perpetuumque est, quoties glans, aut ex cole aliquid, vel excidit, vel abscinditur, illam esse servandum, ne confidat, ulcerique adglutinetur, ac neque reduci possit postea, & fortasse fistulam quoque urinæ intercludat.

Tubercula etiam, (d) quæ φύματα Græci vocant, circa glandem oriuntur; quæ vel medicamentis, vel ferro aduruntur; & cum crustæ exciderunt, squama æris inspergitur, ne quid ibi rursus increseat.

3. De Cancro, qui in Cole nascitur.

Hæc citra cancrum sunt; qui cum in reliquis

(c) i. e. cremasteras pag. 455. l. 30.

(d) ÆGINET. VI. 57.

partibus, tum in his quoque vel præcipue ulcera infestat. Incipit a nigritie, quæ si cutem occupavit, protinus specillum subjiciendum, eaque incidenda est; deinde oræ vulsellaprehendendæ, tum, quicquid corruptum est, excidendum, sic, ut ex integro quoque paulum dematur, idque adurendum. Quoties quid ustum est, id quoque sequitur, ut imponenda lenticula sit: deinde, ubi crustæ exciderunt, ulcera sicut alia curentur.

At, si cancer ipsum colem occupavit, inspergenda aliqua sunt ex adurentibus, maximeque id, quod ex calce, chalcitide, auripigmento componitur. Si medicamenta vincuntur, hic quoque scalpello, quicquid corruptum est, sic, ut aliquid secum integri trahat, præcidi debet. Illud quoque æque perpetuum est; exciso cancro, vulnus esse adurendum.

Sed si ex medicamentis, si ex ferro crustæ occalluerint, magnum periculum est, ne his deciditibus, ex cole profusio sanguinis insequatur. Ergo longa quiete & immobili pene corpore opus est, donec ex ipso crustæ maturæ leniter resolvantur.

At si vel volens aliquis, vel imprudens, dum ingreditur immature, crustas diduxit, & fluit sanguis, frigida aqua adhibenda est. Si hæc parum valet, decurrendum est ad medicamenta, quæ sanguinem supprimunt. Si ne hæc quidem succurrunt, aduri diligenter & timide debet: neque ullo postea motu dandus eidem periculo locus est.

4. De Phagedæna in Cole nascente.

Nonnunquam etiam id genus ibi cancri, quod *Phagedæna* a Græcis nominatur, oriri solet. In

quo minime differendum, sed protinus iisdem medicamentis occurrendum est; & si parum valent, ferro adurendum. Quædam etiam nigrities est, quæ non sentitur, sed serpit, ac, si sustinimus, usque ad vesicam tendit; neque succurri postea potest.

Sed, si in summa glande circa fistulam urinæ est, prius in eam tenue specillum demittendum est, ne claudatur; deinde id ferro adurendum: si vero alte penetravit, quicquid occupatum est, præcidendum est. Cætera eadem, quæ in aliis cancris, facienda sunt.

5. *De Carbunculo, qui in Cole nascitur.*

Occallescit etiam in cole interdum aliquid, idque omni pene sensu caret, quod ipsum quoque excidi debet. Carbunculus autem ibi natus, ut primum adparet, oriculario clystere eluendus est: deinde ipse quoque medicamentis (e) urendus, maximeque chalcitide cum melle, aut ærugine cum cocto melle, aut ovillo stercore fricto & contrito cum eodem melle. Ubi is excidit, liquidis medicamentis utendum est, quæ ad oras ulceris componuntur.

6. *De Testicularum morbis.*

In testiculis vero, si qua inflammatio (f) sine ictu orta est, sanguis ex talo mittendus est: a cibo abstinendum: imponendum, quod est ex fa-

(e) AETIUS *Tetrab. IV. Serm. II. 18.*

(f) ÆGINET. *III. 54. AETIUS Tetrab. IV. Serm. II. cap. 21.*

bæ farina ex mulso cocta, & cum cumino contrito ex melle coacta; aut contritum cum cerato ex rosa facta; aut lini semen frictum, contritum, & in mulso coctum; aut tritici farina ex mulso cocta cum cupresso; aut lili radix contrita. At, si iidem induruerunt, imponi debet lini vel fœni Græci semen ex mulso coctum; aut ex Cyprino ceratum; aut similia ex vino contrita, cui paululum croci sit adjectum. Si vetustior jam durities est, maxime proficit cucumeris agrestis radix ex mulso cocta, deinde contrita.

Si ex ictu tument, sanguinem mitti necessarium est; magisque, si etiam livent. Imponendum vero utrumlibet ex his, quæ cum cumino componuntur, supraque posita sunt; aut ea compositio, quæ habet nitri cocti P. I. *. resinæ pineæ, cumini, singulorum P. II. *. uvæ taminæ sine seminibus P. IV. *. mellis quantum satis sit ad ea cogenda. Quod si ex ictu testiculus aliquidem desit, fere quoque pus increfcit; neque aliter succurri potest, quam si, inciso scroto, & pus emissum, & ipse testiculus excisus est.

7. De Ani morbis.

De Rbagadiis.

Anus quoque multa tædiique plena mala recipit, nec inter se multum abhorrentes curationes habet. Ac primum in eo sæpe, & quidem pluribus locis, cutis scinditur; (g) *perysida* Græci vocant. Id si recens est, quiescere homo debet, & in aqua calida desidere. Columbina quoque

(g) SCRIBON. LARG. c. LXXXIX. 223.

ova coquenda sunt, & ubi induruerunt, purganda: deinde alterum jacere in aqua bene calida debet, altero calido foveri locus, sic, ut invicem utroque aliquamdiu utatur. Tum tetrapharmacum, aut rhyodes rosa diluendum est; aut cefypum recens miscendum cum cerato liquido ex rosa facto; aut eidem cerato liquido plumbum elotum adjiciendum; aut resinæ terebinthinæ myrrha: aut spumæ argenti vetus oleum; & quolibet ex his id perungendum. Si, quicquid læsum est, extra est, neque intus reconditum, eodem medicamento tinctum linamentum superdandum est, & quicquid ante adhibuimus, cerato contegendum. In hoc autem casu, neque acerbis cibis utendum, neque asperis, nec alvum comprimentibus: ne aridum quidem quicquam satis utile est, nisi admodum paulum. Liquida, lenia, pingua, glutinosa, meliora sunt. Vino leni uti nihil prohibet.

8. De Condylomate (h).

Condyloma autem est tuberculum, quod ex quadam inflammatione nasci solet. Id ubi ortum est, quod ad quietem, cibos, potionesque pertinet, eadem servari debent, quæ proxime scripta sunt. Iisdem etiam ovis recte tuberculum id fovetur, sed desidere ante homo in aqua debet, in qua verbenæ decoctæ sunt ex reprimentibus: tum recte imponitur & lenticula cum exigua mellis parte, fertula campana ex vino cocta, & rubi folia contrita cum cerato ex rosa facto; & cum

(h) AETIUS *Tetrab. IV. Serm. II. c. 3.* SCRIB. LARG. C. XC. ÆGINET. VI. 80.

eodem cerato contritum vel cotoneum malum, vel malicorii ex vino cocti pars interior : & chalcitis cocta atque contrita, deinde œsypo ac rosa excepta ; & ex ea compositione, quæ habet thuris p. i. *. aluminis scissilis p. ii. *. ceruffæ p. iii. *. spumæ argenti p. v. *. quibus, dum teruntur, invicem rosa & vinum instillatur, Vinculum autem ei loco linteolum aut panniculus quadratus est, qui ad duo capita, duas anfas, ab altera vero parte totidem fascias habet ; cumque subjectus est, ansis ad ventrem datis, a posteriore parte in eas adductæ fasciæ conjiciuntur, atque, ubi artatæ sunt, dexterio sinistra, sinisterio dextra procedit, circumdatæque circa alvum inter se novissime nodo deligantur.

Sed, si vetus condyloma jam induruit, neque sub his curationibus desit, aduri medicamento potest, quod ex his constat ; æruginis p. ii. *. myrrhæ p. iv. *. gummi p. viii. *. thuris p. xii. *. stibii, papaveris lachrymæ, acaciæ, singulorum p. xvi. *. Quo medicamento quidam etiam ulcera, de quibus proxime dixi, renovant. Si id nondum in condylomate proficit, adhiberi possunt etiam vehementius adurentia. Ubi consumptus est tumor, ad medicamenta lenia transeundum est.

9. De Hemorrhoidibus. (i)

Tertium autem ani vitium est, ora venarum tanquam capitulis quibusdam turgentia, quæ sæpe sanguinem fundunt; *æmorrhoides* Græci vocant. Idque

(i) ÆGINET. III. 59. VI. 79. AETIUS *Tetrab.* VI. *Serm.* II. c. 5.

Idque etiam in ore vulvæ feminarum incidere consuevit. Atque in quibusdam parum tuto supprimitur; qui sanguinis profuvio imbecilliores non fiunt; habent enim purgationem hanc, non morbum. Ideoque curati quidam, cum sanguis exitum non haberet, inclinata in præcordia ac viscera materia, subitis & gravissimis morbis correpti sunt. Si cui vero id nocet, is desidere in aqua ex verbenis debet: imponere maxime malicorium cum aridis rosæ foliis contritum; aut ex his aliqua, quæ sanguinem supprimunt.

Solet autem oriri inflammatio, maxime ubi dura alvus eum locum læsit. Tum in aqua dulci desidendum est, & id fovendum ovis, imponendi vitelli cum rosæ foliis ex passo (k) subactis: idque, si intus est, digito illinendum; si extra, superillitum panniculo imponendum est. Ea quoque medicamenta, quæ recentibus scissuris posita sunt, hic idonea sunt. Cibis vero in hoc casu iisdem, quibus in prioribus, utendum est. Si ista parum juvant, solent imposita medicamenta adurentia ea capitula absumere.

At, si jam vetustiora sunt, sub authore DIONYSIO inspergenda sandaracha est: deinde imponendum, quod ex his constat; squamæ aris, auripigmenti, singulorum p. v. *. saxi calcis p. VIII. *. postero die acu compungendum. Adultis capitulis fit cicatrix, quæ sanguinem fundi prohibet. Sed, quoties is suppressus est, ne quid periculi adferat, multa exercitatione digerenda materia est, prætereaque & viris, & feminis,

(k) *Alii subacto.*

quibus menstrua non proveniunt, interdum ex brachio sanguis mittendus est.

10. *Si Anus, vel Os vulvæ procidit, qua (1) curatione utendum sit.*

At, si anus ipse, vel os vulvæ procidit (nam id quoque interdum fit) considerari debet, purum ne id sit, quod provolutum est, an humore mucoso circumdatum. Si purum est, in aqua desidere homo debet, aut salsa, aut cum verbenis vel malicorio incocta. Si autem humidum, vino austero sublavandum est, illinendumque fece vini combusta. Ubi utrolibet modo curatum est, intus reponendum est; imponendaque plantago contrita, vel folia salicis in aceto cocta; tum linteolum & lana, eaque super deliganda sunt, cruribus inter se devinctis.

11. *De Fungo ani aut vulvæ.*

Fungo quoque simile ulcus in eadem sede nasci solet. Id, si hiems est, egelida; si aliud tempus, frigida aqua fovendum est: dein squama æris inspergenda, supraque ceratum ex myrteo factum, cui paululum squamæ, fuliginis, calcis, sit adjectum. Si hac ratione non tollitur, vel aliis medicamentis similibus, vel vehementioribus, ferro adurendum est.

(1) ÆGINET. III. 89. AETIUS *Tetrab IV. Serm. II. c. 7.*

C A P. XIX.

De Digitorum ulceribus.

DIGITORUM autem vetera ulcera commodissime curantur, aut lycio, aut amurca cocta, cum utrilibet vinum adjectum est. In iisdem recedere caruncula ab unguibus cum magno dolore consuevit; *πτερυγιοι* (a) Græci adpellant. Oportet alumen Melium rotundum in aqua liquare, donec mellis crassitudinem habeat: tum, quantum ejus aridi fuit, tantumdem mellis infundere, & rudicula miscere, donec similis croco color fiat, eoque illinere. Quidam ad eundem usum decoquere simul malunt, cum paria pondera aluminis aridi & mellis miscuerunt.

Si hac ratione ea non exciderunt, excidenda sunt: deinde digiti fovendi aqua ex verbenis, imponendumque super medicamentum ita factum: chalcitis, malicorium, squama æris excipiuntur fico pingui leviter cocto & melle; aut chartæ combustæ, auripigmenti, sulphuris ignem non experti par modo cerato miscetur ex myrto facto; aut æruginis rasæ p. i. *. squamæ æris p. ii. *. mellis cyatho coguntur; aut pares portiones miscentur, saxi calcis, chalcitidis, auripigmenti. Quicquid horum impositum est, tegendum linteolo aqua madefacto est. Tertio die digitus resolvendus, & si quid aridi est, iterum excidendum, similisque adhibenda curatio est. Si

(a) ÆGINET. IV. 81. VI. 85. AETIUS *Tetrab. IV. Serm. II. c. 74.*

non vincitur, purgandum est scalpello, tenuibusque ferramentis adurendum, &, sicut reliqua uita, curandum.

At, ubi scabri (b) ungues sunt, circum aperiri debent, qua corpus contingunt: tum super eos ex hac compositione aliquid imponi, sandarachæ, sulphuris, singulorum p. II. *. nitri, auripigmenti, singulorum p. IV. *. resinæ liquidæ p. VIII. *. tertioque id die resolvendum est. Sub quo medicamento vitiosi ungues cadunt, & in eorum locum meliores renascuntur.

(b) AETIUS *Tetrab. IV. Serm. II. c. 79.*

LIBER SEPTIMUS.

PRÆFATIO.

De Chirurgica, & qui in ea claruerint, & qualis esse Chirurgus debeat, & quid hoc in libro describatur.

TERTIAM esse medicinæ partem, quæ manu curet, & vulgo notum, & a me propositum est. Ea non quidam medicamenta atque victus rationem omittit; sed manu tamen plurimum præstat, estque ejus effectus inter omnes medicinæ partes evidentissimus. Si quidem in morbis cum multum (a) fortuna conferat (b), eademque sæpe salutaria, sæpe vana sint; potest dubitari, secunda valetudo medicinæ, an corporis beneficio contigerit. In his quoque, in quibus medicamentis maxime utimur, quamvis profectus evidentior est, tamen sanitatem & per hæc frustra quæri, & sine his reddi sæpe, manifestum est. Sicut in oculis quoque deprehendi potest; qui a medicis diu vexati, sine his interdum sanescunt. At in ea parte, quæ manu curat, evidens est, omnem profectum, ut aliquid ab aliis adjuvetur, hic tamen plurimum trahere.

(a) HIPPOCRAT. *de Arte V.*

(b) remedia quidam adscripsit margini edit. CÆSAR.

Hæc autem pars, cum sit vetustissima, magis tamen ab illo parente omnis medicinæ HIPPOCRATE, quam a prioribus excolta est. Deinde, posteaquam diducta ab aliis habere professores suos cœpit, in Ægypto quoque increvit, PHILOXENO maxime authore, qui pluribus voluminibus hanc partem diligentissime comprehendit. GORGIAS quoque & SOSTRATUS, & HERONES & APOLLONII duo, & AMMONIUS Alexandrinus, multique alii celebres viri, singuli quædam repperunt. Ac Romæ quoque non mediocres professores, maximeque nuper (c) TRYPHON pater, & EUELPSTUS PHLEGETIS filius, &, ut ex scriptis ejus intelligi potest, horum eruditissimus MEGES, quibusdam in melius mutatis, aliquantum ei disciplinæ adjecerunt.

Essè autem Chirurgus debet adolescens, aut certe adolescentiæ propior; manu strenua, stabili, nec unquam intremiscente, eaque non minus sinistra, quam dextra promptus; acie oculorum acri, claraque; animo intrepidus, (d) immisericors, sic, ut sanari velit eum, quem accepit, non ut clamore ejus motus, vel magis, quam res desiderat, properet, vel minus, quam necesse est, fecet: sed perinde faciat omnia, ac si nullus ex vagitibus alterius adfectus oriretur.

Potest autem requiri, quod huic parti proprie vindicandum sit: quia vulnerum quoque ulcerumque multorum curationes, quas alibi exsecutus sum, Chirurghi sibi vendicant. Ego eundem

(c) RHOD. ad SCRIBON. LARG. pag. 291.

(d) THEODORET. Græc. Affect. I. pag. m. 4.

quidem hominem posse omnia ista præstare concipio: atque, ubi se diviserunt, eum laudo, qui^o quamplurimum percipit. Ipse autem huic parti ea reliqui, in quibus vulnus facit medicus, non accipit; & in quibus vulneribus ulceribusve plus profici manu, quam medicamento, credo: tum, quicquid ad ossa pertinet. Quæ deinceps exsequi adgrediar, dilatisque in aliud volumen ossibus, in hoc cætera explicabo: præpositisque his, quæ in qualibet parte corporis sunt, ad ea, quæ proprias sedes habent, tranibo.

C A P. I.

De Vexatis. (a)

VEXATA igitur in quacunque parte corporis sint, quamprimum sic curari debent, ut, qua dolor est, ea scalpello cutis crebro incidatur, detergeaturque eodem adverfo profluens sanguis, quod si paulo tardius subvenitur, jamque etiam rubor est; qua rubet corpus: si tumor quoque accessit, quacunque is est, ad idem optimum auxilium est. Tum superdanda reprimentia sunt; maximeque lana succida ex (b) aceto & oleo. Quod si levior is casus est, possunt etiam, sine scalpello, imposita eadem mederi. Et, si nihil aliud est, cinis quoque; maxime ex sarmentis: si is non est, quilibet alius ex aceto, vel etiam ex aqua coactus.

(a) AETIUS *Tetrab. IV. Sect. II. 68.*(b) ACTUAR. *M. M. IV. 16.*

C A P. II.

De his, quæ per se intumescunt, quomodo incidenda, & curanda sint.

VERUM hoc quidem promptum est. In his autem negotium majus est, quæ per se, vitio intus orto, intumescunt, & ad suppurationem spectant. Ea omnia genera abscessuum esse alias proposui, medicamentaque his idonea exsecutus sum: nunc superest, ut dicam, quæ in iis manu fieri debeant. Ergo, priusquam indurescant, cutem incidere, & cucurbitulam accommodare oportet; quod, quicquid illud malæ corruptæque materiæ coit, extrahat: idque iterum, tertioque recte fit, donec omne indicium inflammationis excedat. Neque tamen fas est, nihil a cucurbitula agere.

Interdum etiam fit, sed raro, ut quicquid abscedit, velamento suo includatur; id antiqui tunicam nominabant. **MEGES**, quia tunica omnis nervosa est, dixit, non nasci sub eo vitio nervum, quo caro consumeretur, sed, subjecto jam vetustiore pure, callum circumdari. Quod ad curationis rationem nullo modo pertinet; quia quicquid, si tunica est, idem, si callus est, fieri debet: neque ulla res prohibet, etiamsi callus est, tamen, quia cingit, tunicam nominari: tum, pure quoque maturiore, hæc interdum esse consuevit; ideoque, quod sub ea est, extrahi per cucurbitulam non potest; sed facile id intelligitur, ubi nihil admota illa mutavit.

Ergo, sive id incidit, sive jam durities est, in hac auxilii nihil est: sed, ut alias scripsi,

vel avertenda concurrens eo materia, vel digerenda, vel ad maturitatem perducenda est. Si priora contigerunt, nihil præterea necessarium est. Si pus maturuit, in alis quidem & inguibus raro secandum est: item ubicunque mediocris abscessus est: item quoties in summa cute, vel etiam carne vitium est; nisi festinare curandi imbecillitas cogit. Satisque est cataplasmatibus efficere, ut per se pus aperiatur, nam fere sine cicatrice potest esse is locus, qui expertus ferrum non est. Si autem altius malum est, considerari debet, nervosusne is locus sit, an non sit. Nam, si sine nervis est, candenti ferramento aperiari debet, cujus hæc ratio est, quod exigua plaga diutius ad pus evocandum pateat, parvaque postea cicatrix sit. At, si nervi juxta sunt, ignis alienus est; ne distendatur & membrum debilitent; necessaria vero opera (c) scalpelli est.

Sed cætera etiam subcruda aperiari possunt; inter nervos ultima expectanda maturitas est, quæ cutem extenuet, eique pus jungat, quo propius reperiatur.

Jamque alia rectam plagam desiderant, ut in carne: alia vero vehementer cutem extenuant, in quibus tota ea super pus excidenda est. Semper autem, ubi scalpellus admovetur, id agendum est, ut & quam minimæ & quam paucissimæ plagæ sint: cum eo tamen, ut necessitati succurramus, & in modo, & in numero. Nam majores sinus, latius; interdum etiam duabus, aut tribus lineis incidendi sunt. Dandaque ope-

(c) H. F. ab AQUAPEND. *Chirurg* p. 442.

ra, ut imus sinus exitum habeat; ne quis humor intus subsidat, qui proxima & adhuc sana rodendo sinuet.

Est etiam in rerum natura, ut cutis latius excidenda sit. Nam, ubi post longos morbos totius corporis habitus vitiatum est, lateque se sinus suffudit, & in eo jam cutis pallet; scire licet, eam jam emortuam esse, & inutilem futuram. Ideoque excidere commodius est: maxime, si circa articulos majores id evenit, cubantemque ægrum fluens ælvus exercuit, neque per alimenta quicquam corpori accedit. Sed excidi ita debet, ut plaga ad similitudinem myrtei folii fiat, facilius sanescat. Idque perpetuum est, ubicunque medicus & quacunque de causa cutem excidit. Pure effuso, in alis vel inguinibus linamento opus non est; sed spongia ex vino imponenda est.

In cæteris partibus, si æque ea linamenta supervacua sunt, purgationis causa paulum mellis infundendum, dein glutinantia superdanda: si illa necessaria sunt, super ea quoque similiter dari spongia eodem modo ex vino expressa debet. Quando autem linamentis opus sit, quando non sit, alias dictum est. Cætera eadem, incisa suppuratione, faciendæ sunt, quæ, ubi per medicamenta rupta est, faciendæ esse proposui.

C A P. III.

De bonis, malivæ signis suppurationum.

PROTINUS autem, quantum curatio efficiat, quantumque aut sperari aut timeri debeat, ex quibusdam signis intelligi potest; fereque iisdem, quæ in vulneribus exposita sunt. Nam bona signa sunt, somnum capere, facile spirare, siti non confici, cibum non fastidire, si febricula fuit, ea vacare: itemque habere pus album, læve, non fedi odoris. Mala sunt, vigilia, spiritus gravitas, sitis, cibi fastidium, febris; pus nigrum, aut feculentum, (a) & fedi odoris: item procedente curatione eruptio sanguinis; aut si, antequam sinus carne impleatur, oræ callosæ (b) fiunt, illa quoque ipsa carne habere, nec firma. Deficere tamen animam, vel in ipsa curatione, vel postea, pessimum omnium est. Quinetiam morbus ipse, sive subito solutus est, dein suppuratio exorta est; sive effuso pure permanet, non injuste terret. Estque inter causas timoris, si sensus in vulnere rodentium non est.

Sed ut hæc ipsa fortuna huc illucve discernit; sic medici partium est, eniti ad reperiendum sanitatem. Ergo, quoties ulcus resolverit, eluere id, si reprimendus humor videbitur, vino & aqua pluviali mixto, vel aqua, in qua lenti-

(a) *Aph. VII. 44.*

(b) *Aph. VI. 4.*

cula cocta sit, debet: si purgandum erit, mulso; rursusque imponere eadem. Ubi jam repressus videbitur humor, ulcusque purum erit, produci carnem conveniet, & foveri ulcus pari portione vini ac mellis, superque imponi spongiam ex vino & rosa tinctam, per quæ caro producitur. Plus tamen, ut alias quoque dixi, victus ratio eo confert. Ea est, solutis jam febribus & cibi cupiditate reddita, balneum rarum, quotidiana, sed lenis gestatio, cibi portionesque corpori faciendo aptæ. Quæ omnia, per medicamenta quoque suppuratione rupta, sequuntur. Sed, quia magno malo vix sine ferro mederi licet, in hunc locum reservata sunt.

C A P. IV.

De Fistulis.

ADVERSUS fistulas quoque, si altius penetrant, ut ad ultimas demitti (a) collyrium non possit, si tortuosæ sunt, si multiplices, majus in manu, quam in medicamentis præsidium est; minusque operæ est, si sub cute transversæ feruntur, quam si recta intus tendunt. Igitur, si sub cute transversa fistula est, dimitti (b) specillum debet, supraque id ea incidi. Si flexus reperiuntur, hi quoque simul specillo & ferro persequendi sunt. Idemque faciendum, si plu-

(a) ÆGINET. IV. 49.

(b) AETIUS Tetrab. IV. Serm. II. c. 59.

res se quasi rivuli ostendunt. Ubi ad fines fistulæ ventrum est, excidendus ex ea totus calculus est, superque fibulæ dandæ, & medicamentum, quo glutinetur. At, si recta subter tendit, ubi, quo maxime ferat, specillo exploratum est; excidi is sinus debet: dein fibula oris cutis injicienda est, eique glutinantia medicamenta superdanda sunt; aut, si corruptius ulcus est (quod interdum osse vitiato fit) ubi id quoque curatum est, pus moventia.

2. De Costarum Fistulis.

Solent autem inter costas fistulæ subter ire. Quod ubi incidit, eo loco costa ab utraque parte præcidenda (c) & eximenda est, ne quid intus corruptum relinquatur. Solent quoque, ubi costas transierunt, septum id, quod transversum a superioribus visceribus intestina discernit, violare. Quod intelligi potest & ex loco, & ex magnitudine doloris, & quia nonnunquam spiritus eo cum humore quasi bullante prorumpit, maximeque, si hunc ore ille continuit. In eo medicinæ locus nullus est. In cæteris vero, quæ circa costas sanabilia sunt, pingua medicamenta inimica sunt; cæteris, quæ ad vulnera accommodantur, uti licet: optime tamen sicca linamenta, vel, si purgandum aliquid videtur, in melle tincta imponuntur.

3. De Ventris fistulis.

Ventri nullum os subest; sed ibi perniciosæ

(c) H. F. ab AQUAPEND. Oper. Chirurg. P. I. c. 4.

admodum fistulæ fiunt: adeo ut **SOSTRATUS** insanabiles esse crediderit. Id non ex toto ita se habere usus ostendit. Et quidem, quod maxime mirum videri potest, tutior fistula est contra jecur, & lienem, & ventriculum, quam contra intestina: non quo perniciosior ibi res sit, sed quo alteri periculo locum faciat. Cujus experimento moti quidam authores parum modum rei cognoverunt. Nam venter sæpe etiam telo perforatur, prolapsaque intestina conduntur, & oras vulneris futuræ comprehendunt, quod quemadmodum fiat, mox indicabo.

Itraque, etiam ubi tenuis fistula abdomen perripit, exidere eam licet, futuraque oras conjungere. Si vero ea fistula intus patuit, excisa necesse est latius foramen relinquat, quod nisi permagna vi sui non potest; utique ab interiore parte, qua quasi membrana quædam finit abdomen, quam *περιτόλαιον* Græci vocant. Ergo, ubi aliquis ingredi ac moveri cœpit, rumpitur illa futura, atque intestina solvuntur; quo fit, ut pereundum homini sit. Sed non omnimodo res ea desperationem habet: ideoque tenuioribus fistulis adhibenda curatio est.

4. De Ani fistulis, (d)

Propriam etiamnum animadversionem desiderant eæ, quæ in ano sunt. In has demisso specillo, ad ultimum ejus caput incidi cutis debet:

(d) **ÆGINET. VI. 78. H. F. ab AQUAPENDENTE Operat. Chirurg. P. I. c. 93. PETR. DE MARCHETTIS Observ. Medic. Chirurgic. in fine multa.**

dein novo foramine specillum educi lino sequente, quod in aliam ejus partem, ob id ipsum perforatam, conjectum sit. Ibi linum adprehendendum ligandumque cum altero capite est, ut laxè cutem, quæ super fistulam est, teneat. Idque (e) linum debet esse crudum, & duplex triplexve, sic tortum, ut unitas in eo facta sit. Interim autem licet negocia agere, ambulare, lavare, cibum capere, perinde atque sanissimo. Tantummodo id linum bis in die, soluto nodo, ducendum est sic, ut subeat fistulam pars, quæ superior fuit. Neque committendum est, ut id linum putrescat: sed tertio quoque die nodus resolvendus est, & ad caput alterum recens linum alligandum, eductoque vetere. id in fistula cum simili nodo relinquendum. Sic enim id paulatim cutem, quæ supra fistulam est, incidit: simulque & id sanescit, quod a lino relictum est; & id, quod ab eo mordetur, inciditur. Hæc ratio curationis longa, sed sine dolore est.

Qui festinant, adstringere cutem lino debent, quo celerius fecetur; noctuque ex penicillo tenuia quædam intus demittere, ut cutis hoc ipso extenuetur, quo extenditur, sed hæc dolorem movent. Adjicitur celeritati, sicut tormento quoque, si & linum, & id, quod ex penicillo est, aliquo medicamento illinitur ex iis, quibus calum exedi proposui.

Potest tamen fieri, ut ad scalpelli curationem etiam illo loco veniendum sit, si intus fistula fert, si multiplex est. Igitur in hæc genera demisso specillo, duabus lineis incidenda cutis est;

(e) *Quid sit docet H. F. ab AQUAPEND. Oper. Chirurg. Part. I. c. 93.*

ut media inter eas habenula tenuis admodum injiciatur, ne protinus oræ coeant; sitque locus aliquis liqamentis, omniaque eodem modo faciendæ, quæ in abscessibus posita sunt. Si vero ab uno ore plures sinus erunt, recta fistula scalpello erit incidenda; ab eo cæteræ, quæ jam patebunt, lino excipiendæ. Si intus aliqua procedet, quo ferrum tuto pervenire non poterit, collyrium demittendum erit.

Cibus autem in omnibus ejusmodi casibus, sive manu, sive medicamentis agetur, dari debet humidus; potio liberalis, diuque aqua, ubi jam caro increfcit, tum demum & balneis raris utendum erit, & cibus corpus implentibus.

C A P. V.

De Telis e corpore extrahendis. (a)

TELA quoque, quæ illata corporibus intus hæferunt, magno negotio sæpe ejiciuntur. Sunt enim quædam difficultates ex generibus eorum; quædam ex his sedibus, in quas illa penetrarunt. Omne autem telum extrahitur, aut ab ea parte, qua venit, aut ab ea, in quam tetendit; illic viam, qua redeat, ipsum sibi facit: hic, a scalpello accipit, nam contra mucronem caro inciditur. Sed si non alte telum incidit, & in summa carne est, aut certe magnas venas & loca nervosa non transit; nihil melius est, quam, qua venit, id revellere. Si vero plus

(a) ÆGINET. VI. 88.

plus est, per quod telo revertendum, quam quod perrumpendum est; jamque venas nervosque id transit, commodius est aperire quod superest, (c) eaque extrahere, nam & propius petitur, & tutius evellitur. Et in majore membro, si medium mucro transit, facilius fanescit, quod pervium est; quia utrinque medicamento fovetur.

Sed, si retro telum recipiendum, amplianda plaga est; quo facilius id sequatur, quoque minor oriatur inflammatio: quæ major fit, si ab illo ipso telo, dum redit, corpus laniatur. Item, si ex alia parte vulnus aperitur, laxius esse debet, quam ut telo postea transeunte amplietur. In summa autem utraque parte ista habenda cura est, ne nervus, ne vena major, ne arteria incidatur. Quorum ubi aliquid detectum est, excipiendum hamo retuso est, abducendumque a scalpello. Ubi autem incisum est satis, telum eximendum est: tunc quoque eodem modo, & eadem cura habita, ne sub eo, quod eximitur, aliquid eorum lædatur, quæ tuenda esse proposui.

2. De Sagittis recipiendis.

Hæc communia sunt: præter quæ propria quædam in singulis telorum generibus sunt, quæ protinus subjiciam. Nihil tam facile in corpus, quam sagitta; conditur, eademque altissime infidit. Hæc autem eveniunt, & quia magna vi fertur illa, & quia ipsa angusta est. Sæpius itaque ab altera parte, quam ex qua venit, recipienda est; præcipueque, quia fere spiculis cin-

(b) *Alii itaque.*

A. Corn. Celsi Oper. Tom. II.

F

gitur; quæ magis laniant, si retro, quam si contra trahuntur. Sed inde, aperta via, caro diduci debet ferramento facto ad similitudinem Græcæ literæ v: deinde, ubi adparuit mucro, si ei arundo inhæret, propellenda est, donec ab altera parte adprehendi, & extrahi possit. Si jam illa decedit, solumque intus ferrum est; mucro vel digitis adprehendi, vel forcipe, atque ita educi debet. Neque alia ratio extrahendi est, ubi ab ea parte, qua venit, evelli magis placuit; nam, ampliato magis vulnere, aut arundo, si inest, evellenda est; aut, si ea non est, ferrum ipsum. Quod si spicula adparuerunt, eaque brevîa & tenuia sunt, forcipe ibi comminui debent, vacuumque ab his telum educi: si ea majora valentioraque sunt, fissis scriptoriis calamis contegenda, ac, ne quid dilacerent, sic evellenda sunt; & in fagittis quidem hæc observatio est.

3. De latis telis educendis.

Latum vero telum, si aliquis intus in carne habuerit, ab altera parte educi non expedit; ne ingenti vulnere ipsi quoque ingens vulnus adjiciamus. Evellendum est ergo quodam genere ferramenti, quod *Διοκλῆς γραφίσκον* Græci vocant; quoniam authorem *DIOCLEM* habet: quem inter prisicos maximosque medicos fuisse, jam posui. Lamina est ferrea, vel ænea etiam, ab altero capite duos utrinque deorsum converfos uncas habens; ab altero duplicata lateribus, leviterque extrema eam in partem inclinata, quæ sinuata est; insuper etiam ea parte inclinata, quæ perforata est. Hæc juxta telum transversa

demittitur: deinde, ubi ad imum mucronem ventum est, paululum torquetur, ut telum foramine suo excipiat: cum in cavo mucro est, illico duo digiti, subjecti partis alterius uncis, simul ferramentum id extrahunt, & telum.

4. De alio telorum genere.

Tertium genus telorum, quod interdum evelli debet, est plumbea glans, aut lapis, aut simile aliquid, quod, perrupta cute, integrum intus infedit. In omnibus his latius vulnus aperiendum, idque, quod inest, ea, qua venit, forcipe extrahendum est. Accedit vero aliquid difficultatis sub omni ictu, si telum vel ossi inhæsit, vel in articulo se inter duo ossa demersit. In osse usque eo movendum est, donec laxetur is locus, qui mucronem momordit; & tunc vel manu vel forcipe telum extrahendum est; quæ ratio quoque in dentibus ejiciendis est. Et vix unquam ita telum non sequitur; sed, si morabitur, excuti quoque cum aliquo ferramento poterit. Ultimum est, ubi non evellitur, terebra juxta forare, & ab eo foramine, ad speciem literæ v contra telum os excidere sic, ut lineæ, quæ diducuntur, ad telum spectent: eo facto, id necesse est labet, & facile auferatur.

Inter duo vero ossa si per ipsum articulum per ruperit, circa vulnus duo membra fasciis habentive deliganda, & per has in diversas partes diducenda sunt, ut nervos distendant: quibus extentis, laxius inter ossa spatium est, ut sine difficultate telum recipiatur. Illud videndum est, sicut in aliis locis posui, ne quis nervus, aut vena, aut arteria a telo lædatur, dum id extra-

hitur: eadem scilicet ratione, quæ supra posita est.

§. De venenato telo evellendo.

At, si venenato quoque telo quis ictus est, iisdem omnibus, si fieri potest, etiam festinantius actis, adjicienda curatio est, quæ vel epoto veneno (c), vel a serpente ictis adhibetur. Vulneris autem ipsius, extracto telo, medicina non alia est, quam quæ esset, si corpore icto nihil inhæsisset; de qua satis alio loco dictum est.

C A P. VI.

De Gangliis, & Meliceride, & Atheromate, (a)
& Steatomate, capitis tuberculis.

HÆc evenire in qualibet parte corporis possunt: reliqua certas sedes habent; de quibus dicam, orsus a capite. In hoc multa variaque tubercula oriuntur, (b) γάγγλια, μελικερίδας, & ἀθηρώματα nominant; aliisque etiamnum vocabulis quædam alii discernunt; quibus ego *στεατώματα* quoque adjiciam, quæ quamvis & in cervice, & in alis, & in lateribus oriri solent; per se tamen non posui; cum ista omnia mediocres differentias habeant, ac neque periculo ter-

(c) SCRIBON. LARG. C. XLV. c. 175.

(a) ÆGINET. IV. 34. VI. 36. ACTUAR. M. M. IV. 16.

(b) ÆGINET. IV. 16. & VI. 39. ACTUAR. M. M. II. 11.

reant, neque diverſo genere curentur. Omnia autem iſta & ex parvulo incipiunt, & diu paulatimque increſcunt, & tunica ſua includuntur.

Quædam ex his dura ac renitentia, quædam mollia cedentiaque ſunt: quædam ſpatio nudantur, quædam tecta capillo ſuo permanent, fereque ſine dolore ſunt. Quid intus habeant, ut conjectura præſagiri poteſt; ſic ex toto cognoſci, niſi cum ejecta ſunt, non poteſt. Maxime tamen in his, quæ renituntur, aut lapillis quædam ſimilia, aut concreti confertique pili reperiuntur. In his vero, quæ cedunt, aut melli ſimile aliquid, aut tenui pulticulæ, aut quaſi raſæ cartilagini, aut carni hebeti & cruentæ, quibus alii alique colores eſſe conſueverunt. Fereque ganglia renituntur: atheromati ſubest quaſi tenuis pulticula: meliceridi liquidior humor; ideoque preſſu circumfluit: ſteatomati pingue quiddam, idque latiffime patere conſuevit, reſolvitque totam cutem ſuperpoſitam ſic, ut ea labet; cum in cæteris ſit adſtrictior.

Omnia, deſa ante, ſi capillis contoguntur, per medium oportet incidere, ut effundatur, quicquid intus coit. Sed ſteatomatis tunica quoque ſecanda eſt: quia non (c) facile a cute & ſubjecta carne ea ſeparatur. At in cæteris ipſa tunica inviolata ſervanda eſt. Protinus autem, cum iſta alba & intenta ſe oſtendit, tum ſcalpelli manubriolo diducenda a cute & carne eſt, ejiciendaque cum eo, quod intus tenet. Si quando tamen ab inferiore parte tunicæ muſculus inhæſit, ne iſ lædatur, ſuperior pars illius de-

(c) ACTUAR. *M. M. IV. 16.*

cidenda, alia ibidem relinquenda est. Ubi tota exempta est, committendæ oræ, fibulaque his injicienda, & super medicamentum glutinans dandum est. Ubi vel tota tunica, vel aliquid ex ea relictum est, pus moventia adhibenda sunt.

C A P. VII.

De Oculorum vitiis, quæ scalpello & manu curantur.

SED ut hæc neque genere vitii, neque ratione curationis inter se multum distant: sic in oculis, quæ manum postulant, & ipsa diversa sunt, & aliter aliterque curantur. Igitur in superioribus palpebris vesicæ (a) nasci solent, pingues gravesque; quæ vix ad tollere oculos sinunt, levesque pituitæ curfus, sed assiduos, in oculis movent. Fere vero in pueris nascuntur. Oportet, compresso digitis duobus oculo, atque ita cute intenta, scalpello transversa linea incidere, suspensa leviter manu, ne vesica ipsa vulneretur, & ut, loco ei patefacto, ipsa prorumpat; tum digitis eam adprehendere, & evellere; facile enim sequitur. Dein superinungi collyrio debet ex iis aliquo, quo lippientes oculi superinunguntur: quo paucissimis diebus cicatricula inducitur. Molestius est, ubi incisa vesica est, effundit enim humorem; neque postea, quid tenuis admodum est, potest colligi. Si forte id

(a) De hisce agit H. F. ab AQUAPEND. Oper. Chirurg. Part. I. c. 9.

incidit, eorum aliquid imponendum est, quæ puri movendo sunt.

2. De Crithe. (b)

In eadem palpebra super pilorum locum tuberculum parvulum nascitur, quod a similitudine (c) hordei, a Græcis κριθη nominatur. Tunica quiddam, quod difficulter maturefcit, comprehensum est. Id vel calido pane, vel cera subinde calefacta foveri oportet sic, ne nimius is calor sit, sed facile a parte sustineatur, hac enim ratione sæpe discutitur, interdum concoquitur.

Si pus se ostendit, scalpello dividi debet, & quicquid intus humoris est, exprimi: eodem deinde vapore postea quoque foveri, & superinungi, donec ad sanitatem perveniat.

3. De Chalazio. (d)

Alia quoque quædam in palpebris huic non dissimilia nascuntur; sed neque utique figuræ ejusdem, & mobilia, simulatque digito huc vel illuc impelluntur. Quæ, quia grandini similia sunt, χαλαζια Græci vocant. Hæc incidi debent, si sub cute sunt, ab exteriori parte; si sub cartilagine, ab interiori: dein scalpelli manubriolo deducenda ab integris partibus sunt.

Ac, si intus plaga est, inungendum primo

(b) ÆGINET. III. 22. ACTUAR. M. M. II. 7.

(c) Varulus dicitur MARCELL. de Med. C. VIII. pag. 279.

(d) ACTUAR. M. M. II. 7.

lenibus, deinde acrioribus: si extra, superdandum emplastrum, quo id glutinetur.

4. De Ungue oculorum. (e)

Unguis vero, quod *περὺγιον* Græci vocant, est membranula nervosa, quæ oriens ab angulo, nonnunquam ad pupillam quoque pervenit, eique officit. Sæpius a narium, interdum etiam a temporum parte nascitur. Hunc recentem non difficile est discutere medicamentis, quibus cicatrices in oculis extenuantur. Si inveteravit, jamque ei crassitudo quoque accessit, excidi debet. Post abstinentiam vero unius diei, vel adversus in sedili contra medicum is homo collocandus est, vel sic adversus, ut in gremium ejus caput resupinus effundat. Quidam, si in sinistro oculo vitium est, adversum: si in dextro, resupinum collocari volunt. Alteram autem palpebram a ministro diduci oportet, alteram a medico: sed ab hoc, si ille adversus est, inferiorem; si supinus, superiorem.

Tum idem medicus hamulum acutum, paulum mucrone intus recurvato, subjicere extremo ungui debet, eumque infigere; atque eam quoque palpebram tradere alteri: ipse, hamulo adprehensum, levare unguem, eumque acu trajicere linum trahente: deinde acum ponere, lini duo capita adprehendere, & per ea erecto ungue, si qua parte oculo inhæret, manubriolo scalpelli diducere, donec ad angulum veniat: deinde invicem

(e) ÆGINET. III. 22. VI. 18. H. P. ab AQUAPEND. Oper. Chirurg. Part. 1. Cap. 18.

modo remittere, modo adtrahere, ut sic & initium ejus, & finis anguli reperiatur. Duplex enim periculum est; ne vel ex ungue aliquid relinquantur, quod exulceratum vix ullam recipiat curationem; vel ex angulo quoque caruncula abscindatur, quæ, si vehementius unguis ducitur, sequitur quoque ac decedit. Si abscissa est, patet foramen, per quod postea semper humor descendit: (f) *ῥωδιὰ* Græci vocant.

Verus ergo anguli finis utique noscendus est; qui ubi satis consistit, non nimium adducto ungue scalpellus adhibendus est; deinde sic excidenda membranula, ne quid ex angulo lædatur. Ei deinde ex melle linamentum superdandum est, supraque linteolum, & aut sponsia aut lana succida: proximisque diebus diducendus quotidie oculus est, ne cicatrice inter se palpebræ glutinentur (siquidem id quoque tertium periculum accedit) eodemque modo linamentum imponendum, ac novissime inungendum collyrio, quo ulcera ad cicatricem perducuntur.

Sed ea curatione vere esse debet, aut certe ante hiemem. De qua re, ad plura loca pertinente, semel dixisse satis erit. Nam duo genera curationum sunt: alia, in quibus eligere tempus non licet, sed utendum est eo, quod incidit; sicut in vulneribus, & fistulis: alia, in quibus nullus dies urget, & expectare tutissimum & facile est; sicut evenit in iis, quæ & tarde crescunt, & dolore non cruciant. In his ver expectandum est: aut, si quid magis preffit, melior tamen autumnus quam hiems vel æstas

(f) *ῥωδιὰ* alii. TRALLIAN. II. 8.

est; atque is ipse medius, jam fractis aestibus, & nondum ortis frigoribus. Quo magis autem necessaria pars erit, quæ tractabitur, hoc quoque majori periculo subjecta est; & sæpe, quo major plaga facienda, eo magis hæc temporis ratio fervabitur.

5. De Encanthide. (g)

Ex curatione vero unguis, ut dixi, vitia nascuntur, quæ ipsa aliis quoque de causis oriri solent. Interdum enim fit in angulo, parum ungue exciso, vel aliter, tuberculum, quod palpebras parum diduci patitur: *ἐγκανθίς* (h) Græce nominatur. Excipi hamulo, & circumcidi debet: hic quoque diligenter temperata manu, ne quid ex ipso angulo abscindatur. Tum exiguum linamentum respergendum est vel cadmia, vel atramento futorio; inque cum angulum, diductis palpebris, inferendum, supraque eodem modo deligandum: proximisque diebus similiter nutriendum, ut primo; tantum aqua egelida, vel etiam frigida foveatur.

6. De Ancyloblepharo. (i)

Interdum inter se palpebræ coalescunt, aperi-
rique non potest oculus. Cui malo solet etiam
illud accedere, ut palpebræ cum albo oculi co-

(g) TULPIUS. *Observ. lib. 1. cap. 29. H. F. ab*
AQUAPEND. *Oper. Chirrg. Part. I. c. 19.*

(h) ÆGINET. III. 22. ACTUAR. M. M. IV. 11.

(i) ÆGINET. III. 22. VI. 15.

hærescant; scilicet, cum in utrovis fuit ulcus negligenter curatum; fanescendo enim, quod diduci potuit & debuit, glutinabitur; ἀγγυλοβλέφαρον sub utroque vitium Græci vocant. Palpebræ tantum inter se cohærentes, non difficulter diducuntur; sed interdum frustra, nam rursus glutinantur. Experiri tamen oportet; quia bene res sæpius cedit. Igitur (k) adversum (l) specillum inferendum, diducendæque eo palpebræ sunt: deinde exigua penicilla interponenda, donec exulceratio ejus loci finiatur. At, ubi albo ipsius oculi palpebra inhæsit, HERACLIDES Tarentinus author est, adverso scalpello subsecare, magna cum moderatione, ut neque ex oculo, neque ex palpebra quicquam abscindatur; ac, si necesse est, ex palpebra potius. Post hæc, inungatur oculus medicamentis, quibus aspritudo curatur: quotidieque palpebra vertatur, non solum ut ulceri medicamentum inducatur, sed etiam ne inhæreat: ipsique etiam ægro præcipiatur, ut sæpe eam duobus digitis adtollat. Ego sic restitutum esse neminem memini. MEGES se quoque multa tentasse, neque umquam profuisse, quia semper iterum oculo palpebra inhæserit, memoriæ prodidit.

7. De Ægilope. (m)

Etiamnum in angulo, qui naribus propior

(k) Adversum legendum esse constat ex H. F. ab AQUAP. Chirurg. Oper. Part. I. c. 7. qui meretur inspicere.

(l) Quid sit docet H. F. ab AQUAPEND. Oper. Chirurg. Part. I. c. 7. p. 46.

(m) ACTUAR. M. M. IV. II. AETIUS Tetrab. II. Serm. III. 86. H. F. ab AQUAPEND. Oper. Chirurg. Part. I. c. 21.

est, ex aliquo vitio quasi parva fistula aperitur, per quam pituita assidue destillat: *αιψιδωρα* Græci vocant. Idque assidue male habet oculum: nonnunquam, etiam, exeso osse, usque ad nares penetrat. Idque interdum naturam carcinomatis habet: ubi intentæ venæ & recurvatæ sunt, color pallet, cutis dura est, & levi tactu irritatur, inflammationemque in eas partes, quæ conjunctæ sunt, evocat. Ex his eos, qui quasi carcinoma habent, curare periculosum est; nam mortem quoque ea res maturat. Eos vero, quibus ad nares tendit, supervacuum, neque enim sanescunt.

At, quibus id in angulo est, potest adhiberi curatio; cum eo, ne ignotum sit, esse difficilem; quanto autem angulo propius id foramen est, tanto difficilior est; quoniam perangustum est, in quo versari manus possit: recenti tamen re mederi facilius est. Hamulo autem summum ejus foraminis excipiendum; deinde totum id cavum, sicut in fistulis dixi, usque ad os excidendum; oculoque & cæteris junctis partibus bene obtectis, os ferramento adurendum est vehementius; si jam carie vexatum est, quo crassior huic squama abscedat, quidam adurentia imponunt, ut atramentum futorium, vel chalcitidem, æruginem rasam, quod & tardius & non idem facit. Osse adulto, curatio sequitur eadem, quæ in cæteris uestis.

8. De Pilis palpebrarum oculum irritantibus.

Pili vero, qui in palpebris sunt, duabus de causis oculum irritare consueverunt. Nam modo palpebræ summa cutis relaxatur, & procidit; quo fit, ut ejus pili ad ipsum oculum conver-

tantur, quia non simul cartilago quoque se remittit: modo sub ordine naturali pilorum alius ordo subcrefcit, qui protinus intus ad oculum tendit.

Curationes vuro hæc funt. Si pili nati funt, qui non debuerunt, tenuis acus (n) ferrea ad fimilitudinem fpathæ lata, in ignem conjicienda eft: deinde candens, sublata palpebra fic, ut ejus perniciofi pili in confpectum curantis veniant, fub ipsis pilorum radicibus angulo immit-tenda eft, ut ea tertiam partem palpebræ tranf-vehat: deinde iterum, tertioque ad alteram angulum; quo fit, ut omnes pilorum radices aduftæ emoriantur. Tum fuperimponendum medicamentum eft, quod inflammationem prohibeat: atque ubi cruftæ exciderunt, ad cicatricem perducendum. Facillime autem id genus fanefcit.

Quidam ajunt, (o) transfui juxta pilos exteriorem partem palpebræ oportere, eamque tranf-mitti duplicem capillum muliebrem ducentem; atque ubi acus tranfit, in ipfius capilli finum, qua duplicatur, pilum effe injiciendum, & per eum in fuperiorem palpebræ partem adtrahendum, ibique corpori adglutinandum, & imponendum medicamentum, quo foramen glutinetur; fic enim fore, ut is pilus in exteriorem partem pofttea fpectet.

In primum fieri non potefit nifi in pilo longiore; cum fere breves eo loci nafcantur. Deinde, fi plures pili funt, neceffe eft longum tor-

(n) ÆGINET. VI. 13. H. F. ab AQUAPEND. Operat. Chirurg. Part. I. c. 12.

(o) ÆGIDET. VI. 13.

mentum sit, & toties acus transiens magnam inflammationem moveat. Novissime, cum humor aliquis ibi subsit, oculo & ante per pilos & tum per palpebræ foramina adfecto; vix fieri potest, ut gluten, quo vincus est pilus, non resolvatur: eoque fit, ut is eo, unde vi abductus est, redeat.

Ea vero curatio, quæ palpebræ laxioris omnibus frequentatur, nihil habet dubii. Siquidem oportet contacto oculo mediam palpebræ cutem, sive ea superior, sive inferior est, adprehendere digitis, ac levare, tum considerare, quantum detracto futurum sit, ut naturaliter se habeat. Siquidem hic quoque duo pericula circumstant: si nimium fuerit excisum, ne contegi oculus non possit; si parum, ne nihil actum sit, & frustra sectus aliquis sit. Quod deinde incidendum videbitur, per duas lineas atramento notandum est sic, ut inter oram, quæ pilos continet, propiorem ei lineam, aliquid relinquatur, quod adprehendere acus postea possit.

His constitutis, scalpellus adhibendus est: & si superior palpebra est, ante; si inferior, postea propius ipsis pilis incidendum: initiumque faciendum in sinistro oculo, ab eo angulo, qui temporis; in dextro, ab eo, qui naribus propior est: idque, quod inter duas lineas est, excidendum; deinde oræ vulneris inter se simplici futura committendæ, operiendusque oculus est: & si parum palpebra descendet, laxanda utique; si nimium, aut adstringenda, aut etiam rursus tenuis habenula ab ulteriore ora excidenda.

Ubi secta est, aliæ futuræ adjiciendæ, quæ supra tres esse non debent. Præter hæc, in superiore palpebra sub pilis ipsis incidenda linea est, ut ab inferiore parte diducti pili sursum spec-

tent. Idque, si levis inclinatio est, etiam solum factis tuetur. Inferior palpebra eo non eget. His factis, spongia, ex aqua frigida expressa, super deliganda est. Postero die glutinans emplastrum injiciendum. Quarto futura tollenda est, & collyrio, quod inflammationes reprimat, superinungendum.

9. De *Lagophthalmo*. (p)

Nonnunquam autem, nimium sub hac curatione excisa cute, evenit, ut oculus non contegatur. Idque interdum etiam alia de causa fit, *λαγρόφθαλμον* Græci adpellant. In quo si nimium palpebræ deest, nulla id restituere curatio potest: si exiguum, mederi licet. Paulum infra supercilium cutis incidenda est lunata figura, cornibus ejus deorsum spectantibus. Altitudo esse plagæ usque ad cartilaginem (q) debet, ipsa illa nihil læsa; nam, si ea incisa est, palpebra concidit, neque adtolli postea potest. Cute igitur tantum diducta fit, ut paululum in ima oculi ora descendat; hiante scilicet super plaga. In quam linamentum injiciendum est, quod & conjungi diductam cutem prohibeat, & in medio carunculam creet: quæ ubi eum locum implevit, postea recte oculus operitur.

(p) ÆGINET. IV. 10. AETIUS *Tetrab. II. Serm. III.*
c. 73.
(q) Vide H. F. ab AQUAPEND. *Oper. Chirurg. Part.*
I. c. 14.

10. De *Entropio*. (r)

Ut superioris autem palpebræ vitium est, quo parum descendit, ideoque oculum non contegit: sic inferioris, quo parum sursum adtollitur, sed pendet & hiat, neque potest cum superiore committi. Atque id quoque evenit, interdum ex simili vitio curationis, interdum etiam senectute; *Entropion* Græci vocant: si ex mala curatione est, eadem ratio medicinæ est, quæ supra posita est: plagæ tantum cornua ad maxillas, non ad oculum convertenda sunt.

Si ex senectute est, tenui ferramento id totum extrinsecus adurendum est, deinde melle inungendum a quarto die, vapore aquæ calidæ fovendum, inungendumque medicamentis ad cicatricem perducentibus.

11. De *Staphylomate*.

Hæc fere circa oculum in angulis palpebrisque incidere consueverunt. In ipso autem oculo nunquam summa adtollitur tunica, sive ruptis intus membranis aliquibus, sive laxatis (f); & similis figura (t) acino fit, unde id *σταφύλωμα* Græci vocant. Curatio duplex est. Altera, ad ipsas radices per medium transfuere acu, duo lina ducente; deinde alterius lini duo capita ex superior

(r) ACTUAR. *M. M.* II. 7.

(f) H. F. AQUAPEND. *Oper. Chirurg. Part. I.* c. 17.

(t) REGINET. III. 22. VI. 19. ACTUAR. *M. M.* II. 7. AETIUS *Tetrab. II. Serm. III.* 34. 35. Aliud *procidentiæ genus observavit TULPIUS Observ. L. I.* c. 28.

superiore parte, alterius ex inferiore adstringere inter se, quæ paulatim secando id excidant. Altera, in summa parte ejus ad lenticulæ magnitudinem excidere; deinde spodium aut cadmiam infricare. Utrolibet autem factò, album ovi lana excipiendum & imponendum; posteaque vapore aquæ calidæ fovendus oculus, & lenibus medicamentis unendus est.

12. *De Clavis oculorum.*

Clavi autem vocantur callosa (u) in albo oculi tubercula; quibus nomen a figuræ similitudine est. Hos ad imam radicem perforare acu commodissimum est, infraque eam excidere, deinde lenibus medicamentis inungere.

13. *De Oculorum natura.*

Suffusionis jam alias feci mentionem; quia cum recens incidit, medicamentis quoque sæpe discutitur: sed, ubi vestitior facta, manus curationem desiderat, quæ in inter subtilissimas haberi potest. De qua antequam dico, paucis ipsius oculi natura indicanda est. Cujus cognitio, cum ad plura loca pertineat, tum vel præcipue ad hunc pertinet. Is igitur summas habet duas tunicas: ex quibus superior a Græcis *νεροειδής* vocatur; eaque, qua parte alba est, satis crassa, pupillæ loco extenuatur. Huic interior adjuncta est media parte, qua pupilla est, modico foramine concava, circa tenuis, ulterioribus par-

(u) ACTUAR. *M. M. II. 7.*

A. Corn. Celsi Oper. Tom. II.

tibus ipsa quoque plenior; quæ *χοριοειδής* a Græcis nominatur.

Hæ duæ tunicæ, cum interiora oculi cingant, rursus sub his coeunt; extenuatæque & in unum coactæ per foramen, quod inter ossa est, ad membranam cerebri perveniunt, eique inhærescunt. Sub his autem, qua parte pupilla est, locus vacuus est: deinde infra rursus tenuissima tunica, quam Herophilus *ἀραχνοειδῆ* nominavit. Ea media subsidit; eoque cavo continet quiddam, quod, a vitri similitudine, *ύαλοειδής* Græci vocant. Id neque liquidum, neque aridum est; sed quasi concretus humor. Ex cujus colore pupillæ color vel niger est, vel cæsius, cum summa tota tunica alba sit. Id autem superveniens ab interiore parte membranula includit. Sub his gutta humoris est, ovi albo similis, a qua videndi facultas proficiscitur: *κρυσταλλοειδής* a Græcis nominatur.

14. De Suffusione.

Igitur vel ex morbo, vel ex ictu concrefcit humor sub duabus tunicis (y), qua locum vacuum esse proposui; isque paulatim indurefcens, interiori potentiæ se opponit. Vitii ejus plures species sunt; quædam sanabiles, quædam quæ curationem non admittunt. Nam. si exigua suffusio est, si immobilis, colorem vero habet marinæ aquæ, vel ferri nitentis, & a latere sensum aliquem fulgoris relinquit, spes superest. Si

(y) Hoc non usque adeo veritati consentire putat H. F. ab AQUAPEND. Oper. Chirurg. Part. I. c. 16.

magna est, si nigra pars oculi, amissa naturali figura, in aliam se vertit, si suffusioni color cœruleus est, aut auro similis, si labat, & hac atque illac movetur, vix unquam succurritur.

Fere vero peior est, quo ex graviore morbo, majoribusve capitis doloribus, vel ictu vehementiore orta est. Neque idonea curationi senilis ætas est; quæ sine novo vitio, tamen aciem hebetem habet: ac puerilis quidem; sed inter has media ætas.

Oculus quoque curationi neque exiguus, neque concavus, satis opportunus est. Atque ipse quoque suffusionis quædam maturitas est. Expectandum igitur est, donec jam non fluere, sed duritie quadam concrevisse videatur.

Ante curationem autem modico cibo uti, bibere aquam triduo debet; pridie, ab omnibus abstinere. Post hæc in adverso sedili collocandus est loco lucido, lumine adverso, sic ut contra medicus paulo altius sedeat; a posteriore autem parte caput ejus, qui curabitur, minister contineat, & immobile id præstet: nam levi motu eripi acies in perpetuum potest. Quin etiam ipse oculus, qui curabitur, immobilior faciendus est, super alterum lana imposita & deligata. Curari vero sinister oculus dextra manu, dexter sinistra debet.

Tum acus admovenda est, aut acuta, aut certe non nimium tenuis, eaque demittenda, sed recta est, per summas duas tunicas, medio loco inter nigrum oculi & angulum temporis propiorem, e regione mediæ suffusionis sic, ne qua vena lædatur. Neque tamen timide demittenda est; quia inani loco excipitur. Ad quem cum ventum est, ne mediocriter quidem peritus falli potest; quia prementi nihil renititur.

Ubi eo ventum est, inclinanda acus ad ipsam suffusionem est, leniterque ibi verti & paulatim eam deducere infra regionem pupillæ debet, ubi deinde eam transit, vehementius imprimi, ut inferiori parti infidat. Si hæsit, curatio expleta est. Si subinde redit, eadem acu magis concidenda; & in plures partes dissipanda est: quæ singulæ & facilius conduntur, & minus late efficiunt. Post hæc educenda acus recta est, imponendumque est lana molli exceptum ovi album, & supra, quod inflammationem coerceat, atque ita devinciendum.

Post hæc opus est quiete, abstinentia, lenium medicamentorum inunctionibus, cibo (qui postero die satis mature datur) primum liquido, ne maxillæ laborent; deinde inflammatione finita, tali, qualis in vulneribus propositus. Quibus, ut aqua quoque diutius bibatur, necessario accedit.

15. De Pituita oculorum.

De pituitæ quoque tenuis cursu, qui oculos infestat, quatenus medicamentis agendum est, jam explicui. Nunc ad ea veniam, quæ curationem ex manu postulant. Animadvertimus autem quibusdam nunquam siccescere oculos, sed semper humore tenui madere: quæ res aspritudinem continuat, & ex levibus momentis inflammationes & lippitudines excitat; totam denique vitam hominis infestat. Idque in quibusdam nulla ope adjuvari potest, in quibusdam fanabile est. Quod primum discrimen nosse oportet, ut alteris succurratur, alteris manus non injiciatur.

Ac primum supervacua curatio est in his, qui ab infantibus id vitium habent; necessario

mansurum est usque mortis diem. Deinde non necessaria etiam in his, quibus non multa, sed acris pituita est, siquidem manu nihil adjuvantur; medicamentis, & victus ratione, quæ crassiores pituitam reddit, ad sanitatem perveniunt. Lata etiam capita vix medicinæ patent.

Tum interest, pituitam emittant venæ, quæ inter calvariam & cutem sunt, an quæ inter membranam cerebri & calvariam: superiores enim per tempora oculos rigant; inferiores, per eas membranas, quæ ab oculis ad cerebrum tendunt.

Potest autem adhiberi remedium his, quæ supra os fluunt; non potest his, quæ ab ossè. Ac ne his quidem succurritur, quibus pituita utriusque descendit: quia levata altera parte, nihilominus altera infestat.

Quid sit autem, hac ratione cognoscitur. Raso capite ea medicamenta, quibus in lippitudine pituita suspenditur, a superciliis usque ad verticem illini debent: si sicci oculi esse cœperunt, adparet per eas venas, quæ sub cute sunt, irrigari: si nihilominus madent, manifestum est sub ossè descendere: si est tumor, sed levior; duplex vitium est.

Plurimi tamen ex laborantibus reperiuntur, quos superiores venæ exerceant; ideoque pluribus etiã opitulari licet. Idque non in Græcia tantummodo, sed in aliis quoque gentibus celebre est: adeo ut nulla medicinæ pars magis per nationes quasque exposita sit.

Reperti in (2) Græcia sunt, qui novem lineis cutem capitis inciderent: duabus in occipi-

(2) H. F. ab AQUAPEND. *Operat. Chirurg. Part. I. c. 46*

tio rectis, una super eas transversa: dein duabus super aures, una inter eas item transversa: tribus denique inter verticem & frontem rectis.

Reperti sunt, qui a vertice recta eas lineas ad tempora deducerent; cognitisque, ex motu maxillarum, musculorum initiis, leviter super eos cutem inciderent, diductisque per retufos hamos oris, insererent linamenta sic, ut neque inter se cutis antiqui fines committerentur, & in medio caro ingrederet, quæ venas, ex quibus ad oculos transfret, adstringeret.

Quidam etiam atramento duas lineas duxerunt a media aure ad mediam alteram aurem; deinde a naribus ad verticem; tum ubi lineæ committebantur, scalpello inciderunt; & post sanguinem effusum, os ibidem adusserunt. Nilominus autem & in temporibus, & inter frontem atque verticem eminentibus venis idem candens ferrum admoverunt.

Frequens curatio est, venas in temporibus adurere, quæ fere quidem in ejusmodi malo tument: sed tamen, ut iussentur magisque se ostendant, cervix ante modice deliganda est. Tenuibus autem ferramentis, & retufis venæ adurendæ; donec in oculos pituitæ cursus conquiescat. Id enim signum est, quasi excæcatorum itinerum, per quæ humor ferrebatur.

Valentior tamen medicina est, ubi tenues conditæque venæ sunt, ideoque legi non possunt, eodem modo, cervice deligata (a), retentæque ab ipso spiritu, quo magis venæ prodeant, atramento notare eas contra tempora, & inter

(aa) H. F. ab AQUAPEND, Oper. Chirurg. Part. I. c. 3.

verticem ac frontem : deinde cervice resoluta , qua notæ sunt , venas incidere , & sanguinem mittere : ubi satis fluxit , tenuibus ferramentis adurere ; contra tempora quidem , timide : ne subjecti muscoli , qui maxillas tenent , sentiant : inter frontem vero & verticem , vehementer sic , ut squama ab ossè recedat.

Efficacior tamen etiamnum est Afrorum curatio , qui verticem usque ad os adurunt sic , ut squamam remittat. Sed nihil melius est , quam quod in Gallia quoque Comata fit , ubi venas in temporibus & in superiore capitis legunt. Ad ista quo modo curanda sint , jam explicui.

Nunc illud adjicio ; neque ut crustæ decidant , neque ut ulcus impleatur , adultis venis , esse properandum ; ne vel sanguis erumpat , vel citopius supprimatur : cum per hoc siccescere eas partes opus sit ; per illud exhauriri opus non sit.

Si quando tamen sanguis eruperit , infrienda medicamenta esse , quæ sic sanguinem supprimant , ut ne adurant. Quemadmodum autem venæ diligendæ sint , quidque lectis his faciendum sit , cum venero ad crurum varices , dicam.

C A P. VIII.

De Aurium morbis , qui manu & scalpello curantur.

VERUM ut oculi multiplicem curationem , etiam manus exigunt : sic in auribus admodum pauca sunt , quæ in hac medicinæ parte tractentur. Solet tamen evenire vel a prima natali die protinus , vel postea facta exulceratione , deinde per cicatricem aure repleta , ut foramen

(a) in ea nullum sit, ideoque audiendi usu careat. Quod ubi incidit, specillo tentandum est, alte ne id repletum, an in summo tantum glutinatum sit. Nam si alte est, prementi non cedit: si in summo, specillum protinus recipit.

Illud adtingi non oportet; ne sine effectus spe oriatur distentio nervorum, & ex ea mortis periculum sit: hoc facile curatur. Nam qua cavum esse debet, vel medicamentum aliquod imponendum est ex adurentibus, vel candente ferro aperiendum, vel etiam scalpello incidendum.

Cumque id patefactum, & jam ulcus purum est, injicienda eo pinna est, illita medicamento cicatricem inducente: circaque id, medicamentum dandum, ut cutis circa pinnam sanescat: quo fit, ut ea remota, postea facultas audiendi sit.

At ubi aures perforatæ sunt, & offendunt, trajicere id cavum celeriter candente acu satis est, ut leniter ejus oræ exulcerentur; aut etiam adurente medicamento idem exulcerare: postea deinde imponere id quod purget; tum quod eum locum repleat, & cicatricem inducat.

Quod si magnum id foramen est, sicut solet esse in his, qui majora pondera auribus gesserunt, incidere, quod super est, ad extremum oportet: supra deinde oras scalpello exulcerare, & postea fuere, ac medicamentum, quo id glutinetur, imponere.

Tertium est, si quid ibi curti est, sarcire; quæ res cum in labris quoque & naribus fieri possit, eandem autem curationem habeat, simul explicanda est.

(a) ÆGINET. VI. 23.

C A P. IX.

*Curta in auribus, labrisque ac naribus, quomodo
sarciri & curari possint. (a)*

CURTA igitur in his tribus, ac si qua parte parva sunt, curari possunt: si qua majora sunt, aut non accipiunt curationem, aut ita per hanc ipsam deformantur, ut minus indecora ante fuerint. Atque in aure quidem & naribus deformitas sola timeri potest: in labris vero, si nimium contracta sunt, usus quoque necessario jactura fit; quia minus facile & cibus adsumitur, & sermo explicatur. Neque enim creatur ibi corpus; sed ex vicino adducitur, quod etsi in levi mutilatione, & nihil eripere, & fallere oculum potest; in magna, non potest.

Neque senile autem corpus, neque quod mali habitus est, neque in quo difficulter ulcera faneunt, huic medicinæ idoneum est; quia nusquam aut celerius cancer occupat, aut difficilior tollitur.

Ratio curationis ejusmodi est: id quod curtatum est, in quadratum redigere; ab interioribus ejus angulis lineas transversas incidere, quæ ceteriorem partem ab ulteriore ex toto diducant; deinde ea, quæ sic (b) resolvimus, in unum adducere. Si non satis junguntur, ultra lineas, quas ante fecimus, alias duas lunatas, & ad

(a) ÆGINET. III. 24. VI. 25.

(b) *Al.* reposuimus.

plagam converfas immittere, quibus fumma tantum cutis diducatur: sic enim fit, ut facilius quod adducitur, sequi possit, quod non vi cogendum est; sed ita adducendum, ut ex facili subsequatur, & dimissum non multum recedat.

Interdum tamen ab altera parte cutis haud omnino adducta deformem, quem reliquit locum, reddit. Hujusmodi loci altera pars incidenda, altera intacta habenda est. Ergo neque ex imis auribus, neque ex medio naso imifve narium partibus, neque ex angulis labrorum quicquam adtrahere tentabimus. Utrinque autem petemus, si quid summis auribus, si quid imis aut mediis naribus, aut mediis labris deerit. Quæ tamen interdum etiam duobus locis curata esse consuerunt: sed eadem ratio curandi est.

Si cartilago in eo, quod incisum est, eminet, excidenda est: neque enim aut glutinatur, aut acu tuto trajicitur. Neque longe tamen excidi debet, ne inter duas oras liberæ cutis utrinque coitus puris fieri possit. Tum junctæ oræ inter se suendæ sunt, utrinque cute adprehensa; & qua priores lineæ sunt, ea quoque futuræ injiciendæ sunt. Siccis locis, uti naribus illita spuma argenti satis proficit. In interiores vero, lunatasque plagas, linamentum dandum est; ut caro increfcens vulnus impleat.

Summaque cura, quod ita futum est, tuendum esse, adparere ex eo potest, quod de cancro supra posui. Ergo etiam tertio quoque die fovendum erit vapore aquæ calidæ, rursusque idem medicamentum injiciendum, quo fere septimo die glutinatum est. Tum futuræ eximi, & ulcus ad sanitatem perduci debet.

CAP. X.

De Polypo. (a)

POLYPUM vero, qui in naribus nascitur, præcipue ferro curari jam alias posui. Ergo etiam hunc ferramento acuto, in modum (b) spathæ factò, resolvere ab ossè oportet: adhibita diligentia, ne infra cartilago lædatur; in qua difficilis curatio est. Ubi abscissus est, unco ferramento extrahendus est. Tum implicitum linamentum, vel aliquid ex penicillo respergendum est medicamento, quo sanguis supprimitur, eoque nares leniter implendæ. Sanguine suppresso, linamento ulcus purgandum est. Ubi purum est, eo pinna, eodem modo, quo in aure supra positum est, medicamento illita, quo cicatrix inducitur, intus demittenda, donec ex toto id fanescat.

CAP. XI.

De Ozæna.

ID autem vitium, quod ὄζαυα a Græcis vocatur, si medicamentis non cederet, quemad-

(a) ÆGINET. VI. 25. H. F. ab AQUAPEND. Oper. Chirurg. Part. I. c. 24. 25.

(b) De hac consule RHODIUM ad SCRIBON. LARGUM, pag. 46.

modum manu curandum esset, apud magnos Chirugos non reperi. Credo, quia res raro ad sanitatem satis proficit; cum aliquod in ipsa curatione tormentum habeat. Apud quosdam tamen positum est, vel subtilem (a) fistulam, vel enodem scriptorium calamum (b) in narem esse conjiciendum, donec sursum ad os perveniat: tum per id tenue ferramentum candens dandum esse ad ipsum os: deinde adustum locum purgandum esse æruginè & melle: ubi purus est, lycio ad sanitatem perducendum.

Vel narem incidendam esse ab ima parte ad os, ut & conspici locus possit, & facilius candens ferramentum admoveri. Tum sui narem debere; & adustum quidem ulcus eadem ratione curari: futuram vero illini vel spuma argenti, vel alio glutinante.

C A P. XII.

De Oris vitiis, quæ manu & ferro curantur.

I. De Dentibus. (a)

IN ore quoque quædam manu curantur. Ubi in primis dentes nonnunquam moventur, modo propter radicum imbecillitatem, modo propter gingivarum marcescentium vitium. Opor-

(a) Fictilem legit H. F. ab AQUAPEND. Oper. Chirurg. P. I. cap. 26. pag. 104. & 106.

(b) Hodierni Chirurgi argenteum habent. H. F. ab AQUAPEND. Oper. Chirurg. P. I. c. 26.

(a) ÆGINET. III. 26.

tet in utrolibet candens ferramentum gingivis admovere, ut leviter adstringat, non ut infidat. Adultæ gingivæ melle illinendæ, & mulso eluendæ sunt. Ut pura ulcera esse cœperunt, arida medicamenta infrianda sunt, ex his, quæ reprimunt.

Si vero dens dolores movet, eximique cum, quia medicamenta nihil adjuvant, placuit, circumradi debet, ut gingiva ab eo (b) resolvetur; tum is concutiendus est. Eademque facienda, donec bene moveatur; nam dens hærens cum summo periculo evellitur, ac nonnunquam maxilla loco movetur (c). Idque etiam majore periculo in superioribus dentibus fit; quia potest tempora oculosve concutere. Tum, si fieri potest, manu; si minus, forcipe (d) dens excipiendus est.

At si exesus est ante, id foramen (e) linamento, vel bene accommodato plumbo replendum est, ne sub forcipe confringatur. Recta vero forceps ducendus est, ne inflexis radicibus os raram, cui dens inhæret, parte aliqua frangatur. Neque ideo nullum ejus rei periculum est; utique in dentibus brevibus, qui fere longiores radices habent: sæpe enim forceps, cum dentem comprehendere non possit, aut frustra comprehendat, os gingivæprehendit & frangit.

Protinus autem, ubi plus sanguinis profluit,

(b) *Id sæpenumero sufficit teste SIMONE PAULI Quadr. Botan. pag. 151.*

(c) *Imo pars avellitur, quod aliquando ipse vidi.*

(d) *Vide figuram apud RHODIUM ad SCRIBON. LARGUM. pag. 94.*

(e) *ÆGINET. VI. 28.*

scire licet, aliquid ex osse fractum esse. Ergo specillo conquirenda est testa, quæ recessit, & vulsella protrahenda est: si non sequitur, incidi gingiva debet, donec labans ossis testa recipiatur.

Quod si fractum statim non est, intumescit extrinsecus maxilla, ut os hiare non possit, foris imponendum calidum ex farina & fico cataplasma est, donec ibi pus moveatur: tum incidi gingiva debet.

Pus quoque multum profluens, ossis fracti nota est. Itaque etiam tum id extrahi convenit. Nonnunquam etiam, eo læso, fissura fit, quæ eradi debet.

Dens autem scaber, qua parte niger est, radendus est, illinendusquæ rosæ flore contrito, cui gallæ quarta pars & altera myrrhæ sit adjecta: continendumque ore crebro vinum meracum. Atque in eo casu velandum caput, ambulatione multa, fricatione capitis, cibo non acri utendum est.

At, si ex ictu vel alio casu aliqui labant dentes, auro cum his, qui bene hærent, vinciendi sunt; continendaque ore reprimentia, ut vinum, in quo malicorium decoctum, aut in quod galla candens coniecta sit. Si quando etiam in pueris ante dens nascitur, quam prior excidat, is, qui cadere debuit, circumradendus & evelendus est; is, qui natus est in locum prioris, quotidie digito adurgendus, donec ad justam magnitudinem perveniat. Quotiescunque dente exempto radix relicta est, protinus ea quoque

ad id facto forcipe, quam *μεζόγρον* (f) Græci vocant, eximenda est.

2. De Tonsillis induratis.

Tonsillas autem, quæ post inflammationes induruerunt, *ἀνρίδες* autem a Græcis adpellantur, cum sub levi tunica sint, oportet digito circumradere & evellere: si ne sic quidem resolvuntur, hamulo excipere, & scalpello excidere: tum ulcus aceto eluere, & illinire vulnus medicamento, quo sanguinis supprimitur.

3. De Uva.

Uva, si cum inflammatione descendit, dolorique est, & subrubicundi coloris, præcidi sine periculo non potest: solet enim multum sanguinem effundere, itaque melius est iis uti, quæ alias proposita sunt. Si vero inflammatio quidem nulla est, nihilominus autem ea ultra iustum modum a pituita diducta est, & tenuis, acuta, alba est, præcidi debet. Itemque, si ima, livida & crassa; summa, tenuis est.

Neque quicquam commodius est, quam vulsella adprehendere, sub eaque, quod volumus, excidere. Neque enim ullum periculum est, ne plus minusve præcidatur: cum liceat tantum infra vulsellam relinquere, quantum inutile esse manifestum est; idque præcidere, quo longior uva est, quam esse naturaliter debet. Post curationem eadem facienda sunt, quæ in tonsillis proxime posui.

(f) Vide RHODIUM ad SCRIBON. LARGUM, pag. 94.

4. De Lingua.

Lingua vero quibusdam cum subjecta parte a primo natali die juncta est; qui ob id ne (g) loqui quidem possunt. Horum extrema lingua vulsella adprehendenda est, sub eaque membrana incidenda: magna cura habita, ne venæ, quæ juxta sunt, violentur, & profusione sanguinis noceant. Reliqua curatio vulneris in prioribus posita est. Et plerique quidem, ubi confanuerunt, loquuntur.

Ego autem cognovi, qui, succisa lingua, cum abunde super dentes eam promeret, non tamen loquendi facultatem consecutus est. Adeo in medicina, etiam ubi perpetuum est, quod fieri debet, non tamen perpetuum est id, quod consequi convenit.

De Abscessu sub lingua. (h)

Sub lingua quoque interdum aliquid abscedit; quod fere consistit in tunica, doloresque magnos movet. Quod, si exiguum est, incidi semel satis est: si majus, summa cutis usque ad tunicam excidenda est; deinde utrinque oræ hamulis excipiendæ, & tunica, undique circumdata, liberanda est: magna diligentia per hanc curationem habita, ne qua major vena incidatur.

6. De

(g) ÆIGNET. VI. 29.

(h) H. F. AQUAPEND. Oper. Chirurg. Part. cap. I. s. 36.

De Labris. (i)

Labra autem saepe finduntur, eaque res habet cum dolore etiam hanc molestiam, quod sermo prohibetur; qui subinde eas rimas cum dolore diducendo sanguinem citat. Sed has si in summo sunt, medicamentis curare commodius est, quæ ad ulcera oris fiunt: si vero altius descenderunt, necessarium est tenui ferramento adurere, quod spathæ simile, quasi transcurrere, non imprimi debet: postea facienda eadem sunt, quæ in naribus adustis exposita sunt.

C A P. XIII.

De Cervicis vitio

AT in cervice, inter cutem & asperam arteriam; tumor increscit (*βρογχουλίαν* (a) Græci vocant) quo, modo caro hebes, modo humor aliquis, melli aquæve similis, includitur; interdum etiam minutis ossibus pili immisti. Ex quibus quicquid est, quod tunica continetur, potest adurentibus medicamentis curari. Quibus summa cutis cum subjecta tunica (b) exurit, quo facto, sive humor est, profuit; sive quid densius, digitis educitur: tum ulcus sub linamentis sanescit.

(i) ORIBAS, *de Loc. Affect. IV.* 56.

(a) ÆGINET. *VI.* 38.

(b) *Edit.* ALDI, STEPH. *exeditur. Al. exeritur.*

Sed scalpelli curatio brevior est. Medio tumor una linea inciditur usque ad tunicam: deinde vitiosus sinus ab integro corpore digito separatur: tum aceto, cui vel falem vel nitrum aliquis adjecit, eluitur; oræque una futura junguntur: cæteraque eadem, quæ in aliis futuris, superinjiciuntur: leniter deinde, ne fauces urgeat, deligatur. Si quando autem tunica eximi non potuerit, intus inspergenda adurentia, linamentisque id curandum, & cæteris pus moventibus.

C A P. XIV.

De Umbilici vitiis. (a)

SUNT etiam circa umbilicum plura vitia; de quibus, propter raritatem, inter auctores parum constat. Verisimile est autem, id a quoque prætermisum, quod ipse non cognoverat: a nullo id, quod non viderat, fictum. Commune omnibus est, umbilicum indecore prominere. Causæ requiruntur?

MEGES tres has posuit: modo intestinum eo irrumperere, modo omentum, modo humorem.

ROSTRATUS nihil de omento dixit. Duobus iisdem adjecit, carnem ibi interdum increfcere, eamque modo integram esse, modo carcinomati similem.

GORGAS ipse quoque omenti mentionem omisit: sed eadem tria causatus, spiritum quoque interdum eo dixit irrumperere.

(a) ÆGINET. VI. §1. H. F. ab AQUAPENDENTE Oper. Chirurg. P. I. c. 52.

HERON omnibus his quatuor positis, & omenti mentionem habuit, & ejus, quod simul & omentum & intestinum habuerit.

(b) Quod autem horum sit, his indiciis cognoscitur. Ubi intestinum prolapsum est, tumor neque durus, neque mollis est: omni frigore minuitur; non solum sub omni calore, sed etiam retento spiritu crescit: sonat interdum; atque, ubi resupinatus est aliquis, relapso intestino, ipse desidit.

Ubi vero omentum est, cætera similia sunt, tumor mollior, & ab (c) ima parte extenuatus in verticem est; si quis adprehendit, elabitur.

Ubi utrumque est, indicia quoque mixta sunt, & inter utrumque mollities. At caro durior est, semperque etiam resupinato corpore tumet, prementique non cedit, prioribus facile cedentibus. Si vitiosa est, easdem notas habet, quas in carcinomate exposui. Humor autem, si premitur, circumfluit. At spiritus pressus cedit, sed protinus redit: resupinato quoque corpore tumorem in eadem figura tenet.

Ex his id, quod ex spiritu vitium est, medicinam non admittit. Caro quoque, carcinomati similis, cum periculo tractatur; itaque omittenda est. Sana excidi debet, idque vulnus linamentis curari. Humorem quidam vel inciso summo tumore effundunt, & vulnus iisdem linamentis curant.

In reliquis variæ sententiæ sunt. Ac resupinandum quidem corpus esse, res ipsa testatur;

(b) ALDI. STEPH. quid.

(c) ALD. una.

ut in uterum, five intestinum, five omentum est, relabatur. Sinus vero umbilici, tum vacuus, a quibusdam duabus regulis excipitur; vehementerque earum capitibus deligatis, ibi emoritur: a quibusdam (d) ad imum acu trajectatur, duo lina ducente; deinde utriusque lini duobus capitibus diversæ partes adstringuntur, (quod in uva quoque oculi fit:) nam sic id, quod supra vinculum est, moritur.

Adjecerunt quidam, ut, antequam vincirent, summum una linea inciderent; quo facilius digito demisso, quod illuc irrupisset, depellerent: tum deinde vincirent. Sed abunde est, jubere spiritum continere, ut tumor, quantus maximus esse potest, se ostendat: tum imam basim ejus atramento notare; resupinatoque homine, digitis tumorem eum premere, ut, si quid relapsum non est, manu cogatur: post hæc, umbilicum adtrahere, & qua nota atramenti est, lino vehementer adstringere: deinde partem superiorem aut medicamentis, aut ferro adurere, donec emoriatur: atque, ut cætera ulsa, ulcus nutrire. Idque non solum ubi intestinum, vel omentum, vel utrumque est; sed etiam, ubi humor est, optime proficit.

Sed ante quædam visenda sunt, ne quod ex vinculo periculum fit. Nam curationi neque infans, neque aut robustus annis, aut senex aptus est; sed a septimo fere anno ad quartum decimum. Deinde ei corpus idoneum est id, quod integrum est: at quod mali habitus est, quodque papulas, impetigines, similiaque habet, idoneum

(d) ALD. id vitium.

non est. Levibus quoque tumoribus facile subvenitur: at in eorum, qui nimis magni sunt, curatione periculum est. Tempus autem anni & autumnale, & hibernum vitandum est. Ver idoneum maxime est. Ac prima ætas non aliena est. Præter hæc, abstinere pridie debet. Neque id fatis est: sed alvus quoque ei ducenda est, quo facilius omnia quæ excefferunt, intra uterum confidant.

C A P. XV.

Quomodo Aqua hydropicis emittatur (a).

AQUAM his, qui hydropici sunt, emitti oportere, alias (b) dixi; nunc, quemadmodum id fiat, dicendum. Quidam autem sub umbilico, fere quatuor interpositis (c) digitis a sinistra parte; quidam, ipso umbilico perforato, id facere consueverunt: quidam, cute primum adusta, deinde interiore abdomine inciso; quia, quod per ignem divisum est, minus celeriter coit. Feramentum autem demittitur magna cura habita, ne qua vena incidatur. Id tale esse debet, ut fere tertiam digiti partem latitudo mucronis impleat; demittendumque ita est, ut membranam quoque transeat, qua caro ab interiore parte finitur: eo tum plumbea aut ænea fistula injicienda est, vel recurvatis in exteriorem partem labris,

(a) *H. F. ab AQUAPEND. Chirurg. Part. I. c. 54*

(b) *Libro III. c. 21.*

(c) *ÆGINET. V. 50.*

vel eadem circumcingente quadam remora; ne tota intus delabi possit. Hujus ea pars, quæ intra, paulo longior esse debet, quam quæ extra; ut ultra interiorem membranam procedat. Per hanc effundendus humor est: atque ubi major pars ejus evocata est, claudenda demisso linteolo fistula est; & in vulnere, si id usum non est, relinquenda.

Deinde per insequentes dies circa singulas heminas emittendum, donec nullum aquæ vestigium adpareat. Quidam tamen etiam non ulla cute, protinus fistulam recipiunt, & super vulnus spongiam expressam ex aqua frigida, vel ex aceto deligant: deinde postero die rursus fistulam demittunt (quod recens vulnus paululum diductum patitur) ut, si quid humoris superest, emittatur: idque bis ita fecisse contenti sunt.

C A P. XVI.

De Ventre ictu perforato, & intestinis vulneratis (a).

NONNUNQUAM autem venter ictu aliquo perforatur; sequiturque, ut intestina evolvantur. Quod ubi incidit, protinus considerandum est, an integra ea sint; deinde, an his color suus maneat. Si tenuius intestinum perforatum est, nihil profici posse, jam retuli. Latius intestinum sui potest: non quod certa fiducia sit; sed quod dubia spes, certa desperatione sit potior;

(a) *H. F. ab AQUAPEND. Oper. Chirurg. Part. I. c. 55.*

interdum enim glutinatur. Tum, si utrumlibet intestinum lividum, aut pallidum, aut nigrum est, quibus illud quoque necessario accedit, ut sensu careat, medicina omnis inanis est.

Si vero adhuc ea sui coloris sunt, cum magna festinatione succurrendum est: momento enim alienantur externo & insueto spiritu circumdata. Resupinandus autem homo est, coxis erectioribus; &, si angustius vulnus est, quam ut intestina commode refundantur, incidendum est, donec satis pateat.

Ac, si jam sicciora intestina sunt, perluenda aqua sunt, cui paululum admodum olei sit adjectum. Tum minister oras vulneris leniter diducere manibus suis, vel etiam duobus hamis, membranæ interiori injectis, debet: medicus priora semper intestina, quæ posteriora prolapsa sunt, condere sic, ut orbium singulorum locum servet. Repositis omnibus, leniter homo concutendus est, quo fit, ut per se singula intestina in suas sedes reducantur, & in his consistant. His conditis, omentum quoque considerandum est: ex quo, si quid jam nigri & emortui est, forfice excidi debet: si quid integrum est, leniter super intestina reduci: futura autem, neque summæ cutis, neque interioris membranæ per se, satis proficit; sed utriusque.

Et quidem e duobus linis facienda est, & spissior quam alibi; quia & rumpi facilius motu ventris potest, & non æque magnis inflammationibus pars ea exposita est. Igitur in duas acus fila conjicienda, eæque duabus manibus tenendæ; & prius interiori membranæ futura injicienda est sic, ut sinistra manus in dexteriore ora, dextra in sinisteriore a principio vulneris orsa, ab interiori parte in exteriorem acum immittat; quo fit,

ut ab intestinis ea pars semper acuum longe sit, quæ acuta; propinqua, quæ retusa est.

Semel utraque parte trajecta, permutandæ acus inter manus sunt; ut ea sit in dextra, quæ fuit in sinistra, ea veniat in sinistram, quam dextra continuit: iterumque eodem modo per oras immittendæ sunt: atque ita tertio & quarto, deincepsque permutatis inter manus acubus includenda plaga.

Post hæc, eadem fila, eademque acus ad cutem transferendæ, similique ratione ei quoque parti utraque futura injicienda; semper ab interiore parte acubus venientibus, semper inter manus trajectis.

Dein glutinantia injicienda. Quibus aut spongiam, aut succidam lanam ex aceto expressam accedere debere, manifestius est, quam ut semper dicendum sit. Impositis his leniter deligari venter debet.

C A P. XVII.

De Interiore membrana abdominis rupta (a).

INTERDUM tamen vel ex ictu aliquo, vel retento diutius spiritu, vel sub gravi fasce, interior abdominis membrana, superiore cute integra, rumpitur. Quod feminis quoque ex utero sæpe evenire consuevit: fitque præcipue circa ilia. Sequitur autem, cum superior caro mollis sit, ut

(a) *H. F. ab AQUAP. Oper. Chirurg. Part. I. c. 53.*

non fatis intestina contineat, hisque intenta cutis indecora intumescat.

Atque id quoque aliter atque aliter curatur. Quidam enim per acum duobus linis ad imam basin immisis sic utrinque devinciunt, quemadmodum & in umbilico, & in uva positum est, ut, quicquid super vinculum est, emoriatur. Quidam medium tumorem excidunt, ad similitudinem myrtacei folii (quod semper eodem modo servandum esse jam posui) & tum oras futura jungunt.

Commodissimum est autem, resupinato corpore, experiri manu, qua parte is tumor maxime cedat, quia necesse est, ea parte rupta membrana sit; quaque integra est, ea magis obnitatur: tum, qua rupta videbitur (*b*), incidendæ scalpello duæ tunicæ sunt, ut, exciso medio, interior membrana utrinque recentem plagam habeat; quia, quod vetus est, futura non coit. Loco patfacto, si qua parte membrana non novam plagam, sed veterem habet, tenuis excidenda habena est, quæ tantum oras ejus exulceret.

Cætera, quæ ad futuram, reliquamque curationem pertinent, supra comprehensa sunt.

2. De Varicibus ventris.

Præter hæc evenit, ut in quorundam ventribus varices sint, quarum quia nulla alia curatio est, quam quæ in cruribus esse consuevit, tum eam partem explanaturus, hanc quoque eo differo.

(*b*) *Edit.* ALD. STEPH. *aliæque*, immittendæ scalpello duæ lineæ, CÆSARIUS *legit* *i. f. d.* tunicæ.

C A P. XVIII.

De Testiculorum natura, & morbis (a).

VENIO autem ad ea, quæ in naturalibus partibus circa testiculos oriri solent; quæ quo facilius explicem, prius ipsius loci natura paucis proponenda est. Igitur testiculi simile quiddam glandulis habent; nam sanguinem non emittunt, & omni sensu carent: dolent autem in ictibus & inflammationibus tunicarum, quibus hi continentur.

Dependent vero ab inguinibus per singulos nervos, quos κρεμασθηρας Græci nominant, cum quorum utroque binæ descendunt & venæ & arteriæ. Hæc autem tunica conteguntur tenui, nervosa, sine sanguine, alba, quæ ἐλυτροειδής a Græcis nominatur. Super eam valentior tunica est, quæ interiori vehementer ima parte inhæret: διαστως Græci vocant. Muliæ deinde membranulæ venas & arterias, eosque nervos comprehendunt; atque inter duas quoque tunicas superioribus partibus tenues patulæque sunt.

Hactenus propria utrique testiculo & velamenta & auxilia sunt. Communis deinde utriusque, omnibusque interioribus sinus est, qui etiam conspicitur a nobis; ὄσχεον Græci, scrotum nostri vocant. Isque ab ima parte mediis tunicis leviter innexus, a superiore tantum circumdatus est.

(a) H. F. ab AQUAPEND. Oper. Chirurg. Part. I. c. 71.

Sub hoc igitur plura vitia esse consueverunt, quæ modo ruptis tunicis, quas ab inguinibus incipere proposui, modo his integris fiunt; siquidem interdum vel ex morbo primum inflammatur, deinde postea pondere abrumpitur, vel ex ictu aliquo protinus rumpitur tunica, quæ diducere ab inferioribus partibus intestina debuit.

Tum pondere eo devolvitur, aut omentum, aut etiam intestinum: atque ibi reperta via, paulatim ab inguinibus in inferiores quoque partes nisum, subinde nervosas tunicas, & ob id, quod dixi, patentes diducit; *ἐντεροκήλην* & *ἐπισπασκήλην* Græci vocant: apud nos indecorum, sed commune his, herniæ nomen est.

Deinde, si descendit omentum, nonnunquam in scroto tumor tollitur, sive inedia fuit, corpus huc illucve conversum, aut alio quovis modo collocatum: itemque, si retentus est spiritus, non magnopere increfcit, tactu vero inæqualis est, & mollis, & lubricus.

At si intestinum quoque descendit, tumor is sine inflammatione modo minuitur, modo increfcit; estque fere sine dolore, & cum conquiescit aliquis aut jacet, interdum ex toto desidit, interdum sic minuitur, ut in scroto exiguæ reliquæ maneat: at sub clamore, & satietate, & si sub aliquo pondere is homo nixus est, crefcit: frigore omni contrahitur, calore diffunditur: estque tum scrotum & rotundum, & tactu leve: idque, quod subest, lubricum est; si pressum est, ad inguen revertitur; dimissumque, iterum cum quodam quasi murmure devolvitur, & id quidem in levioribus malis evenit.

Nonnunquam autem stercore accepto vastius tumet, retroque compelli non potest: adfertque tum dolorem & scroto, & inguinibus, & abdo-

mini. Nonnunquam stomachus quoque adfectus primum rufam bilem per os reddit, deinde viridem, quibusdem etiam nigram.

Integris vero membranis interdum eam partem humor distendit. Atque ejus quoque species duæ sunt. Nam vel inter tunicas is increfcit, vel in membranis, quæ ibi circa venas & arterias sunt, ubi hæ gravatæ occalluerunt.

Ac ne ei quidem humori, qui inter tunicas est, una sedes est. Nam modo inter summam & mediam, modo inter mediam & imam consistit. Græci communi nomine, quicquid est, *ὑδροκήλην* adpellant: nostri vero, scilicet nullis discrimibus satis cognitis, hoc quoque sub eodem nomine, quo priora, habent.

Signa autem quædam communia sunt, quædam propria. Communia, quibus humor deprehenditur: propria, quibus locus. Humorem subesse discimus, si tumor est, nunquam ex toto se remittens, sed interdum levior, aut propter famem, aut propter febriculam, maximeque in pueris: isque mollis est, si non nimius humor subest; at, si is vehementer increvit, renititur sicut uter repletus & arcte adstrictus: venæ quoque in scroto inflantur; &, si digito premimus, cedit humor, circumfluentisque id, quod non premitur, adtollit; & tanquam in vitro cornuve per scrotum adparet; isque, quantum in ipso est, sine dolore est.

Sedes autem ejus sic deprehenditur. Si inter summam mediamque tunicam est, cum digitis duobus premimus, paulatim humor inter eos revertens subit: scrotum remissius & albidius est; si ducitur, aut nihil, aut paululum intenditur: testiculus ea parte neque visu, neque tactu sentitur. At, si sub media tunica est,

interdum scrotum magis se adtollit, adeo ut superior coles sub tumore eo delitefcac.

Præter hæc æque integris tunicis ramex innaf-
citur; κισσοκήλην Græci adpellant, cum venæ in-
tumefcunt. Hæ quandoque intortæ (b), con-
glomeratæque ad superiorem partem, vel ipfum
fcrotum implent, vel mediam tunicam, vel imam:
interdum etiam sub ima tunica, circa ipfum te-
fticulum nervumque ejus, increfcunt.

Ex his eæ, quæ in ipfo fcroto funt, oculis
patent: hæ vero, quæ mediæ imæve tunicæ in-
fident, ut magis conditæ non æque quidem cer-
nuntur, fed tamen etiam vifui fubjectæ funt:
præterquam quod & tumoris aliquid eft, pro
venarum magnitudine & modo; & id prementi
magis renititur, ac per ipfos venarum toros
inæquale eft; &, qua parte id eft, tefticulus
magis jufto dependet.

Cum vero etiam fuper ipfum tefticulum ner-
vumque ejus id malum increvit, aliquanto lon-
gius tefticulus ipfe defcendit, minorque altero
fit; utpote alimento amiffo,

Raro, fed aliquando caro quoque inter tuni-
cas increfcit; σαρκοκήλην Græci vocant.

Interdum etiam ex inflammatione tumet ipfe
tefticulus, ac febres quoque adfert; &, nifi ce-
leriter ea inflammatio conquievit, dolor ad in-
guina atque ilia pervenit; partesque hæ intu-
mefcunt, & nervus, ex quo tefticulus dependet,
plenior fit, fimulque indurefcit.

(b) De hac voce vide JO. RHODIUM *de Acia*, C. 15.
p. 212.

Super hæc, inguen quoque nonnunquam ramices implent: *βιβωνοκλήνη* adpellant. (c)

C A P. XIX.

De Testiculorum curationibus communibus: & primo de incisione & curatione Inguinis, vel Scroti.

HIS cognitis, de curatione dicendum est. In qua quædam communia omnium sunt, quædam propria singulorum. Prius de communibus dicam. Loquar autem nunc de his, quæ scalpellum desiderant; nam quæ vel sanari non possint, vel aliter nutriri debeant, dicendum erit, simul ac ad species singulas venero.

Inciditur autem interdum inguen, interdum scrotum. In utraque curatione homo ante per triduum bibere aquam; pridie abstinere etiam a cibo debet: ipso autem die collocari supinus: deinde, si inguen incidendum est, idque jam pube contegitur, ante radendum est: tum, extento scroto, ut cutis inguinis intenta sit, id incidendum sub imo ventre, qua cum abdomine tunicæ inferiores committuntur.

Aperiendum autem audacter est, donec summa tunica, quæ ipsius scroti est, incidatur, perveniaturque ad eam, quæ media est. Plaga facta, foramen deorsum versus subest. In id demittendus est sinistræ manus digitus index, ut diductis intervenientibus membranulis, finum laxet. Minister autem, sinistra manu comprehenso scroto, sursum versus eum debet exten-

(c) *H. F. ab AQUAPEND. Oper. Chirurg. P. I. c. 72.*

dere, & quam maxime ab inguinibus abducere; primum cum ipso testiculo, dum medicus omnes membranulas, quæ super mediam tunicam sunt, si digito diducere non potest, scalpello abscindat: deinde sine eo, ut is delapsus ipsi plagæ jungatur, digitoque inde promatur, & super ventrem cum duabus suis tunicis collocetur.

Inde, si qua vitiosa sunt, circumcidenda sunt. In quibus oum multæ venæ discurrant, tenuiores quidem præcidi protinus possunt: majores vero ante longiore lino deligandæ sunt; ne periculose sanguinem fundant.

Si media tunica vexata erit, aut sub ea malum increverit, excidenda erit sic, ut alte ad ipsum inguen præcidatur. Infra tamen non tota demenda est: nam quod ab basin testiculi vehementer cum ima tunica connexum est, excidi sine summo periculo non potest: itaque ibi relinquendum est.

Idem in ima quoque, si læsa est, faciendum est. Sed non a summa inguinis plaga, verum infra paululum ea abscindenda; ne, læsa abdominis membrana, inflammationes moveat. Neque tamen nimium ex ea rursus relinquendum est; ne postea sinuetur, & sedem eidem malo præstet.

Purgatus ita testiculus per ipsam plagam cum venis, & arteriis, & nervo suo leniter demittendus est; videndumque, ne sanguis in scrotum descendat, neve concretus aliquo loco maneat. Quæ ita fient, si venis vinciendo medicus prospexerit.

Lina, quibus capita earum continebuntur, extra plagam dependere debebunt; quæ, pure orto, sine ullo dolore excident. Ipsi autem pla-

gæ injiciendæ duæ fibulæ sunt ; & insuper medicamentum, quo glutinetur.

Solet interdum ab altera ora necessarium esse aliquid excidi, ut cicatrix major & latior fiat. Quod ubi incidit, linamenta super non fulcienda, sed leviter tantum ponenda sunt; supraque ea, quæ inflammationem repellant, id est, ex aceto vel lana succida, vel spongia: cætera eadem, quæ, ubi pus moveri debet, adhibenda sunt.

At, cum infra incidi oportet, resupinato homine, subjicienda sub scroto sinistra manus est; deinde id vehementer adprehendendum, & incidendum; si parvulum est, quod nocet, modice, ut tertia pars integra, ad sustinendum testiculum, infra relinquatur: si majus est, etiam amplius, ut paululum tantummodo ad imum, cui testiculus insidere possit, integrum maneat.

Sed primo rectus scalpellus quam levissima manu teneri debet, donec scrotum ipsum diducat: tum inclinandus mucro est, ut transversas membranas secet, quæ inter summam mediamque tunicam sunt. At, si vitium in proximo est, mediam tunicam adtingi non oportet: si sub illa quoque conditur, etiam illa incidenda est; sicut tertia quoque, si illa vitium tegit.

Ubicumque autem repertum malum est, minus ab inferiore parte exprimere moderate scrotum oportet: medicum, digito manubriolove scalpelli diducta inferiore parte, tunicam extra collocare; deinde eam ferramento, quod a similitudine corvum vocant, incidere sic, ut intrare duo digiti, index & medius possint; his deinde confectis, incidenda reliqua pars tunicæ, & inter digitos scalpellus immittendus est, eximendumque aut effundendum quicquid est noxium.

Quamcumque

Quamcumque autem tunicam quis violavit, illam quoque debet excidere; ac mediam quidem, ut supra dixi, quam altissime ad inguen; imam autem, paulo infra. Cæterum antequam excidantur, hæ quoque vinciri lino summa cura debent; & ejus lini capita extra plagam relinquenda sunt, sicut in aliis quoque venis, quæ id requisierint.

Eo facto, testiculus intus reponendus est: oræque scroti futuris inter se committendæ; neque paucis, ne parum glutinentur, & longior fiat curatio; neque multis, ne inflammationem augeant. Atque hic quoque videndum est, ne quid in scroto sanguinis maneat: tum imponenda glutinantia sunt.

Si quando autem in scrotum sanguis defluxit, aliquidve concretum ex eo decidit, incidi subter id debet; purgatoque eo, spongia acri aceto madens, circumdari. Deligatum autem vulnus omne, quod ex his causis factum est, si dolor nullus est, quinque primis diebus non est resolvendum, sed bis die tantum aceto irroranda, lana vel spongia imposita: si dolor est, tertia die resolvendum; & ubi fibulæ sunt, hæ incidendæ; ubi linamentum, id mutandum est; rosæque & vino madefaciendum id, quod imponitur. Si inflammatio increfcit, adjiciendum prioribus cataplasma ex lenticula & melle; vel ex malicorio, quod in aultero vino coctum sit; vel ex his mixtis.

Si sub his inflammatio non conquirit, post diem quintum multa calida aqua vulnus fovendum, donec scrotum ipsum & extenuetur, & rugosius fiat: tum imponendum cataplasma & triticea farina; cui resina pinea adjecta sit,

quæ ipsa, si robustus curatur, ex aceto; si tener, ex melle coquenda sunt.

Neque dubium est, quodcunque vitium fuit, si magna inflammatio est, quin ea, quæ pus movent, imponenda sint.

Quod si pus in ipso scroto ortum est, paululum id incidi debet, ut exitus detur; linamentumque eatenus imponendum est, ut foramen tegat. Inflammatione finita, propter nervos propiore cataplasmate, dein cerato utendum est.

Hæc proprie ad ejusmodi vulnera pertinent. Cætera, & in curatione, & in victu, similia his esse debent, quæ in alio quoque vulnerum genere præcepimus.

C A P. XX.

De Intestini in scrotum devoluti curatione. (a)

HIS propositis ad singulas species veniendum est. Ac, si cui parvulo puero intestinum descendit, ante scalpellum experienda vincitura est. Fascia ejus rei causa fit, cui uno loco pila adfuta est ex panniculis facta, quæ ad repellendum intestinum ipsi illi subjicitur: deinde reliqua fasciæ pars arcte circumdatur; sub quo sæpe & intus compellitur intestinum, & inter se tunicæ glutinantur.

Rursus, si ætas processit, multumque intestini descendisse ex tumore magno patet, adjiciunturque dolores & vomitus (quæ ex stercore,

(a) ÆGIDET. VI. 52. 65.

per cruditatem eo delapso, fere accidunt) scalpellum adhiberi sine pernicie non posse, manifestum est: levandum tantummodo malum, & per alias curationes extrahendum est.

Sanguis mitti ex brachio debet: deinde, si virēs patiuntur, imperanda tridui abstinentia est; si minus, certe pro vi corporis quam longissima. Eodem vero tempore superhabendum cataplasma ex lini semine, quod ante aliquis ex mulso decoxerit. Post hæc, & farina hordeacea cum resina injicienda; & ipse demittendus in folium aquæ calidæ; cui oleum quoque adjectum sit; dandumque aliquid cibi levis & calidi.

Quidam etiam alvum ducunt. Id ducere aliquid in scrotum potest, educere ex eo non potest. Per ea vero, quæ supra scripta sunt, levato malo, si quando alias dolor reverterit, eadem erunt facienda.

Sine dolore quoque si multa intestina prolapsa sunt, secari supervacuum est: non quo excludi a scroto non possint (nisi tamen id inflammatio prohibuit) sed quo repulsa inguinibus immorentur, ibique tumorem excident, atque ita fiat mali non finis, sed mutatio.

At in eo, quem scalpello curari oportebit, simulatque ad mediam tunicam vulnus in inguine factum pervenerit, duobus hamulis ea juxta ipsas oras adprehendi debet, dum eductis omnibus membranulis medicus eam liberet. Neque enim nisi cum periculo læditur, quæ incidenda est; cum intestinum esse, nisi sub ea, non possit. Ubi diducta autem erit, ab inguine usque ad testiculum incidi debet sic, ne ipse lædatur, tum excidi. Fere tamen hanc curationem puerilis ætas, & modicum malum recipit.

Sin vir robustus est, majusque id vitium est,

extrahi testiculus non debet, sed in sua sede permanere. Id hoc modo fit. Inguen eadem ratione usque ad mediam tunicam scalpello aperitur; eaque tunica eodem modo duobus hamis excipitur sic, ut a sinistro testiculus eatenus contineatur, ne per vulnus exeat: tum ea tunica deorsum versus scalpello inciditur; sub eaque index digitus sinistrae manus ad imum testiculum demittitur, eumque ad plagam compellit: deinde dextrae manus duo digiti, pollex atque index, venam & arteriam & nervum tunicamque eorum a superiore tunica diducunt: quod si aliquae membranulae prohibent, scalpello resolvuntur, donec ante oculos tota jam tunica sit.

Excisis, quae excidenda sunt, repositoque testiculo, ab ora quoque ejus vulneris, quod in inguine est, demenda habenula paulo latior est; quo major plaga fit, & plus creare carnis possit.

C A P. XXI.

De Omenti in scrotum prolapsi curatione.

AT si omentum descendit, eodem quidem modo, quo supra scriptum est, aperiendum inguen, diducendaeque tunicae sunt. Considerandum autem est, majorne ejus modus, an exiguus sit. Nam quod parvulum est, super inguen in uterum vel digito vel adverso specillo repellendum est: si plus est, sinere oportet dependere, quantum ex utero prolapsum est;

idque adurentibus medicamentis illinere, donec (a) emoriatur & excidat.

Quidam hic quoque duo lina acu trajiciunt, binisque singulorum capitibus diversas partes adfringunt. Sub quo æque, sed tardius emoritur. Adjicitur tamen hic quoque celeritati, si omentum super vinculum illiniter medicamentis, quæ exedunt, nec erodunt; *σηπτικὰ* Græci vocant.

Fuerunt etiam, qui omentum forcice præciderent. Quod in parvulo non est necessarium: si majus est, potest profusionem sanguinis facere; siquidem omentum quoque venis quibusdam, majoribus illigatum est. Neque vero, si discisso ventre id, quod prolapsum est, forcice præciditur, cum & emortuum sit, & aliter tutius evelli non possit, inde huc exemplum transferendum est.

Vulnus autem curari, si reductum omentum est, futura debet: si id amplius fuit, & extra emortuum est, excisis oris, sicut supra propositum est.

2. De Herniæ aquosæ curatione. (b)

Si vero humor intus est, incidendum est: in pueris quidem, inguen; nisi in his quoque liquoris ejus major modus prohibet: in viris vero, & ubicunque multus humor subest, scrotum. Deinde, si inguen incisum est, eo protractis tunicis humor effundi debet: si scrotum, & sub hoc protinus vitium est, nihil aliud quam humor est effundendus, abscindendæque mem-

(a) *Aph. VI. 58.*

(b) *ÆGINET. VI. 62.*

branæ sunt, si quæ eum continuerunt; deinde eluendum id ex aqua, quæ vel salem adjectum, vel nitrum habeat: si sub media, imave tunica, totæ hæ extra scrotum collocandæ excidendæque sunt.

C A P. XXII.

De Ramicis curatione.

RAMEX ^(a) autem, si super ipsum scrotum est, adurendus est tenuibus & acutis ferramentis, quæ ipsis venis insigantur; cum eo, ne amplius quam has urant; maximeque, ubi inter se implicatæ glomerantur, eo ferrum id admovendum est; tum super farina ex aqua frigida subacta injicienda est; utendumque eo vinculo, quod idoneum esse ani curationibus posui: tertio die lenticula cum melle imponenda est: post, ejectis crustis, ulcera melle purganda, rosa implenda, & ad cicatricem aridis linamentis perducenda sunt.

Quibus vero super mediam tunicam venæ tument, incidendum inguen est, atque tunica promenda, ab eaque venæ digito vel manubriolo scalpelli separandæ; qua parte vero inhærebunt, & ab superiore & ab inferiore parte lino vinciendæ; tum sub ipsis vinculis præcidendæ, reponendusque testiculus est. At, ubi supra tertiam tunicam ramex infedit, mediam excidi necesse est.

Deinde, si duæ tresve venæ tument, & ita

(a) *Hanc vocem exponit SALMASIUS Epist. 56.*

pars aliqua obsidetur, ut major eo vitio vacet, idem faciendum, quod supra scriptum est; ut ab inguine, & a testiculo deligatæ venæ præciantur, isque condatur. Sin totum id ramex obsiderit, per plagam demittendus digitus index erit, subjiciendusque venis sic, ut paulatim eas protrahat æque adducendo, donec is testiculus par alteri fiat; tum fibulæ oris sic injiciendæ, ut simul eas quoque venas comprehendant. Id hoc modo fit. Acus ab exteriori parte oram vulneris perforat: tum non per ipsam venam, sed per membranam ejus immittitur, per eamque in alteram oram compellitur.

Venæ vulnerari non debent, ne sanguinem fundant. Membrana semper inter has venas est, ac neque periculum adfert, & filo comprehensas illas abunde tenet: itaque etiam fatis est, duas fibulas esse.

Tum venæ, quæcunque protractæ sunt in ipsum inguen, averso specillo compelli debent. Solvendi fibulas tempus, inflammatione finita, & purgato vulnere, est; ut una simul & oras & venas cicatrix devinciat.

Ubi vero inter imam tunicam, & ipsum testiculum nervumque ejus ramex ortus est, una curatio est, quæ totum testiculum abscindit. Nam neque ad generationem quicquam is confert, & omnibus indecore, quibusdam etiam cum dolore dependet. Sed tum quoque inguen incidendum, media tunica promenda atque excidenda est: idem in ima faciendum; nervusque, ex quo testiculus dependet, præcidendus. Post id venæ & arteriæ ad inguen lino deligandæ, & infra vinculum abscidendæ sunt.

C A P. XXIII.

*De carne, quæ inter tunicas testicularum concrevit,
& de nervo indurato (a).*

CARO quoque, si quando inter tunicas increvit, nihil dubii est, quin eximenda sit: sed id, ipso scroto inciso, fieri commodius est. At, si nervus induruit, curari res neque manu, neque medicamento potest. Urgent enim febres ardentes; & aut virides, aut nigri vomitus: præter hæc, ingens sitis, & linguæ aspritudo; fereque a die tertio spumans bilis alvo cum rosione redditur.

Atque neque adsumi facile cibus, neque contineri potest: neque multo post extremæ partes frigescent, tremor oritur, manus sine ratione extenduntur; deinde in fronte frigidus sudor, eumque mors sequitur.

C A P. XXIV.

De Ramice inguinis (a).

UBI vero in ipso inguine ramex est, si tumor modicus est, semel incidi; si major, duabus lineis debet, ut medium excidatur: dein-

(a) ÆGINET. VI. 63.

(a) ÆGINET. VI. 66. AETIUS *Tetrab. IV. Serm. II. 24*

de, non extracto testiculo, sicut intestinis quoque prolapsis interdum fieri docui, colligendæ venæ, vincendæque, ubi tunicis inhærebunt, & sub his nodis præcidendæ sunt. Neque quicquam novi curatio vulneris ejus requirit.

C A P. XXV.

Ad tegendam glandem colis, si nuda est (a).

AB his ad ea transeundum est, quæ in cole ipso fiunt. In quo si glans nuda est, vultque aliquis eam decoris (b) causa tegere, fieri potest: sed expeditius in puero, quam in viro; in eo, cui id naturale est, quam in eo, qui quarundam gentium more circumcisus est; in eo, cui glans parva juxtaque eam cutis spatiosior, brevis ipse coles est, quam in quo contraria his sunt.

Curatio autem eorum, quibus id naturale est, ejusmodi est. Cutis circa glandemprehenditur (c) & extenditur, donec illam ipsam condat; ibique deligatur: deinde, juxta pubem, in orbem tergus inciditur, donec coles nudetur; magnaque cura cavetur, ne vel urinæ iter, vel venæ, quæ ibi sunt, incidantur. Eo factò, cutis ad vinculum inclinatur, nudaturque circa pubem velut circulus; tum super eo linamenta dantur,

- (a) H. F. ab AQUAPEND. *Oper. Chirurg. Part. I.*
 a. 61.
 (b) ÆGINET. VI. 53.
 (c) IDEM *ibidem.*

ut caro increſcat & id impleat, fatiſque velamenti ſupra latitudo plagæ præſtet. Sed, donec cicatrix ſit, vinctum eſſe id debet; in medio tantum relicto exiguo urinæ itinere.

At in eo, qui circumciſus eſt, ſub circulo glandis ſcalpello diducenda cutis ab interiore colle eſt. Non ita dolet, quia, ſummo ſoluto, diduci deorſum uſque ad pubem manu poteſt; neque ideo ſanguis profluit. Reſoluta autem cutis ruiſus extenditur ultra glandem: tum multa frigida aqua fovetur; emplaſtroque circumdatur, quod valenter inflammationem reprimat; proximisque diebus abſtinere, donec prope a fame victus ſit, ne forte eam partem fatietas excitet. Ubi jam ſine inflammatione eſt, deligari debet a pube uſque circum: ſuper glandem autem adverſo emplaſtro impoſito induci, ſic enim ſit, ut inferior pars glutinetur; ſuperior ita ſaneſcat, ne inhæreat.

2. *Quomodo Glans penis conteſta aperiri poſſit (a).*

CONTRA, ſi glans ita conteſta eſt, ut nudari non poſſit (quod vitium Græci *φίμωσις* (b) adpellant) aperienda eſt. Quod hoc modo fit. Subter a ſumma ora, cutis inciditur recta linea uſque ad frenum; atque ita ſuperius terguſ relaxatum, cedere retro poteſt.

Quod ſi parum ſic proſectum eſt, aut propter anguſtias, aut propter duritiem tergoris, protinus triangula forma cutis ab inferiore par-

(a) H. F. ab AQUAPEND. *Oper. Chirurg. Part. I. e. 62.*

(b) *ÆGINET. VI. 54.*

te excidenda est sic, ut vertex ejus ad frenum; basis in tergo extremo sit. Tum superdanda linamenta sunt, aliaque medicamenta, quæ ad sanitatem perducant. Necessarium autem est, donec cicatrix sit, conquiescere: nam ambulatio, adterendo ulcus fordidum reddit.

3. *Infibulandi ratio (c).*

Infibulare quoque adolescentulos interdum valetudinis causa quidam consueverunt: ejusque hæc ratio est. Cutis, quæ super glandem est, extenditur, notaturque utrinque a lateribus atramento, qua perforetur; deinde remittitur. Si super glandem notæ revertuntur, nimis adprehensum est, & ultra notari debet: si glans ab his libera est, is locus idoneus fibulæ est.

Tum, qua notæ sunt, cutis acu filum ducente transuitur, ejusque fili capita inter se deligantur, quotidieque id movetur, donec circa foramina cicatriculæ fiant. Ubi hæc confirmatæ sunt, excepto filo fibula inditur, quæ, (d) quo levior, eo melior est. Sed hoc quidem sæpius inter supervacua, quam inter necessaria est.

(c) H. F. AQUAPEND. *Oper. Chirurg. Part. I. c. 63.*
 (d) RHODIUS *de Aciâ, cap. 6. pag. 83.*

C A P. XXVI.

De Urine reddendæ difficultate, & curatione (a).

RES vero interdum cogit emoliri manu urinam, cum illa non redditur; aut quia fenectute iter ejus collapsum est; aut quia calculus, vel concretum aliquid ex sanguine intus se opposuit: ac mediocris quoque inflammatio sæpe eam reddi naturaliter prohibet. Idque non in viris tantummodo, sed in feminis quoque interdum necessarium est.

Ergo æneæ fistulæ fiunt: exque, ut omni corpori, ampliori minorique sufficiant, ad mares, tres, ad feminas, duæ medico habendæ sunt. Ex virilibus maxima decem & quinque est digitorum; media, duodecim; minima, novem: ex mulieribus major, novem; minor, sex. Incurvas vero esse cas paululum, sed magis viriles oportet, levesque admodum; ac neque nimis plenas, neque nimis tenues.

Homo tum resupinus eo modo, quo in curatione calculi figuratur, super subsellium aut lectum collocandus est. Medicus autem a dextro latere, sinistra quidem manu colam masculi continere, dextra vero fistulam demittere in iter urinæ debet: atque ubi ad cervicem vesicæ ventum est, simul cum cole fistulam inclinatam in ipsam vesicam compellere, eamque, urina reddita, recipere.

(a) ÆGINET. VI. 59.

Femina brevius urinæ iter, simul & rectius habet, quod carunculæ simile, inter imas oras super naturale positum, non minus sæpe auxilio eget, sed aliquanto minus difficultatis exhibet.

Nonnunquam etiam prolapsus in ipsam fistulam calculus, qui subinde ea extenuatur, non longe ab exitu inhærescit. Eum, si fieri potest, oportet evellere, vel oriculario specillo, vel cofermento, quo in sectione, calculus protrahitur.

Si id fieri non potuit, cutis extrema quamplurimum adtrahenda, & condita glande, lino vincienda est: deinde a latere recta plaga coles incidendus, & calculus eximendus est: tum cutis remittenda, sic enim fit, ut incisum colem integra pars cutis contegat; & urina naturaliter profluat.

2. *Calculosis quæ curatio adhibeatur (b).*

Cum vesicæ vero, calculique facta mentio sit; locus ipse exigere videtur, ut subjiciam, quæ curatio calculosis, cum aliter succurri non potest, adhibeatur. Ad quam festinare, cum præceps fit, nullo modo convenit.

Ac neque omni tempore, neque in omni ætate, neque in omni vitio id experiendum est: sed solo vere, id eo corpore, quod jam novem annos, nondum quatuordecim excessit; & si tantum mali subest, ut neque medicamentis vinci

(b) ÆGINET. VI. 60. H. F. ab AQUAPEND. Oper. Chirurg. Part. I. c. 59.

possit, neque etiam trahi posse videatur, quo minus interposito aliquo spatio interimat. Non quo non interdum etiam temeraria medicina proficiat; sed quo sæpius utique in hoc fallat, in quo plura & genera & tempora periculi sunt; quæ simul cum ipsa curatione proponam.

Igitur, ubi ultima experiri statutum est, ante aliquot diebus victu corpus præparandum est, ut modicos, ut salubres cibos, ut minime glutinosos adsumat, ut aquam bibat. Ambulandi vero inter hæc exercitatione utatur, quo magis calculus ad vesicæ cervicem descendat. Quod an inciderit, digitis quoque, sicut in curatione docebo, demissis cognoscitur. Ubi ejus rei fides est, pridie is puer in jejuniis continendus est; & tum loco calido curatio adhibenda: quæ hoc modo ordinatur.

Homo prævalens & peritus in sedili alto confidit, supinumque eum & aversum, super genua sua coxis ejus collocatis, comprehendit; reductisque ejus cruribus, ipsum quoque jubet, manibus ad suos poplites datis, eos, quam maxime possit, adtrahere; simulque ipse sic eos continet. Quod si robustius corpus ejus est, qui curatur, duoque sedilibus junctis, duo valentes insidunt, quorum & sedilia & interiora crura inter se deligantur, ne diduci possint. Tum is super duorum genua eodem modo collocatur; atque alter, prout confedit, sinistrum crus ejus, alter dextrum, simulque ipse poplites suos adtrahit.

Sive autem unus, sive duo continent, super humeros ejus suis pectoribus incumbunt. Ex quibus evenit, ut inter alia sinus super pubem sine ullis rugis sit extentus, & in angustum compulsus vesica, facilius calculus capi possit.

Præter hæc, etiamnum a lateribus duo valentes objiciuntur, qui circumstantes, labare vel unum vel duos, qui puerum continent, non sinunt.

Medicus deinde, diligenter unguibus circumcis, sinistrae manus duos digitos, indicem & medium, leniter prius unctos oleo, simul in anum ejus demittit; dextraeque digitos super anum abdomen leniter imponit; ne, si utrinque digiti circa calculum vehementer concurrerint, vesicam lædat. Neque vero festinanter in hac re, ut in plerisque, agendum est; sed ita, ut quam maxime id tuto fiat. Nam læsa vesica nervorum distentiones cum periculo mortis excitat.

Ac primum circa cervicem quaeritur calculus, ubi repertus, minore negotio expellitur. Et ideo dixi, ne curandum quidem, nisi cum hos indicis suis cognitum est. Si vero, ibi aut non fuit, aut recessit retro, digiti ad ultimam vesicam dantur; paulatimque dextra quoque manus ejus ultra translata subsequitur.

Atque, ubi repertus est calculus (qui necesse est in manus incidat) eo curiosius deducitur, quo minor leviorque est; ne effugiat, id est, ne sæpius agitanda vesica sit. Ergo ultra calculum dextra semper manus ei se opponit; sinistra eum compellit deorsum digitis, donec ad cervicem pervenitur. In quam, si oblongus est, sic compellendus est, ut ne pronus exeat: si planus, sic, ut transversus sit: si quadratus, ut duobus angulis sedeat: si altera parte plenior, sic, ut prius ea, qua tenuior sit, evadat. In rotundo nihil interesse, ex ipsa figura patet; nisi, levior altera parte est, ut ea antecedit.

Cum jam eo venit, ut super vesicæ cervicem sit, juxta anum incidi cutis plaga lunata usque

ad cervicem vesicæ debet, cornibus ad coxas spectantibus paululum: deinde ea parte, qua strictior ima plaga est, etiamnum sub cute, altera transversa plaga facienda est, qua cervix aperitur; donec urinæ iter pateat sic, ut plaga paulo major, quam calculus sit.

Nam, qui (c) metu fistulæ (quam illo loco (d) *ἰσπορύδα* Græci vocant) parum patefaciunt, cum majore periculo eodem revolvuntur: quia calculus iter, cum vi promitur, facit, nisi accipit: idque etiam perniciosius est, si figura quoque calculi, vel asperitudo aliquid eo contulit. Ex quo & sanguinis profusio, & distentio nervorum fieri potest; quæ si quis evasit, multo tamen patentiore fistulam habiturus est rupta cervicæ, quam habuisset, incisa.

Cum via perfecta est, in conspectum calculus venit: in cuius corpore multum discrimen est. Ideo, si exiguus est, digitis ab altera parte propelli, ab altera protrahi potest. Si major, injiciendus a superiore ei parte uncus est, ejus rei causa factus. Is est ad extremum tenuis, in semicirculi speciem retusæ latitudinis; ab (e) interiori parte levis, qua corpori jungitur; ab interiori asper, quo calculum adtingit. Isque longior potius esse debet: nam brevior extrahendi vim non habet.

Ubi injectus est, ut adpareat calculus, & teneatur; quia, si adprehensus est, ille simul inclinatur.

(c) *Alii meatum.*

(d) *Alii χορῖαδα vel ἰσπῖαδα edit. optimæ ἰσπῖαδα. anni 1497. corhyada.*

(e) *anteriori vel exteriori.*

natur. Idque eo nomine opus est, ne, cum adduci uncus cœperit, calculus intus effugiat, hic in oram vulneris incidat, eamque convulneret. In qua re, quod periculum esset, jam supra proposui.

Ubi satis teneri calculum patet, eodem pene momento triplex motus adhibendus est: in utrumque latus; deinde extra, sic tamen, ut leniter id fiat, paululumque primo calculus adtrahatur: quo facto, adtollendus uncus extremus est, uti intus magis maneat, faciliusque illum producat. Quod si aliquando a superiore parte calculus parum commode comprehenditur, a latere erit adprehendendus. Hæc est simplicissima curatio.

Sed varietas rerum quasdam etiamnum animadversiones desiderat. Sunt enim quidam non asperi tantummodo, sed spinosi quoque calculi, qui per se quidem delapsi in cervicem, sine ulla periculo eximuntur. In vesica vero, non tuto vel hi conquiruntur, vel adtrahuntur: quoniam, ubi illam convulnerarunt, ex distentione nervorum mortem maturant; multoque magis, si spina aliqua vesicæ inhæret, eamque, cum deducetur, duplicavit. Colligitur autem eo, quod difficilius urina redditur, in cervice calculum esse; eo, quod cruenta distillat, illum esse spinosum: maximeque id sub digitis quoque experendum est, neque adhibenda manus, nisi id consistit, Ac tum quoque leniter intus digiti obijciendi, ne violenter promovendo convulnerent: tum incidendum.

Multi hic quoque scalpello usi sunt. MEGES (quoniam is infirmior est, potestque in aliqua prominentia incidere, incisoque super illam corpore, qua cavum subest, non secare, sed relinquere, quod iterum incidi necesse sit) ferramen-

A. Corn. Celsi Oper. Tom. II. K

tum fecit rectum, in summa parte labrosum, in ima semicirculatum acutumque. Id receptum inter duos digitos, indicem ac medium, super pollice imposito sic deprimebat, ut simul cum carne, si quid ex calculo prominebat, incideret. Quo consequebatur, ut semel, quantum satis esset, aperiret. Quocunque autem modo cervix ea parte secta est; leniter extrahi, quod asperum est, debet; nulla, propter festinationem, vi admota.

3. *Signa calculorum, vel arenosorum, vel mollium.*

At calculus arenosus, & ante manifestus est, quoniam urina, quæ redditur, arenosa est; & in ipsa curatione, quoniam inter subjectos digitos neque æque, sed leniter renititur, & insuper dilabatur. Item molles calculos, & ex pluribus minutisque, sed inter se parum adstrictis, compositos indicat urina secum trahens quasdam quasi squamulas. Hos omnes, leniter permutatis subinde digitorum vicibus, sic oportet abducere, ne vesicam lædant, neve intus aliquæ dissepitæ reliquæ maneant, quæ postmodum curationi difficultatem faciant. Quicquid autem ex his in conspectum venit, vel digitis, vel unco eximendum est.

At, si plures calculi sunt, singuli protrahi debent; sic tamen, ut, si quis exiguus supererit, potius relinquatur. Siquidem in vesica difficulter invenitur; inventusque celeriter effugit. Ita longa inquisitione vesica læditur, excitatque inflammationes mortiferas; adeo ut quidam non secti, cum diu frustra per digitos vesica esset agitata, decesserint. Quibus accedit etiam, quod

exiguus calculus, ad plagam urina postea promovente, excidit.

Si quando autem is major non videtur, nisi rupta cervice, extrahi posse, findendus est; cujus repertor AMMONIUS, qui ob id *λιθοτόμος* cognominatus est. Id hoc modo fit. Uncus injicitur calculo sic, ut facile eum conclusum quoque teneat, ne is retro revolvatur: tum ferramentum adhibetur crassitudinis modicæ, prima parte tenui, sed retusa, quod admotum calculo, & ex altera parte ictum, findat; magna cura habita, ne aut ad ipsam vesicam ferramentum perveniat, aut calculi fractura ne quid incidat.

4. De Calculis feminarum.

Hæ vero curationes in feminis quoque similes sunt; de quibus parum, proprie tamen quædam dicenda sunt. Siquidem in his, ubi parvulus calculus est, scalpellus supervacuus est; quia is urina in cervicem compellitur; quæ & brevior, (e) quam in maribus, & laxior est. Ergo & per se sæpe excidit, & si in urinæ itinere, quod est angustius, inhæret, eodem tamen unco sine ulla noxa educitur.

At in majoribus calculis necessaria eadem curatio est. Sed virgini subjici digiti tanquam masculo, mulieri per naturalia ejus debent. Tum, virgini quidem, sub ima sinisteriore ora; mulieri vero, inter urinæ iter & os pubis, incidendum est sic, ut utroque loco plaga transversa sit; neque terreri convenit, si plus ex muliebri corpore sanguinis profuit.

(e) ÆTIUS *Tetrab. IV. Serm. IV. c. 99.*

5. *Quæ curatio calculo evulso habenda sit.*

Calculo evulso, si valens corpus est, neque magnopere vexatum, finire oportet sanguinem fluere; quo minor inflammatio oriatur. Atque, ingredi quoque eum paululum, non alienum est, ut excidat, si quid intus concreti sanguinis mansit. Quod si per se non desinit, rursus, ne vis omnis intereat, supprimi debet. Idque protinus, in imbecillioribus, ab ipsa curatione faciendum est. Siquidem, ut distentione nervorum periclitatur aliquis, dum vesica ejus agitur; sic alter metus excipit, remotis medicamentis, ne tantum sanguinis profuatur, ut occidat.

Quod ne incidat, desiderare is debet in acre acetum, cui aliquantum salis sit adjectum, sub quo & sanguis fere conquiescit, & adstringitur vesica, ideoque minus inflammatur. Quod si parum proficit, adglutinanda cucurbitula est, & in genibus, & coxis, & super pubem.

Ubi jam satis vel evocatus est sanguis, vel prohibitus, resupinus collocandus est sic, ut caput humile sit, coxæ paululum excitentur: ac super vulnus imponendum est duplex aut triplex linteolum, aceto madens. Deinde, interpositis duabus horis, in solium is aquæ calidæ resupinus demittendus est sic, ut a genibus ad umbilicum aqua teneat, cætera vestimentis circumdata sint; manibus tantummodo pedibusque nudatis, ut & minus digeratur, & ibi diutius maneat. Ex quo sudor multus oriri solet; qui spongia subinde in facie detergendus est. Finisque ejus fomenti est, donec infirmando offendat.

Tum multo is oleo perungendus, inducendus.

que hapsus lanæ mollis, tepido oleo repletus, qui pubem, & coxas, & inguina, & plagam ipsam, contactam eodem ante se linteolo, protegat: isque subinde oleo tepido madefaciendus est; ut neque frigus ad vesicam admittat, & nervos leniter molliat.

Quidam cataplasmatibus calefacientibus utuntur. Ea plus pondere nocent, atque vesicam urgendo vulnus irritant, quam calore proficiunt. Ergo ne vinculum quidem ullum necessarium est.

Proximo die, si spiritus difficiliter redditur, si urina non exit, si locus circa pubem mature intumuit, scire licet, in vesica sanguinem concretum remansisse. Igitur, demissis eodem modo digitis, leniter pertractanda vesica est, & discutienda, si qua coierunt: quo sic, ut per vulnus postea procedant.

Non alienum etiam est, oriculario clystere acetum nitro mixtum per plagam in vesicam compellere; nam sic quoque discutuntur, si qua cruenta coierunt. Eaque facere etiam primo die convenit, si timemus, ne quid intus sit: maximeque, ubi ambulando id elicere imbecillitas prohibuit. Cætera eadem facienda sunt: ut demittatur in folium, ut eodem modo panniculus, eodem lana superinjiciatur.

Sed neque sæpe, neque tamdiu in aqua calida puer habendus, quam adolescens est; infirmus, quam valens; levi quam graviore inflammatione adfectus; is, cujus corpus digeritur, quam is, cujus adstrictum est.

Inter hæc vero, si somnus est, & æqualis spiritus, & madens lingua, & sitis modica, & venter imus sedet, & mediocris est cum febre modica dolor, scire licet, recte procedere curationem.

At in his inflammatio fere quinto vel septimo die finitur: qua levata, folium supervacuum est; supini tantummodo vulnus aqua calida fovendum est, ut, si quid urinæ rodit, abluatur. Imponenda autem medicamenta sunt pus moventia; & si purgandum ulcus videbitur, melle liniendum. Id, si rodet, rosa temperabitur.

Huic curationi aptissimum videtur *ἐννεαφάρμακον* emplastrum, nam & sebum habet ad pus movendum, & mel ad ulcus repurgandum: medullam etiam, maximeque vitulinam; quæ in id, ne fistula relinquatur, præcipue proficit. Linamenta vero tum super ulcus non sunt necessaria; super medicamentum, ad id continendum, recte imponuntur. At, ubi ulcus purgatum est, puro linamento ad cicatricem perducendum est.

Quibus temporibus tamen, si felix curatio non fuit, varia circa pericula oriuntur. Quæ prælagire protinus licet, si continua vigilia est, si spiritus difficultas, si lingua arida est, si fitis vehemens, si venter imus tumet, si vulnus hiat, si transfiliens urina id non rodit, si similiter ante tertium diem quædam livida excidunt, si is aut nihil aut tarde respondet, si vehementes dolores sunt, si post diem quintum magnæ febres urgent, & fastidium cibi permanet, si cubare in ventrem jucundius est. Nihil tamen pejus est distentione nervorum, & ante nonum diem, vomitu bilis. Sed cum inflammationis sit metus, succurri abstinencia: modicis & tempestivis cibis; inter hæc, fomentis, & quibus supra scripsimus, oportet.

C A P. XXVII.

De Cancro, qui excisa vesica nascitur.

PROXIMUS cancri metus est. Is cognoscitur, si, & per vulnus, & per ipsum colem, fluit sanies mali odoris, cumque ea quædam a concreto sanguine non abhorrentia, tenuesque carunculæ lanulis similes; præter hæc, si oræ vulneris aridæ sunt, si dolent inguina, si febris non desinit, eaque in noctem augetur, si inordinati horrores accedunt.

Considerandum autem est, in quam partem cancer is tendat. Si ad colem, indurescit is locus, & rubet, & tactu dolorem excitat, testiculique intumescunt: si in ipsam vesicam, (a) ani dolor sequitur, coxæ tumescunt, non facile crura extendi possunt: at, si in alterutrum latus, oculis id expositum est, parsque utrinque easdem notas, sed minores, habet.

Primum autem ad rem pertinet corpus recte jacere, ut superior pars semper ea sit, in quam vitium fertur. Ita, si ad colem it, supinus is collocari debet: si ad vesicam, in ventrem: si in latus, in id, quod integrius est. Deinde, ubi ventum fuerit ad curationem, homo in aquam demittetur, in qua marrubium decoctum sit, aut cupressus, aut myrtus; idemque humor clystere intus adigetur: tum superponetur lenticula cum malicorio mixta; quæ utraque ex vino de-

(a) TULPIUS *Observat. Lib. IV. Cap. 38.*

cocta sint; vel rubus, aut oleæ folia, eodem modo decocta; aliave medicamenta quæ ad cohibendos purgandosque cancos proposuimus; ex quibus, si qua erunt arida, per scriptorium calamum inspirabuntur.

Ubi stare cœperit cancer, mulso ulcus eluatur vitabiturque eo tempore ceratum; quod, ad recipiendum id malum, corpus emollit; potius plumbum elotum cum vino inungetur: super quæ idem linteolo illitum imponetur. Sub quibus perveniri ad sanitatem potest: cum eo tamen, quod ignoremus, orto cancro sæpe adfici stomachum, cui cum vesica quoddam consortium est: exque eo fieri, ut neque retineatur cibus, neque, si quis retentus est, concoquatur, neque corpus alatur: ideoque ne vulnus quidem aut purgari, aut alia possit, quæ necessario mortem maturant.

Sed ut his succuri nullo modo potest; sic a primo tamen die tenenda ratio curationis est. In qua quædam observatio, ad cibum quoque portionemque pertinens, necessaria est. Nam cibus inter principia, non nisi humidus dari debet: ubi ulcus purgatum est, ex media materia, olera & salsamenta semper aliena sunt.

Potione opus est, non immodica. Nam, si parum bibitur, accenditur vulnus, & vigilia urget, & vis corporis minuitur: si plus æquo adsumitur, subinde vesica impletur, eoque irritatur. Non nisi aquam autem bibendam esse, manifestius est, quam ut subinde dicendum sit.

Solet vero sub ejusmodi victu evenire, ut alvus non reddatur. Hæc aqua ducenda est, in qua vel fœnum Græcum, vel malva decocta sit. Idem humor rosa mixtus in ipsum vulnus ori-

culario clystere agendus, ubi id rodit urina, neque purgari patitur.

Fere vero primo per vulnus exit hæc: deinde, eo sanefcente, dividitur, & pars per colem descendere incipit, donec ex toto plaga claudatur. Quod interdum tertio mense, interdum non ante sextum, nonnunquam exacto quoque anno fit.

Neque desperari debet solida glutinatio vulneris, nisi ubi aut vehementer rupta cervix est, aut ex cancro multæ magnæque carunculæ, simulque nervosa aliqua exciderunt. Sed, ut vel nulla ibi fistula, vel exigua admodum relinquatur, summa cura providendum est.

Ergo, cum jam ad cicatricem vulnus tendit, extentis jacere feminibus & cruribus oportet; nisi tamen molles arenosive calculi fuerunt: sub his enim tardius vesica purgatur. Ideoque diutius plagam patere necessarium est: & tum demum, ubi jam nihil tale extra fertur, ad cicatricem perducitur.

Quod si, antequam vesica purgata est, oræ se glutinarunt, dolorque & inflammatio redierunt, vulnus digitis vel averfo specillo diducendum est; ut torquentibus exitus detur. Hisque effusis, cum diutius pura urina descendit, tum demum, quæ cicatricem inducant, imponenda sunt, extendendique, ut supra docui, pedes, quam maxime juncti.

Quod si fistulæ metus ex his causis, quas proposui, subesse videtur, quo facilius claudatur ea, vel certe coangustetur, in anum quoque danda plumbea fistula est; extentisque cruribus femina talique inter se deliganda sunt, donec, qualis futura est, cicatrix sit.

C A P. XXVIII.

Si Naturalia feminarum non admittant concubitus, quomodo curari conveniat (a).

ET hoc quidem commune esse maribus & feminis potest. Proprie vero quædam ad feminas pertinent: ut in primis, quod earum naturalia nonnunquam, inter se glutinatis oris, concubitus non admittunt. Idque interdum (b) exulceratione in his partibus facta, & per malam curationem his oris fanescendo junctis. Si ex utero est, membrana ori vulvæ opposita est: si ex ulcere, caro id replevit.

Oportet autem membranam duabus lineis, inter se transversis, incidere ad similitudinem literæ (c) X, magna cura habita, ne urinæ iter violetur: deinde undique eam membranam excidere.

At, si caro increvit, necessarium est recta linea patefacere: tum ab ora vel vulsella vel hamo adprehensam, tanquam habenulam, excidere: & intus implicitum in longitudinem linamentum (*λαμνίσκον* Græci vocant) in aceto tinctum demit-

(a) ÆGINET. VI. 72. AETIUS *Tetrab.* IV. *Serm.* IV. c. 96. HIPPOC. *de Steril.* XIII. I. IDEM *de Natur. Mulieb.* VI. JOAN. WIERUS *Observo.* L. I. p. 935.

(b) HIPPOC. I. *de Morb. Mul.* T. LXVIII.

(c) Chiasmus vocatur ab ÆGINET. VI. 51. 65. & ab aliis. H. F. ab AQUAPEND. *Oper. Chirurg.* Part. I. c. 83.

tere, supraque succidam lanam aceto madentem deligare: tertio die solvere, & vulnus, sicut alia vulnera, curare. Cumque jam ad sanitatem tendet, plumbeam fistulam medicamento cicatricem inducente illinere, eamque intus dare: supraque idem medicamentum injicere, donec ad cicatricem plaga perveniat.

C A P. XXIX.

Qua ratione partus emortuus ex utero excutiatur (a).

Ubi concepit autem aliqua, si jam prope maturus partus intus emortuus est, neque excidere per se potest, adhibenda curatio est. Quæ numerari inter difficillimas potest, nam & summam prudentiam moderationemque desiderat, & maximum periculum adfert. Sed ante omnia vulvæ natura mirabilis, cum in multis aliis, tum in hac re quoque facile cognoscitur.

Oportet autem ante omnia (b) resupinam mulierem transverso lecto sic collocare, ut feminibus ejus ipsius ilia comprimantur; quo fit, ut & imus venter in conspectu medici sit, & infans ad os vulvæ compellatur; quæ, emortuo partu, id comprimit: ex intervallo vero paululum dehiscit. Hac occasione usus medicus, unctæ manus indicem digitum primum debet inferere, atque ibi continere, donec iterum os ada-

(a) ÆGINET. VI. 74. AETIUS *Tetr. IV. Serm. IV.*

6. 23.

(b) HIPPOCR. I. de *Morb. Mul. T. XCIV. 4.*

periat, rursusque alterum digitum demittere debet, & per easdem occasiones alios, donec tota esse intus manus possit.

Ad cuius rei facilitatem multum confert & magnitudo vulvæ, & vis nervorum ejus, & corporis totius habitus, & mentis etiam robur: cum præsertim intus nonnunquam etiam duæ manus dari debeant.

Pertinet etiam ad rem, quam calidissimum esse inum ventrem, & extrema corporis; nequid inflammationem (c) accepisse, sed recenti re protinus adhiberi medicinam. Nam, si corpus jam intumuit, neque demitti manus, neque educi infans, nisi ægerrime potest; sequiturque sæpe cum vomitu, & cum tremore, mortifera nervorum distentio.

Verum intus emortuo corpori manus injecta protinus habitum ejus sentit; nam aut in caput, aut in pedes conversum est, aut in transversum jacet: fere tamen sic, ut vel manus ejus, vel pes in propinquo sit.

Medici vero propositum est, ut infantem manu dirigat vel in (d) caput (e), vel etiam in pedes, si forte aliter compositus est. Ac, si nihil aliud est, manus vel pes adprehensus, corpus rectius reddit; nam manus in caput, pes in pedes eum convertet. Tum, si caput proximum est, demitti debet uncus, undique levis, acuminis brevis, qui vel oculo, vel auri, interdum etiam fronti recte injicitur: deinde attractus infantem educit.

(c) *Alii cepisse,*

(d) *Alii manus,*

(e) HIPPOCR. *L. de Morb. Mul. XCV. 2.*

Neque tamen quolibet is tempore extrahi debet; nam, si compresso vulvæ ore id tentatum est, non emittente eo, infans abrumpitur, & unci acumen in ipsum os vulvæ delabitur; sequiturque nervorum distentio, & ingens periculum mortis. Igitur, compressa vulva, conquiescere; hiante, leniter trahere oportet; & per has occasiones paulatim eum educere. Trahere autem dextra manus uncum; sinistra, intus posita, infantem ipsum, simulque dirigere eum debet.

Solet etiam evenire, ut is infans (*f*) humore distendatur; exque eo profluat foedi odoris faecies. Quod si tale est, indice digito corpus illud forandum est, ut effuso humore, extenuetur: tum id leniter per ipsas manus recipiendum est; nam uncus injectus putri corpusculo facile elabitur, in quo quid periculi sit, supra positum.

Sed in pedes quoque conversus infans non difficulter extrahitur; namque his adprehensis per ipsas manus commode educitur.

Si vero transversus est, neque dirigi potuit, uncus alæ injiciendus, paulatimque adtrahendus est. Sub quo fere cervix replicatur, retroque caput ad reliquum corpus spectat. Remedio est, cervix præcisâ; ut separatim utraque pars auferatur. Id unco fit, qui, priori similis, in interiore tantum parte per totam aciem exacuitur. Tum id agendum est, ut ante caput, deinde reliqua pars auferatur: quia fere, majore parte extracta, caput in vacuum vulvam prolabitur, extrahique sine summo periculo non potest.

Si tamen id incidit, super ventrem mulieris

(*f*) AETIUS *Tetrab. IV. Serm. IV. c. 23.*

duplici panniculo injecto, valens homo, non imperitus, a sinistro latere ejus debet adfistere, & super anum ventrem ejus duas manus imponere, alteraque alteram premere; quo fit, ut illud caput ad os vulvæ compellatur; idque tum eadem ratione, quæ supra posita est, unco extrahi possit.

At si pes alter juxta repertus est, alter retro cum corpore est, quicquid prolapsum est, (g) paulatim abscindendum est. Et, si clunes os vulvæ urgere cœperunt, iterum retro repellendæ sunt, conquistusque pes ejus adducendus. Aliæque etiamnum difficultates faciunt, ut, qui solidus non exit, concisus eximi debeat.

Quoties autem infans protractus est, tradendus ministro est. Is eum supinus manibus sustinere, medicus deinde sinistra manu leniter trahere umbilicum debet ita, ne abrumpat, dextraque eum sequi usque ad eas, quas secundas vocant, quod velamentum infantis intus fuit: hisque ultimis adprehensis, venulas membranulasque omnes eadem ratione manu diducere a vulva, totumque illud extrahere, & si quid intus præterea concreti sanguinis remanet. Tum compressis in unum feminibus, illa in conclavi collocanda est, modicum calorem, sine ullo perflatu, habente. Super anum ventrem ejus imponenda lana succida in aceto & rosa tincta. Reliqua curatio talis esse debet, qualis in inflammationibus, & in his vulneribus, quæ in nervosis locis sunt, adhibetur.

(g) HIPPOCRAT. I. de Morb. Mul. XCVI.

C A P. XXX.

De Ani vitiiis.

ANI quoque vitia, ubi medicamentis non vincuntur, manus auxilium desiderant. Ergo, si qua fissa in eo vetustate induruerunt, jamque callum habent, commodissimum est, ducere alvum; tum spongiam calidam admove- re, ut relaxentur illa, & foras prodeant; ubi in conspectu sunt, scalpello singula excidere, & ulcerâ (a) renovare; deinde imponere lina- mentum molle, & super linteolum illitum mel- le, locumque cum molli lana implere, & ita vincire: altero die, deincepsque cæteris, leni- bus medicamentis uti; quæ ad recentia eadem vitia necessaria esse, alias proposui: utique per primos dies sorbitionibus eum sustinere paula- tim deinde cibis adjicere aliquid, generis tamen ejus, quod eodem loco præceptum est.

Si quando autem ex inflammatione pus in his oritur, ubi primum id adparuit, incidendum est; ne anus ipse suppuret. Neque tamen pro- perandum est, nam, si crudum incisum est, inflammationi multum accedit, & puris aliquan- to amplius concitatur. His quoque vulneribus, lenibus cibis, iisdemque medicamentis opus est.

2. *De Condylomatis. (b)*

At tubercula, quæ *κονδυλώματα* adpellantur, ubi

(a) *Alii* remove.

(b) *ÆGINET. VI. 80.*

induruerunt, hac ratione curantur. Alvus ante omnia ducitur. Tum vulsella tuberculum adprehensum, juxta radices exciditur. Quod ubi factum est, eadem sequuntur, quæ supra post curationem adhibenda esse proposui: tantummodo, si quid increfcit, squama æris coercendum est.

3. De Hemorrhoidibus (c).

Ora etiam venarum, fundentia sanguinem, sic tolluntur. Ubi sanguini, qui effluit, sanies adjicitur, alvus acribus ducitur; quo magis ora promoveantur; eoque fit, ut (d) omnia vasa, quasi capitula conspicua sint. Tum, si capitulum exiguum est, basimque tenuem habet, adstringendum lino paulum supra est, quam ubi cum ano committitur, imponendaque spongia ex aqua calida est, donec id liveat: deinde aut ungue, aut scalpello, supra nodum id exulcerandum est. Quod nisi factum est, magni dolores subsequuntur: interdum etiam urinæ difficultas.

Si id majus est, & basis latior, hamulo uno aut altero excipiendum est, paululumque supra basim incidendum: neque relinquendum quicquam ex eo capitulo, neque quicquam ex ano demendum est, quod consequitur is, qui neque nimium, neque parum hamos ducit. Qua incisum est, acus debet immitti, infraque eam lino id capitulum adligari.

Si duo triave sunt, intimum quodque primum curandum est: si plura, non omnia simul; né
tempore

(c) ÆGINET. VI. 79.

(d) Alii, RONSSEUS omnes venæ.

tempore eodem undique teneræ cicatrices sint. Si sanguis profluit, excipiendus est spongia: deinde linamentum imponendum, unguenda femina, & inguina, & quicquid juxta ulcus est, ceratumque superdandum, & farina hordeacea calida implendus is locus, & sic deligandus est. Postero die is desidere in aqua calada debet, eodemque cataplasmate foveri.

Ac bis die, & ante curationem, & post eam, coxendices ac femina liquido cerato perungenda sunt; tepidoque is loco continendus. Interpositis quinque aut sex diebus, oriculario specillo linamenta educenda; & si capitula simul non exciderunt, digito promovenda: tum lenibus medicamentis, iisdemque, quæ alibi posui, ulcera ad sanitatem perducenda. Finito vitio, quemadmodum agendum esset, jam alias superius exposui.

C A P. XXXI.

De Varicibus. (a)

AB his ad crura proximus transitus est. In quibus orti varices non difficili ratione tolluntur. Huc autem & earum venularum, quæ in capite nocent; & eorum varicum, qui in ventre sunt, curationem distuli: quoniam ubique eadem est. Igitur vena omnis, quæ noxia est, aut adulta tabescit; aut manu exciditur. Si recta; si, quamvis transversa, tamen simplex;

(a) ÆGINET. VI. 82.

si modica est, melius aduritur. Si curva est, & velut in orbes quosdam implicatur, pluresve inter se involvuntur, utilius excidere est.

Adurendi ratio hæc est. Cutis superinciditur: tum, patefacta vena, tenui & retuso ferramento candente modice premitur; vitaturque, ne plagæ ipsius oræ adurantur: quas reducere hamulis facile est. Id interpositis fere quaternis digitis per totum varicem fit: & tum superponitur medicamentum, quo adusta sanantur.

At exciditur hoc modo. Cute eadem ratione super venam incisa, hamulo oræ excipiuntur; scalpelloque undique a corpore vena diducitur; caveturque, ne inter hæc ipsa lædatur; eique retusus hamulus subjicitur; interpositoque eodem fere spacio, quod supra positum est, in eadem vena idem fit: quæ, quo tendat, facile hamulo extento cognoscitur.

Ubi jam idem, quacunq; varices sunt, factum est, uno loco adducta per hamulum vena præciditur: deinde, qua proximus hamus est, adtrahitur & eyellitur; ibique rursus abscinditur. Ac sic undique varicibus crure liberato, tum plagarum oræ committuntur, & super emplastrum glutinans injicitur.

C A P. XXXII.

De Digitis coherentibus, & corvatis.

AT, si digiti vel in utero protinus, vel propter communem exulcerationem postea cohæserunt, scalpello diducuntur: dein separatim

uterque non pingui emplastro circumdatur: atque ita per se uterque sanescit.

Si vero fuit ulcus in digito, posteaque male inducta cicatrix curvum eum reddidit: primum malagma tentandum est: dein, si id nihil prodest (quod & in veteri cicatrice, & ubi nervi læsi sunt, evenire consuevit) videre oportet, nervine id vitium, an cutis sit.

Si nervi est, attingi non debet: neque enim sanabile est. Si cutis, tota cicatrix excidenda est, quæ fere callosa efficit, ut extendi digitus non possit. Tum rectus sic ad novam cicatricem perducendus est.

C A P. XXXIII.

De Gangræna.

GANGRÆNAM inter unguis alasque, aut inguina nasci; & si quando medicamenta vincuntur, membrum præcidi oportet, alio loco mihi dictum est.

Sed id quoque cum periculo summo fit; nam sæpe in ipso opere, vel profusione sanguinis vel animæ defectione moriuntur. Verum his quoque nihil interest, an satis tutum præsidium sit, quod unicum est. Igitur inter sanam vitiatamque partem incidenda scalpello caro usque ad os est sic, ut neque contra ipsum articulum id fiat, & potius ex sana parte aliquid excidatur, quam ex ægra relinquatur.

Ubi ad os ventum est, reducenda ab eo sana caro, & circa os subsecanda est, ut ea quoque parte aliquid ossis nudetur: dein id ferrula præ-

cidendum est, quam proxime sanæ carni etiam inhaerenti: ac tum frons ossis, quam ferrula exasperavit, lavanda est, supraque inducenda cutis, quæ sub ejusmodi curatione laxa esse debet, ut quam maxime undique os contegat. Quo cutis inducta non fuerit, id linamentis erit contegendum, & super id spongia ex aceto deliganda. Cætera postea sic facienda, ut in vulneribus, in quibus pus non moveri debet, præceptum est.

LIBER OCTAVUS.

PRÆFATIO.

De positu & figura Ossium totius humani corporis.

SUPEREST ea pars, quæ ad ossa pertinet. Quæ quo facilius accipi possit, prius positus figuræque eorum indicabo.

Igitur calvaria incipit ex interiore parte concava, extrinsecus gibba, utrinque levis, & qua cerebri (a) capillum gignente, contegitur. Eaque simplex, ab occipitio & temporibus; duplex, usque in verticem a fronte, est. Ossæque ejus, ab exterioribus, dura; ab interioribus, quibus inter se connectuntur, molliora sunt. Interque ea venæ discurrunt, quas his alimentum subministrare, credibile est.

Raro autem calvaria solida, sine (b) futuris est: locis tamen æstuosis facilius invenitur: & id caput firmissimum, atque a dolore tutissimum est: ex cæteris, quo futuræ pauciores sunt, eo capitis valetudo commodior est, neque (c) enim

(a) Græci *μνίστρας*, MACROB. *Saturn. Lib. 7.* Omentum vocant.

(b) Nonnunquam tamen observatur, uti variis exemplis probat VERTUNIANUS ad HIPPOCR. *de Vulneribus Capitis*, pag. 45.

(c) etiam leg. PAUW. pag. 6.

certus earum numerus est, sicut nec locus quidem.

Fere tamen duæ, super aures, tempora a superiore capitis parte discernunt; tertia, ad latera per verticem tendens, occipitium a summo capite diducit: quarta, ab eodem vertice per medium caput ad frontem procedit; eaque modo sub imo capillo definit, modo frontem ipsam secans inter supercilia finitur. Ex his cæteræ quidem futuræ in unguem committuntur: hæ vero, quæ super aures transversæ sunt, totis oris paulatim extenuantur; atque ita inferiora ossa superioribus leniter (d) insidunt.

Crassissimum vero in capite os post aurem est: qua capillus, ut verisimile est, ob id ipsum non gignitur. Super hos quoque musculos, qui tempora (e) contegunt, os medium, in exteriorem partem inclinatum, positum est.

At facies futuram habet maximam, quæ a tempore incipiens, per medios oculos, naresque transversa pervenit ad alterum tempus. A qua breves duæ sub interioribus angulis deorsum spectant.

Et maxillæ quoque in summa parte singulas transversas futuras habent. A mediisque naribus, aut superiorem dentium gingivas, per medium palatum una procedit; aliaque transversa idem palatum secat. Et futuræ quidem in plurimis hæ sunt.

Foramina autem, intra caput, maxima oculorum sunt: deinde narium; tum quæ in auribus

(d) Adsidunt leg. PAUW, pag. 12.

(e) Connectunt, PAUW, pag. 12. Et KRAUSE legit, sub iis quoque musculis, qui tempora connectunt.

habemus. Ex his, quæ oculorum sunt, recta simpliciaque ad cerebrum tendunt.

Narium duo foramina ossè medio discernuntur, siquidem hæc primum a superciliis, angulisque oculorum, ossè inchoantur ad tertiam fere partem: deinde in cartilagine[m] versa, quo propius ori descendunt, eo magis caruncula quoque molliuntur. Sed ea foramina, quæ a summis ad intimas nares simplicia sunt, ibi rursus in bina itinera dividuntur: aliaque ex his, ad fauces pervia, spiritum & reddunt & accipiunt; alia ad cerebrum tendunt. In ultima parte in multa & tenuia foramina dissipantur, per quæ sensus odoris nobis datur.

In aure quoque primo rectum & simplex iter procedendo flexuosum fit. Quod juxta cerebrum in multa & tenuia foramina diducitur, per quæ facultas audiendi est. Juxta ea duo parvuli quasi sinus sunt; superque eos finitur os, quod transversum a genis tendens, ab inferioribus ossibus sustinetur. Jugale adpellari potest ab eadem similitudine, a qua id Græci *ἰγυῶδες* adpellant.

Maxilla vero est molle os, eaque una est.

Cujus eadem & media, & etiam ima pars, mentum est: a quo utrinque procedit ad tempora; solaque ea movetur. Nam maxillæ cum toto ossè, quod superiores dentes excipit, immobiles sunt. Verum ipsius maxillæ partes extremæ quasi bicornes sunt. Alter processus, intra latior, vertice ipso tenuatur; longiusque procedens sub ossè jugali subit, & super id temporum musculis illigatur. Alter brevior & rotundior, & in eo sinu, qui juxta foramina auris est,

cardinis modo fit ; ibique huc & illuc se inclinans maxillæ (f) facultatem motus præstat.

Duriores ossè dentes sunt : quorum pars maxillæ, pars superiori ossi malarum hæret. Ex his quaterni primi, quia secant, *τομῆσι* a Græcis nominantur. Hi deinde quatuor caninis dentibus ex omni parte cinguntur. Ultra quos utrinque fere (g) maxillares (h) quini sunt, præterquam in iis, in quibus (i) genuini, qui sero gigni solent, (k) non increverunt.

Ex his primores singulis radicibus ; maxillares utique binis ; quidam etiam ternis, quaternive nituntur. Fereque longior radix brevior dentem edit ; rectique dentis recta etiam radix, curvi flexa est. Ex ea radice in pueris novus dens subit, qui multo sæpius priorem expellit : interdum tamen supra infrave eum se ostendit.

Caput autem spina excipit. Ea constat ex vertebris quatuor & viginti. Septem in cervice sunt, duodecim ad costas, reliquæ quinque sunt proximæ costis. Hæ teretes brevæque, ab utroque latere, processus duos (l) exigunt : medix perforatæ, qua spinæ medulla cerebro commissa descendit : (m) latera quoque inter duos processus tenuibus cavis pervia, per quæ a mem-

(f) Facilitatem alii, sed male, PAUW, pag. 23.

(g) militares i. e. molares vocat SORANUS EPHESIUS, *Isag. C. 17.*

(h) quaterni.

(i) ultimi.

(k) jam, PAUW, pag. 26.

(l) exserunt : legit PAUW, pag. 32.

(m) ea leg. PAUW, p. 32. i. e. spinæ medulla.

brana cerebri similes membranulæ deducuntur. Omnesque vertebræ (exceptis tribus summis) a superiore parte in ipsis processibus parum descendentes sinus habent: ab inferiore alios deorsum versus processus exigunt. Summa igitur protinus caput sustinet, per duos sinus receptis exiguis ejus processibus. Quo fit, ut caput deorsum (n) parvis tuberibus exasperetur.

Secunda (o) superioris parti (p) inferiori inferitur. Quod ad circuitum pertinet, pars summa angustiore orbe finitur, itaque superior secundæ circumdata in latera quoque caput moveri finit.

Tertia eodem modo secundam excipit. Ex quo facilis cervici mobilitas est. Ac, ne sustinere, quidem caput posset, nisi utrinque recti valentesque nervi collum continerent; quos *καρπῶτες* Græci adpellant; siquidem horum inter omnes flexus alter semper intentus ultra prolabi superiora non patitur.

Jamque vertebra tertia tubercula, quæ interiori inferantur, excipit.

Cæteræ processibus deorsum spectantibus in inferiores insinuantur, ac per sinus, quos utrinque habent, superiores accipiunt, multisque nervis & multa cartilagine continentur. Ac sic, uno flexu modico in primum dato, cæteris negotiis homo & rectus insistit, & alioqui ad necessaria opera curvatur.

Infra cervicem vero summa costa contra hu-

(n) versus, PAUW. p. 64.

(o) superiori.

(p) inferioris, PAUW, p. 64.

meros sita est. Inde septem inferiores usque ad imum pectus perveniunt: hæque, primis partibus rotundæ & leniter quasi capitulatæ, vertebrarum transversis procellibus, ubi quoque paululum sinuatis, inhærent: inde latefcunt, & in exteriorem partem recurvatæ paulatim in cartilaginem degenerant; eaque parte rursus in interiora leniter flexæ committuntur cum offe pectoris.

Quod valens ac durum a faucibus incipit, ab utroque latere lunatum, & a præcordiis, jam ipsum quoque cartilagine mollitum, terminatur.

Sub costis vero superioribus quinque (quas *ὀδοὺς* Græci nominant) breves tenuioresque, atque ipsæ quoque paulatim in cartilaginem versæ, extremis abdominis partibus inhærescunt; imaque ex his, majore jam parte nihil, nisi cartilago est.

Rursus, a cervice duo lata ossa utrinque ad scapulas tendunt: nostri scutula aperta, *ὠμοπλάταις* Græci nominant. Ea in summis verticibus sinuata, ab his triangula, paulatimque latefcunt ad spinam tendunt; &, quo latiora quoque parte sunt, hoc hebetiora. Atque ipsa quoque, in imo cartilaginosa, posteriore parte velut innant; quoniam, nisi in summo, nulli offi inhærescunt. Ibi vero validis musculis nervisque constricta sunt.

At a summa costa paulo interius, quam ubi ea media est, os excrescit, ibi quidem tenue, procedens vero, quo propius lato scapularum offi fit, eo plenius latiusque est, paululum in interiora curvatum, quod protinus altera verticis parte modice intumescens, sustinet jugulum. Id ipsum recurvum ac inter durissima ossa numerandum, altero capite in eo, quod posui,

altero in exiguo sinu pectoralis ossis insidit paululumque motu brachii movetur, & cum lato ossē scapularum, infra caput ejus, nervis & cartilagine connectitur.

Hinc humerus incipit, extremis utrinque capitibus tumidus, mollis, sine medulla, cartilaginofus: medius teres, durus, medullosus: leniter cavus, in priorem & interiorem; gibbus, in posteriorem & exteriorem partem. Prior autem pars est, quæ a pectore est: posterior, quæ ab scapulis: interior, quæ ad latus tendit: exterior, quæ ab eo recedit: quod ad omnes articulos pertinere, in ulterioribus patebit. Superius autem humeri caput rotundius, quam cætera ossa, de quibus adhuc dixi, verticillato scapularum ossi inseritur, ac majore parte extra id situm nervis deligatur. At inferius duos processus habet: inter quos, quod medium est, magis etiam extremis partibus sinuatur.

Quæ res sedem brachio præstat, quod constat ex ossibus duobus. Radius, quem *κροτίδα* Græci adpellant, superior breviorque, & primo tenuior, rotundo & leniter capite exiguum humeri tuberculum recipit, quod ibi nervis & cartilagine continetur.

Cubitus inferior longiorque, & primo plenior, in summo capite duobus quasi verticibus exstantibus in sinum humeri, quem inter duos processus ejus esse proposui, se inserit.

Primo vero duo, radii & brachii, ossa juncta paulatim dirimuntur, rursusque ad manum coeunt, modo crassitudinis mutato. Siquidem ibi radius plenior, cubitus admodum tenuis est. Dein radius, in caput cartilaginofum confurgens, in cervicem ejus insinuatur. Cubitus rotundus in extremo, parte altera paululum procedit.

Ac, ne sæpius dicendum sit, illud ignorari non oportet, plurima ossa in cartilagine desinere, nullum articulum non sic finiri. Neque enim aut moveri posset, nisi lævi inniteretur; aut cum carne nervisque conjungi, nisi ea media quædam materia committeret.

In manu vero prima palmæ pars ex multis minutisque ossibus constat, quorum numerus incertus est. Sed oblonga omnia, & triangula, structura quadam inter se connectuntur, cum invicem superior alterius planities sit: eoque fit ex his unius ossis paululum in interiora concavi species.

Verum ex manu duo exigui processus in finem radii conjiciuntur. Tum ex altera parte quinque ossa recta, ad digitos tendentia, palmam explent. A quibus ipsi digiti oriuntur: qui ex ossibus ternis constant, omniumque eadem ratio est. Interius os in vertice sinuatur, recipitque exterioris exiguum tuberculum; nervique ea continent. A quibus orti ungues indurescunt.

Ideoque non ossi, sed carni magis radicibus suis inhaerent. At superiores quidem partes sic ordinatæ sunt.

Ima vero spina in coxarum osse desinit; quod transversum longeque valentissimum, vulvam, vesicam, rectum intestinum tuetur. Idque ab exteriori parte gibbum; ad spinam, resupinatum; a lateribus, id est, in ipsis coxis, finis rotundos habet. A quibus oritur os, quod pectinem vocant; idque, super intestina sub pube transversum, ventrem firmat: rectius in feminis, ne partum prohibeat.

Inde femina oriuntur. Quorum capita rotundiora etiam, quam humerorum sunt; cum illa ex cæteris rotundissima sint. Infra vero duos

processus a priore & a posteriore parte habent. Dein dura, & medullosa, & ab exteriori parte gibba, rursus ab inferioribus quoque capitibus intumescunt: superiora in sinus coxæ, sicut humeri in ea ossa, quæ scapularum sunt, conjiuntur; tum infra introrsus leviter tendunt, quo æqualius superiora membra sustineant.

Atque in eo inferiora quoque capita media sinuantur, quo facilius excipi a cruribus possint. Quæ commissura ossæ parvo, molli, cartilaginosa tegitur, patellam vocant. Hæc super innatans, nec ulli ossi inherens, sed carne & nervis deligata, pauloque magis ad femoris os tendens, inter omnes crurum flexus juncturam tuetur.

Ipsam autem crus est ex ossibus duobus. Etenim per omnia femur humero, crus vero brachio simile est: adeo ut habitus quoque & decor alterius ex altero cognoscatur; quod ab ossibus incipiens, etiam in carne respondet. Verum alterum os ab exteriori parte suræ positum est: quod ipsum quoque sura recte nominatur. Id brevius, supraque tenuius, ad ipsos talos intumescit. Alterum a priore parte positum, cui tibiæ nomen est, longius & in superiore parte plenius, solum cum femoris inferiore capite committitur; sicut cum humero cubitus. Atque ea quoque ossa, infra supraque conjuncta, media, ut in brachio, dehiscunt.

Excipitur autem crus infra ossæ ex transverso talorum; idque ipsum super os calcis situm est, quod quadam parte sinuatur, quadam excessus habet, & procedentia ex talo recipit, ut in sinum ejus inferitur. Idque sine medulla du-

rum, magisque in posteriorem partem projectum, teretem ibi figuram representat.

Cætera ossa pedis ad eorum, quæ in manu sunt, similitudinem instructa sunt. Plantæ palmis, digiti digitis, unguis unguibus respondent.

C A P. II.

Ossa vitiata & corrupta quibus signis cognoscantur & qua ratione curentur.

OMNE autem os, ubi injuria accessit, aut vitiatur, aut finditur, aut frangitur, aut foratur, aut colliditur, aut de loco movetur. Id, quod vitiatum est, primo fere pingue fit; deinde vel (a) nigrum, vel cariosum, quæ, supernatis gravibus ulceribus aut fistulis, hisque vel longa vetustate, vel etiam cancro occupatis, eveniunt. Oportet autem ante omnia os nudare, ulcere excifo; & si latius est ejus vitium, quam ulcus fuit, carnem subsecare, donec undique os integrum patefiat: tum id, quod pingue est, semel iterumve satis est admoto ferramento adurere, ut ex eo squama secedat, aut radere, donec jam aliquid cruoris ostendatur, quæ integri ossis nota est; nam necesse est aridum sit id, quod vitiatum est. Idem in cartilagine quoque læsa faciendum est, siquidem ea quoque scalpello radenda est, donec integrum id sit, quod relinquitur. Deinde, sive

(a) *Aph. VII. 2.*

os sive cartilago rafa est, nitro bene trito respersendum est.

Neque alia facienda sunt, ubi caries, nigritiesve in summo osse est; siquidem id vel paulo diutius eodem ferramento adurendum, vel radendum est: qui radit hæc, audacter imprimere ferramentum debet, ut & agat aliquid, & maturius desinat. Finis est, cum vel ad album os, vel ad solidum ventum est. Albo finiri ex nigritie vitium, soliditate quadam ex carie, manifestum est. Accedere etiam cruoris aliquid integro, supra dictum est. Si quando autem altius descenderit utrumlibet, dubium est.

In carie quidem expedita cognitio est, si specillum tenue in foramina demittitur; quod magis minusve intrando, vel in summo cariem esse, vel altius descendisse, testatur. Colligi idem potest etiam ex dolore, & ex febre, quæ ubi mediocria sunt, illa alte descendisse non potest. Manifestior tamen adacta terebra fit, nam finis vitii est, ubi scobis nigra esse desit.

Igitur, si caries alte descendit, per terebram urgenda crebris foraminibus est, quæ altitudine vitium æquent: tum in ea foramina dimittenda candentia ferramenta sunt, donec siccum os extoto fiat; simul enim & post hæc solvetur ab inferiore osse, quodcumque vitiatum est, & is sinus carne replebitur; & humor aut nullus postea feretur, aut mediocris.

Sin autem nigrities est, aut si caries ad alteram quoque partem ossis transit, oportet excidi. Idem quoque in carie, ad alteram partem ossis penetrante, fieri potest. Sed, quod totum vitiatum, totum eximendum est. Si inferior pars integra est, eatenus, quod corruptum est excidi debet.

Item sive capitis, sive pectoris os, costa cariola est, inutilis ustio, sed excidendi necessitas est. Neque audiendi sunt, qui, osse nudato, diem tertium expectant, ut tunc excidant; ante inflammationem enim tutius omnia tractantur. Itaque, quantum fieri potest, eodem momento & cutis incidenda est, & os detegendum, & omni vitio liberandum est. Longeque perniciosissimum est, quod in osse pectoris est: quia vix, etiamsi recte cessit curatio, veram sanitatem reddit.

C A P. III.

Quomodo os excidatur; & de Modiolo, & Terebra, ferramentis ad id paratis.

EXCIDITUR vero os duobus modis. Si parvulum est, quod læsum est, (a) modiolus, quem *κομμιλιον* Græci vocant: si spatiosius, terebris. Utriusque rationem proponam.

Modiolus ferramentum concavum, teres, est, imis oris ferratum: per quod medium clavus, ipse quoque interiore orbe cinctus demittitur.

Terebrarum autem duo genera sunt: alterum simile ei, quo fabri utuntur: alterum capituli longioris, quod ab acuto mucrone incipit, deinde subito latius fit; atque iterum ab alio principio

(a) Vide FRANCISC. VERTUNIAN. *Comment. in HIPPOCR. Lib. de cap. vulner. p. 89. 90. H. F. AQUAPEND. Oper. Chirurg. Part. I. cap. 2.*

cipio paulo minus quam aliquo aliter fursum procedit.

Si vitium in angusto est, quod comprehendere modiolus possit, ille potius aptatur. At, si caries subest, medius clavus in foramen demittitur. Si nigrities, angulo scalpri sinus exiguus sit, qui clavum recipiat, ut, eo insistente, circumactus modiolus delabi non possit: deinde his habena, quasi terebra, convertitur. Estque (b) quidam premendi modus: ut & foretur, & circumagatur: quia, si leviter imprimitur, parum proficit; si graviter, non movetur.

Neque alienum est, instillare paululum rosæ, vel lactis, quo magis lubrico circumagatur; quod ipsum tamen, si copiosius est, aciem ferramenti hebetat. At, ubi jam iter modio impressum est, medius clavus educitur, & ille per se agitur; deinde, cum sanitas inferioris partis scobe cognita est, modiolus removetur.

(c) At, si latius vitium est, quam ut illo comprehendatur, terebra res agenda est. Ea foramen fit in ipso sine vitiosi ossis atque integri: deinde alterum non ita longe, tertiumque donec tactus is locus, qui excidendus est, his cavis cinctus sit; atque ibi quoque, quatenus terebra agenda sit, scobis significat. Tum exciforius scalper ab altero foramine ad alterum malleolo adactus id, quod inter utrumque medium est, excidit; ac sic ambitus similis ei fit, qui in angustiore orbem modio imprimitur.

(b) *Quid in premendi modo*, PAUW, p. 85.

(c) *Leg. Ac sic*, PAUW, p. 87.

Utro modo vero id circumductum est, idem exciforius scalper, & in offe corrupto planus, summam quamque testam (d) levet, donec integrum os relinquatur.

Vix unquam nigrities integrum, caries per totum os perrumpit, maximeque ubi vitiata calvaria est. Id quoque vitii specillo significatur, quod depresso in id foramen, quod infra solidam sedem habet, & renitens aliquid invenit, & madens exit. Si pervium invenit, altius descendens inter os & membranam, nihil oppositum invenit, educiturque siccum: non quo non subfit aliqua vitiosa sanies; sed quoniam ibi, ut in latiore sede, diffusa sit.

Sive autem nigrities, quam terebra detexit, sive caries, quam specillum ostendit, os transit, modioli quidem usus fere supervacuus est; quia latius pateat necesse est, quod tam alte processit. Terebra vero ea, quam secundo loco posui, utendum; eaque, ne nimis incalescat, subinde in aquam frigidam demittenda est.

Sed tum majore cura agendum est; cum jam aut simplex os dimidium perforatum est aut in duplici superius: illud spatium ipsum; hoc sanguis significat. Ergo tum lentius ducenda habena, suspendendaque magis sinistra manus est, & sæpius adtollenda, & foraminis altitudo consideranda; ut, quandocunque os perrumpitur (e), sentiamus, neque periclitemur, ne mucrone cerebri membrana lædatur: ex quo graves

(d) *Al. levigat, leviget, PAUW, p. 87.*

(e) *Periclitemur, hoc est probemus, VERTUNIAN. p. 92.*

inflammationes, cum periculo mortis (f) oriuntur.

Factis foraminibus, eodem modo media septa, sed multo circumspicius, excidenda sunt; ne forte angulus scalpri eandem membranam violet; donec fiat aditus, per quem membranæ custos immittatur; *μηνιγγοφυλλικα* Græci vocant: lamina autem ænea est, firma, paululum resima, ab exteriori parte levis. Quæ demissa sic, ut exterior pars ejus cerebro propior sit, subinde ei subjicitur, quod scalpro discutiendum est: ac, si excipit ejus angulum, ultra transire non patitur: coque & audacius, & tutius, scalprum malleolo subinde medicus ferit, donec excisum undique os, eadem lamina levetur, tollique sine ulla noxa cerebri possit.

Ubi totum os ejectum est, circumradendæ levandæque sunt oræ, & si quid scobis membranæ infedit, colligendum. Ubi, superiori parte sublata, inferior relicta est, non oræ tantum, sed os quoque totum levandum est; ut sine noxa postea cutis increseat, quæ aspero ossi innascens protinus non sanitatem, sed novos dolores movet.

Patefacto cerebro, qua ratione agendum sit, dicam, cum ad fracta ossa pervenero. Si basis aliqua servata est, superimponenda sunt medicamenta non pingua, quæ recentibus vulneribus adcommodantur; supraque imponenda lana succida, oleo atque aceto madens. Ubi tempus processit, ab ipso osse caro increseat, eaque factum manu sinum complet.

(f) *Aph. VI. 18.*

Si quod etiam os adustum est, a parte sana recedit; subitque inter integram atque emortuam partem caruncula, quæ, quod abscessit, expellat: eaque fere, quia testa tenuis & angusta est, *λεπίς*, id est squama, a Græcis nominatur.

Potest etiam evenire; ut ex ictu neque findatur os, neque perfringatur; sed summum tantum collidatur, exaspereturque. Quod ubi incidit, radi & levare satis est. Hæc quamvis maxime fiunt in capite, tamen cæteris quoque ossibus communia sunt: ut, ubicunq; idem incidet, eodem remedio sit utendum.

At, cum ea fracta, fissa, forata, collisa sunt, quasdam proprias in singulis generibus, quasdam communes in pluribus curationes requirunt. De quibus protinus dicam, initio ab eadem calvaria accepto.

C A P. IV.

De Calvaria fracta. (a)

IGITUR, ubi calvaria (b) percussa, protinus requirendum est, (c) num bilem is homo vomuerit; num (d) oculi ejus obcæcati sint;

(a) ÆGINET. VI. 90.

(b) *Omnes edit.* pertusa.

(c) *Plura quæ Recentiores adjiciunt, signa enumerat* VERTUNIANUS in *Comment. ad HIPPOCR. Lib. de Cap. vulnerib.* p. 68. 69.

(d) *Male, potius, si oculi obtenebrarint, ex HIPPOCR. VERTUNIAN. ibid. p. 68.*

num per nares aureſve ſanguis ei effluxerit ; num conciderit ; num ſine ſenſu quaſi dormiens jacuerit. Hæc enim non niſi oſſe fracto eveniunt. Atque , ubi inciderunt , ſcire licet , neceſſariam , ſed difficilem curationem eſſe. Si vero etiam torpor (e) acceſſit ; ſi mens non conſtat , ſi nervorum vel reſolutio vel diſtentione ſecuta eſt ; veriſimile eſt , etiam cerebri membranam eſſe violatam : eoque in anguſto magis ſpes eſt.

At ſi nihil horum ſecutum eſt , & jam poteſt dubitari , an oſ fractum ſit ; & protinus conſiderandum eſt , lapide , an ligno , an ferro , an alio telo percuſſum ſit , & hoc ipſo levi an aſpero , mediocri an vaſtiore , vehementer an leviter , quia quo mitior ictuſ fuit , eo facilis oſ ei reſtituiſſe credibile eſt. Sed nihil tamen melius eſt , quam certiore id nota explorare. Ergo , qua plaga eſt , demitti ſpecillum oportet , neque nimis tenue , neque acutum ; ne , cum in quorſdam naturales ſinus inciderit , opinionem fracti oſſis fruſtra faciat : neque nimis plenum , ne parvulæ rimulæ fallant. Ubi ſpecillum ad oſ venit , ſi nihil niſi leve & lubricum occurrat , integrum id videri poteſt : ſi quid aſperi eſt , utique qua futuræ non ſint , fractum oſ eſſe teſtatur.

A futuris ſe deceptum eſſe , (f) HIPPOCRATES memoriæ tradidit , more ſcilicet magnorum virorum , & fiduciam magnarum rerum habentium. Nam levia ingenia , quia nihil habent , nihil ſibi detrahunt. Magno ingenio , multaue nihilominus

(f) *Græcis κατὰτος. Idem pag. 71.*

(g) *QUINTIL. Inſtitut. Orator. III. 6.*

habituro, convenit etiam simplex veri erroris confessio; præcipue que in eo ministerio, quod utilitatis causa posteris traditur; ne qui decipiantur eadem ratione, qua quis ante deceptus est. Sed hæc quidem alioquin memoria magni professoris, uti interponeremus, effecit.

Potest autem futura eo nomine fallere, quia æque aspera est; ut aliquis hanc esse, etiamsi rima est, existimet eo loco, quo subesse hanc verisimile est. Ergo eo nomine decipi non oportet: sed os deoperire tutissimum est. Nam neque utique certa sedes; ut supra posui, futurarum est: & potest idem & naturaliter commissum & ictu fissum esse; juxtave aliquid fissum habere.

Quin aliquando etiam, ubi ictus fuit vehementior, quamvis specillo nihil invenitur, tamen aperire commodius est. At, si ne tum quidem rima manifesta est, inducendum super os atramentum scriptorium est, deinde scalpro id deradendum, nigritiem enim continet, si quid fissum est.

(h) Solet etiam evenire, ut altera parte fuerit ictus, & os altera fiderit. Itaque, si graviter aliquis percussus est, si mala indicia subsecuta sunt, neque ea parte, qua cutis discissa est, rima reperitur; non incommodum est, parte altera considerare, num quis locus mollior sit, & tumeat; eumque aperire: siquidem ibi fissum os reperietur. Nec tamen magno nego-

(h) Hic quintus fracturarum carni modus ἀπὸ χειρὸς dicitur describitur, de quo vide VERTUNIAN in Comment in HIPPOCR. de cap. vulner. pag. 63. & seq.

cio cutis fanescit, etiam si (i) frustra secta est. Os (k) fractum, nisi succursum est, gravibus (l) inflammationibus adficit, difficiliusque postea tractatur.

Raro, sed aliquando tamen, evenit, ut os quidem totum integrum maneat, intus vero ex ictu vena aliqua in cerebri membrana rupta aliquid sanguinis mittat; isque ibi concretus magnos dolores moveat, (m) & oculos quibusdam obscæcet.

Sed fere contra id dolor est, & eo loco cute incisa, pallidum os reperitur; ideoque id quoque os excidendum est. Quacumque autem de causa curatio hæc necessaria est, si nondum satis cutis patefacta est, latius aperienda est, donec, quicquid læsum est, in conspectu sit. In quo ipso videndum est, ne quid ex ipsa membranula, quæ sub cute calvariam cingit, super os relinquatur: siquidem hæc scalpro te-rebrisve lacerata vehementes febres cum inflammationibus excitat. Itaque eam commodius est ex toto ab offe deduci. Plagam, si ex vulnere est, talem necesse est habeamus, qualem acceperimus. Si manu facienda est, ea fere commodissima est, quæ duabus transversis lineis literæ

(i) In frustra defecta. Ita legendum censet SCALIGER apud VERTUNIAN in Comment. ad HIPPOCR. de Cap. Vulner. pag. 66.

(k) Aph. VII. 14. 24.

(l) ÆGINET. VI. 90.

(m) & oculos &c. lege oculosque pus obscæcet. SCALIG. apud VERTUNIAN. p. 64.

X figuram accipit; ut deinde a singulis procedentibus (n) angulis cutis (o) subsecetur.

Inter quæ, si sanguis fertur, spongia subinde in aceto tincta cohibendus est, occupandusque objectis linamentis, & caput altius (p) excitandum. Neque id vitium ullum metum, nisi inter musculos, qui tempora continent, adfert: sed ibi quoque nihil tutius fit.

In omni vero fisso fractove osse, protinus antiquiores medici ad ferramenta veniebant, quibus id exciderent. Sed multo melius est, ante emplastra experiri, quæ calvariæ causa componuntur; eorumque aliquod oportet ex aceto molitum per se super fissum fractumve os imponere: deinde super id, aliquanto latius quam vulnus est, eodem medicamentis illitum linteolum, & præterea fuccidam lanam aceto tinctam: tunc vulnus deligare, & quotidie resolvere; similiterque curare usque ad diem quintum. A sexto die etiam vapore aquæ calidæ per spongiam fovere: cæteraque eadem facere.

Quod si caruncula increfcere cœperit, & febricula aut soluta fuerit, aut levior, & cupiditas cibi reverterit, fatisque somni accedat, in eodem medicamento erit perseverandum. Procedente deinde tempore emolliendum id emplastrum, adjecto cerato ex rosa factum; quo facilius carnem producat, nam per se reprimendi vim habet. Hac ratione sæpe rimæ callo quodam implentur; estque ea ossis velut cicatrix;

(n) *Edit.* lingulis, *aliæ*, ligulis.

(o) Subsequatur *apud* VERTUNIAN. p. 90.

(p) *Ita* SENECA. excitare ædificium. FLOR. *Lib.* 1. excitare urbem.

& latius fracta ossa, si qua inter se non cohærebunt, eodem callo glutinantur; estque id aliquanto melius velamentum cerebro, quam caræ exciso ossæ increfcit.

Si vero sub prima curatione febris intenditur, brevifque fomni, & iidem per fomnia tumultuofi sunt, ulcus madet, neque (*q*) alitur, & in cervicibus glandulæ oriuntur, magni dolores sunt, cibique super hæc fastidium increfcit; tum demum ad manum scalprumque veniendum est.

Duo vero sub ictu calvariæ (*r*) pericula sunt; ne vel findatur vel medium defidat. Si fissum est, possunt oræ esse compressæ: vel quia altera super alteram excessit; vel etiam, quia vehementer rursus se commiserunt. Ex quo evenit, ut humor ad membranam quidem descendat, exitum vero non habeat; ac si eam irriter, & graves inflammationes moveat.

At ubi medium os defedit, eandem cerebri membranam urget: interdum etiam ex fractura quibusdam velut aculeis pungentibus. His ita succurrendum est, ut tamen quam minimum ex ossæ dematur. Ergo, si ora alteri infedit, fatis est id, quod eminet, plano scalpro excidere. Quo sublato, si rima hiat aliquantum, curationi fatis est.

At, si oræ inter se comprimuntur, a latere ejus, interposito digiti spatio, terebra foramen faciendum est: ab eoque scalper duabus lineis ad rimam agendus, ad similitudinem literæ Δ ;

(*q*) *i. e. coalescit.* SCALIGERANA. *prima, pag. 7.*

(*r*) *H. F. ab AQUAPEND. Oper. Chirurg. Part. I. C. 2.*

sic, ut vertex ejus a foramine, basis ad rimam sit.

Quod si rima longius patet, ab altero foramine rursus similis sinus fieri debet: & ita nihil latere sub os-ossē confractum potest, abundeque exitus datur intus (f) lædentibus. Ne si fractum quidem os defedit, totum excidi necesse est: sed, si totum perfractum est, & ab alio ex toto recessit, si circumpositæ calvariæ inhæret exigua parte, ab eo, quod naturaliter se habet, scalpro dividendum est.

Deinde in eo, quod defedit, juxta rimam, quam fecimus, foramina faciendæ sunt: si in angusto noxa est, duo; si latius patet, tria; septaque eorum excidenda: & tum scalper utrinque ad rimam agendus sic, ut lunatum sinum faciat, imaque pars ejus intus ad fracturam, cornua ad os integrum spectent.

Deinde, si qua (t) labant, & ex facili removeri possunt, forcipis ad id facto colligenda sunt, maximeque ea, quæ acuta membranam infestant.

Si id ex facili fieri non potest, subjicienda lamina est, quam custodem ejus membranæ esse, proposui: & super eam: quicquid spinosum est, & intus eminent, excidendum est, eadem lamina, quicquid deorsum infedit, adtollendum.

Hoc genus curationis efficit, ut, qua parte abrupta sunt, sine ullo tormento sub medicamentis tempore excidant, spaciumque inter hæc satis illis magnum ad extrahendam sanem relinqua-

(f) *Alii* latentibus.

(t) *Al.* lædunt.

tur, plusque in offe popugnaculi cerebrum habeat, quam habiturum fuit, eo exciso.

His factis, ea membrana acri aceto respergenda est; ut, sive aliquid sanguinis ex ea profuit, cohibeatur, sive intus concretus cruor remanet, discutiat: tum idem medicamentum eodem modo, qui supra positus est, mollitum, ipsi membranae imponendum est: cæteraque eodem modo facienda sunt, quæ ad linteolum illitum, & lannam succidam pertinent: collocandusque in loco intepido: & curandum quotidie vulnus; bis etiam, æstate.

Quod si membrana per inflammationem intumuerit, infundenda erit rosa tepida. Si usque extumebit, ut super ossa quoque emineat, coarcebit eam bene trita lenticula, vel folia vitis contrita, & cum recenti vel butyro, vel adipe anserino mixta: cervixque (u) molliri debet liquido cerato, ex irino facto.

At, si parum pura membrana videbitur, par modus ejus emplastri & mellis miscendus erit, idque superinfundendum; ejusque continendæ causa unum aut alterum linamentum injiciendum; & super linteolo, cui emplastrum illitum sit, contegendum. Ubi satis pura membrana est, eadem ratione adjiciendum emplastro ceratum ut carnem producat.

Quod ad abstinentiam vero, & primos ulterioresque cibos potionesque pertinet, eadem, quæ in vulneribus præcepi, servanda sunt: eo magis, quo periculosius hæc pars adficitur. Quinetiam, cum jam non solum sustineri, sed ali

(u) Alii illiniri.

cibus quoque (x) oportebit, tamen erunt vitanda, quæcunque mandenda sunt: item fumus, & quicquid excitat sternutamentum.

Spem vero certam faciunt, membrana (y) mobilis ac sui coloris, caro increfcens rubicunda, facilis motus maxillæ atque cervicis.

Mala signa sunt, membrana immobilis, nigra, vel livida, vel aliter coloris corrupti, dementia, acris vomitus, nervorum vel resolutio vel distentio, caro livida, maxillarum rigor, atque cervicis.

Cætera, quæ ad fomnum, cibi desiderium, febrem, puris colorem attinent, eadem, quæ in cæteris vulneribus, vel salutaria, vel mortifera sunt.

Ubi bene res cedit, incidit ab ipsa membrana; vel, si os eo loco duplex est, inde quoque caro increfcens id, quod inter ossa vacuum est, replet: nonnunquam etiam super calvariam excrescit. Quod si incidit, inspergenda squama æris est, ut id reprimat & cohibeat, eaque carni superdanda, quæ ad cicatricem perducant.

Omnibusque ea locis commode inducitur, excepta frontis ea parte, paululum super id est, quod inter supercilia est. Ibi enim vix fieri potest, ut (z) non per omnem ætatem sit exulceratio: quæ linteolo, medicamentum habente, contegenda erit. Illa utique, capite fracto servanda sunt, ut, donec jam valida cicatrix, erit, vitentur sol, ventus, frequens balneum, major vini modus.

(x) PANTIN. *Edit.* adparebunt.

(y) *Alii* mollis.

(z) *Deest Edit.* PANTIN.

C A P. V.

De Naso fracto (a).

IN naribus vero, & os, cartilago frangi solet, & quidem modo aduersa, modo a latere. Si aduersa sunt, alterumque ex his, nares desidunt, difficulter spiritus trahitur. Si a latere os fractum est, is locus cavus est: si cartilago, in alteram partem nares declinantur.

Quicquid e cartilagine concedit, excitandum leniter est, aut subiecto specillo, aut duobus digitis utrinque compressis; deinde in longitudinem implicata linamenta, & molli pellicula cincta circumfutaque, intus injicienda sunt; aut eodem modo compositum aliquid ex arido penicillo; aut grandis pinna, gummi, vel fabrili glutine illita, & molli pellicula circumdata, quæ desidere cartilaginem non sinunt. Sed, si aduersa ea fracta est, æqualiter utraque naris implenda est. Si a latere, id quod inferitur, crassius esse debet ab ea parte, in quam natus jacet, ab altera tenuius.

Extrinsecus autem circumdanda habena est mollis, medio illita mixtis inter se similia & thuris fuligine: eaque ultra aures ducenda, & fronti duobus capitibus adglutinanda est, id enim corpori quasi gluten inhærescit, & cum induruit, nares commode continet.

(a) ÆGINET. VI. 91. HIPPOCR. de Articul. T. XXX. XXXI. VECTAR. T. V. PETR. de MARCHETTIS. Observat. Medico-Chirurg. Observ. 26. 27. exempla refert.

Sin, quod intus inditum est, lædit, sicut maximeque fit, ubi interior cartilago perfracta est, excitatæ nares eadem tantummodo habena continendæ sunt: deinde, post quatuordecim dies idipsum demendum est. Resolvitur autem aqua calida; eaque tumens locus quotidie fovendus est.

Sin os fractum est, id quoque digitis in suam sedem reponendum est: atque ubi aduersum id ictum est, utraque naris implenda est; ubi a latere, ea, in quam os impulsum est: imponendumque ceratum, & paulo vehementius deligandum est; quia callus eo loco non ad sanitatem tantummodo, sed etiam ad tumorem increfcit: a tertio die fovendum id aqua calida est; tantoque magis, quanto propius esse fanitati debet.

Quod si plura erunt fragmenta, nihilominus intrinsecus singula in suas sedes digitis erunt compellenda; imponendaque extrinsecus eadem habena, & super eam ceratum; neque ultra fascia adhibenda est.

At, quod fragmentum undique resolutum cum cæteris non glutinabitur, intelligetur quidem ex humore, qui multus ex vulnere feretur; vulsella vero extrahetur; finitisque inflammationibus, imponetur aliquod medicamentum ex iis, quæ leniter reprimunt.

Pejus est, ubi aut ossi aut cartilagini fractæ cutis quoque vulnus accessit: id admodum raro fit. Si incidit, illa quidem nihilominus eadem ratione in suas sedes excitanda sunt: cuti vero superimponendum emplastrum aliquod ex his, quæ recentibus vulneribus accommodata sunt: sed insuper nullo vinculo deligandum est.

C A P. VI.

De Auribus fractis (a).

IN aure quoque interdum rumpitur cartilago. Quod si incidit, antequam pus oriatur, imponendum glutinans medicamentum est; sæpe enim suppurationem prohibet, & aurem confirmat. Illud & in hac & in naribus ignorari non oportet; non quidem cartilaginem ipsam glutinari, circa tamen carnem increfcere, solidarique eum locum. Itaque, si cum cute cartilago rupta est, cutis utrinque fuitur. Nunc autem de ea dico, quæ, cute integra, frangitur.

In ea vero si jam pus natum est, aperienda altera parte cutis, & ipsa contra lunata plaga excidenda est: deinde utendum est medicamento leniter sanguinem supprimente, quale lycium est aqua dilutum, donec sanguis fluere desinat: tum imponendum linteolum cum emplastro sic, ut pingue omne vitetur: & a parte posteriore lana mollis auri subjicienda est, quæ, quod est inter hanc & caput, compleat: tum leniter ea deliganda est; & a tertio die, vapore, ut in naribus posui, fovenda. Atque in his quoque generibus abstinentia primis temporibus necessaria est, donec inflammatio finiatur.

(a) ÆGINET. III. 23. HIPPOCR. de Articul. T. XXXV. VECTAR. VI.

C A P. VII.

De Maxilla fracta, & quibusdam ad omnia ossa pertinentibus (a).

AB his ad maxillam venturus indicanda quædam puto communiter ad omnia ossa pertinentia, ne sæpius eadem dicenda sint. Omne igitur os, modo rectum, ut lignum in longitudinem finditur; modo frangitur transversum; interdum obliquum: atque id ipsum nonnunquam retusa habet capita, nonnunquam acuta, quod genus pessimum est, quia neque facile committuntur, quæ nulli retuso innituntur; & carnem vulnerant, interdum quoque nervum aut muscolum.

Quinetiam aliquando plura fragmenta a fragmento fiunt. Sed in aliis quidem ossibus ex toto sæpe fragmentum a fragmento recedit. Maxillæ vero semper aliqua, parte etiam vexata, ossa inter se cohærent.

Igitur inprimis digitis duobus utrinque prementibus, & ab ore, & a mento, omnia ossa in suam sedem compellenda sunt: deinde, si maxilla transversa fracta est (sub quo casu fere dens super proximum dentem excidit) ubi ea in suam sedem collocata est, duo proximi dentes; aut, si hi labant, posteriores inter se (b) seta deligandi sunt,

(a) ÆGINET. VI. 92.

(b) RHODIUS *de Acia*, C. 15. p. 213.

sunt, id in alio genere fracturæ supervacuum est, cætera eadem facienda. Nam linteolum duplex, madens vino & oleo, superinjiciendum est, cumque eo similia & thuris fuligo: deinde aut fasciæ, aut mollis habena, medio in longitudo nem incisa, ut utrinque mentum complectatur; & inde capita ejus supra caput adducta ibi ligentur.

Illud quoque ad omnia ossa pertinens dictum erit, famem primum esse necessariam: deinde, a die tertio, humidum cibum; sublata inflammatione, paulo plenior, eumque, qui carnem alat: vinum per omne tempus esse alienum. Deinde tertio die resolvi debere; foverique per spongiam vapore calidæ; eademque, quæ primo foverant, superdari: idem quinto die fieri, & donec inflammatio finiatur; quæ vel nono die, vel septimo fere solvitur: ea sublata, rursus ossa esse tractanda, ut, si quod fragmentum loco suo non est, reponatur; neque id esse solvendum, nisi duæ partes ejus temporis, intra quod quæque ossa confervent, transierint.

Fere vero inter quartumdecimum & unum & vigesimum diem fanescunt, maxilla, maxillæ, jugulum, pectus, latum os scapularum, costæ, spina coxarum, os tali, calx, manus, planta: inter vigesimum & trigesimum diem, crura brachiaque: inter septimum & vigesimum & quadragesimum, humeri & femora.

Sed de maxilla illud quoque adjiciendum est, quod humidus cibus diu adsumendus sit. Atque etiam, cum tempus processit, in lagano similibusque aliis perseverandum est, neque quicquam edendum, donec ex toto maxillam callus firmaverit. Itemque, primis utique diebus habendum silentium.

A. Corn. Celsi Oper. Tom. II. N

C A P U T VIII.

De Jugulo fracto.

JUGULUM vero, si transversum fractum est, nonnunquam per se recte coit, &, nisi movetur, sanari sine vinctura potest: nonnunquam vero, maximeque ubi motum est, elabitur; fereque id, quod a pectore est, super id, quod ab humero est, in posteriorem partem inclinatur. Cujus ea ratio est, quod per se non movetur; sed cum humeri motu consentit. Itaque, eo consistente, super id humerus agitur. Raro vero admodum in priorem partem jugulum inclinatur; adeo ut magni professores nunquam se vidisse memoriæ mandaverint. Sed locuples tamen ejus rei author HIPPOCRATES est.

Verum, ut dissimilis uterque casus est, sic quædam dissimilia requirit. Ubi ad scapulas jugulum tendit, simul dextra manu plana propellendus in posteriorem partem humerus est, & illud in priorem adtrahendum. Ubi ad pectus conversum est, ipsum quidem retro dandum, humerus autem in priorem partem adducendus est: ac, si is inferior est, non id, quod a pectore est, deprimendum est, quia immobile est; sed humerus ipse adtollendus: sin autem superior est, id, quod a pectore est, implendum lana, & humerus ad pectus deligandus est.

Si acuta fragmenta sunt incidi contra cutis debet; & ex ossibus ea, quæ carnem vulnerant, præcidenda; tum retusa ossa committenda sunt; &, si quod ab aliqua parte eminent, opponendum est triplex linteolum in vino & oleo tinctum.

Si plura fragmenta sunt, excipienda sunt ex ferula facto canaliculo, eodem intus incerato, ne fascia diducatur, quæ jugulo composito circumdanda est sæpius potius, quam valentius, quod ipsum quoque in omnibus fractis perpetuum est.

A dextro vero jugulo, si id fractum est, ad alam sinistram; a sinistro, ad dexteram, rursusque sub ala sua fascia dari debet: post hæc, si jugulum ad scapulas inclinatum est, brachium ad latus; si in partem priorem, ad cervicem deligandum est: supinusque homo collocandus: cætera eadem facienda quæ supra comprehensa sunt.

2. De diversis ossium curis.

Sunt vero plura ossa fere immobilia, vel dura vel cartilaginosa, quæ vel franguntur, vel forantur, vel colliduntur, vel finduntur, ut malæ, pectus, latum os scapularum, costæ, spina coxarum, os tali, calx, manus, planta. Horum omnium eadem curatio est.

Si supra vulnus est, id suis medicamentis nutriendum est, quo fanescente, rimas quoque ossis, aut, si quod foramen est, callus implet.

Si cutis integra est, & os læsum esse, ex dolore colligimus, nihil aliud, quam quiescendum; imponendumque ceratum est, & leniter deligandum, donec sanitate ossis dolor finiatur.

C A P. IX.

De Costis fractis (a).

PROPRIE tamen quædam de costis dicenda sunt; quia juxta viscera sunt, & gravioribus periculis is locus expositus est. Costa igitur interdum sic finditur, ut ne summum quidem os, sed interior pars ejus, quæ rara est, lædatur: interdum sic, ut eam totam is casus perripuit. Si tota fracta non est, nec sanguis exspuitur, nec febricula sequitur, nec quicquam suppurat, nisi admodum raro, nec dolor magnus est; tactu tamen is locus leviter indolefcit: sed abunde est eadem, quæ supra scripta sunt, facere; & a media fascia incipere deligare, ne in alterutram partem hæc inclinet.

Ab uno vero & vigesimo die, quo utique os esse debet glutinatum, id agendum cibus uberioribus est, ut corpus quam plenissimum fiat, quo melius os vestiat: quod illo loco tenerum adhuc injuriæ sub tenui cute expositum est. Per omne autem tempus curationis, vitandus clamor, fermo quoque, tumultus, ira, motus vehementior corporis, fumus, pulvis, & quicquid vel tussim vel sternutamentum movet: ne spiritum quidem magnopere continere expedit.

At, si tota costa perfracta est; casus asperior est. Nam & graves inflammationes, & febris,

(a) ÆGINET. VI. 96.

& suppuratio, & sæpe vitæ periculum sequitur, & sanguis spuitur. Ergo, si vires patiuntur, ab eo brachio, quod super eam costam est, sanguis mittendus est: si non patiuntur, alvus, tamen sine ullo acri, ducenda est; diutiusque inedia pugnandum. Panis vero ante septimum diem non adfumendus; sed una sorbitione vivendum: imponendumque ei loco ceratum ex lycio factum, cui cocta quoque resina adjecta sit, aut POLYARCHI malagma; aut panni ex vino & rosa & oleo, superque imponenda lana succida mollis, & duæ fasciæ a mediis orsæ, minimeque adstrictæ.

Multo vero magis omnia vitanda, quæ supra posui; adeo, ut ne spiritus quidem sæpius movendus sit. Quod si tussis infestabit, ad id potio fumenda erit, vel ex trixagine, vel ex ruta, vel ex herba stœchade, vel ex cumino & pipere. Gravioribus vero doloribus urgentibus, cataplasma imponi quoque conveniet, vel ex lolio, vel ex hordeo, cui pinguis fici tertia pars sit adjecta. Et id quidam interdiu superjacebit: noctu vero idem aut ceratum, aut malagma, aut panni; quia potest cataplasma decidere. Ergo quotidie quoque resolvetur, donec jam cerato aut malagmate possimus esse contenti. Et decem quidem diebus extenuabitur fame corpus; ab undecimo vero ali incipiet, ideoque etiam laxior, quam primo, fascia sit, qua ligabitur. • Fereque ea curatione ad quadragesimum diem perveniet.

Sub qua si metus erit suppurationis, plus malagma, quam ceratum ad digerendum proficiet. Si suppuratio vicerit, neque per quæ supra scripta sunt, discuti potuerit: omnis mora vitanda erit, ne os infra vitietur: sed, qua parte maxime tumebit, demittendum erit candens ferramen-

tum, donec ad pus perveniat; idque effundendum.

Si nusquam tumor se ostendit, ubi maxime pus subit, sic intelligemus; creta cimolia totum locum illinemus, & ficcari patiemur: quo loco maxime humor intus perseverabit, ibi pus proximum erit; eoque uri debet. Si latius aliud abscedet, duobus aut tribus locis erit perforandum; demittendumque linamentum, aut aliquid ex penicillo, quod summum lino sit devinctum, ut facile educatur. Reliqua eadem, quæ in cæteris adustis, facienda sunt.

Ubi purum erit ulcus, ali corpus debet, ne tabes, perniciofa futura, id malum subsequatur. Nonnunquam etiam, levius ipso ossè adfecto, & inter initia neglecto, non pus, sed humor quidam muco similis, intus coit; mollescitque contra cutis. In qua, simili unctione utendum est.

2. De Spina fracta (b).

In spina quoque est, quod proprie notemus. Nam si quid ex vertebra excipit, aut aliquo modo fractum est, locus quidem concavus fit; punctiones autem in eo sentiuntur: quia necesse est ea fragmenta spinosa esse, quo fit, ut homo in anteriorem partem subinde nitatur. Hæc noscendæ rei causa sunt. Medicamentis vero iisdem opus est, quæ prima parte hujus capituli exposita sunt.

(b) ÆGINET. VI. 98.

C A P. X.

De Humerorum, brachiorum, femorum, crurum, digitorum fractorum, vel evulsorum, communibus curationibus.

SIMILES rursus ex magna parte casus curationesque sunt humeris & femoribus. Communia etiam quædam humeris, brachiis, femoribus, cruribus, digitis: siquidem ea minime periculose media franguntur: at, quo propior fractura capiti vel superiori vel inferiori est, eo peior est; nam & majores dolores adfert, & difficilius curatur. Earum maxime tolerabilis est simplex, eaque transversa: peior, ubi obliqua, atque ubi fragmenta: pessima, ubi eadem acuta sunt.

Nonnunquam autem fracta in his ossa in suis sedibus remanent: multo sæpius excidunt, aliudque super aliud effertur; idque ante omnia considerari debet: & sunt notæ certæ. Si suis sedibus sunt mota, resima, punitionisque sensum repræsentant, & tactu inæqualia sunt. Si vero non adversa, sed obliqua junguntur (quod fit, ubi loco suo non sunt) membrum id altero latere brevius est, & musculi ejus tument.

Ergo, si hoc deprensus est, protinus id membrum oportet extendere. Nam nervi musculique, intenti per ossa, contrahuntur: neque in suum locum veniunt, nisi illos per vim aliquis intendit. Rursus, si primis diebus id omisum est, inflammatio oritur. Sub qua & difficile, & periculose, vis nervis adhibetur, nam distentionem

nervorum vel (a) cancer sequitur; vel certe; cum mitissime agitur, pus. Itaque, si ante reposita ossa non sunt, post eam reponenda sunt.

Intendere autem digitum vel aliud quodque membrum, si adhuc tenerum est, etiam unus homo potest; cum alteram partem dextra, alteram sinistra prendit. Valentius membrum duobus eget, qui in diversa contendunt. Si firmiores nervi sunt, ut in viris robustis, maximeque eorum feminibus & cruribus evenit; habenis quoque, vel lineis fasciis utrinque capita articulorum deliganda, & per plures & in diversa ducenda sunt.

Ubi vero paulo longius, quam naturaliter esse debet, membrum vis fecit; tum demum ossa manibus in suam sedem compellenda sunt: indiciumque ossis repositi est dolor sublatus. At membrum alteri æquatum, involvendum duplicibus triplicibusque pannis in vino & oleo tinctis: quos lineos esse, commodius est.

Fere vero fasciis sex opus est. Prima brevissima adhibenda: quæ circa fracturam ter voluta sursum versum feratur, & quasi in cochleam serpat; satisque est, eam ter hoc quoque modo circumire. Altera dimidio longior ea: quæ, si qua parte os eminet, ab ea, si totum æquale est, undelibet super fracturam incipere debet, priori adversa, deorsumque tendere; atque iterum ad fracturam reversa, in superiore parte ultra priorem fasciam desinere.

Super has injiciendum latiore linteo ceratum est, quod eas contineat. At, si qua parte os

(a) TULPIUS *Observ.* Lib. 4. Cap. 13.

eminet, triplex ei pannus objiciendus, eodem vino & oleo madens.

Hæc tertia fascia comprehendenda sunt, quartaque, sic, ut semper insequens priori adversa sit, & tertia tantum in inferiore parte, tres in superiore (b) finiant: quia satius est sæpius circumire, quam adstringi: siquidem id, quod adstrictum est, alienatur, & cancro opportunum est. Articulum autem quamminime vincire opus est: sed, si juxta hunc os fractum est, necesse est.

Deligatum vero membrum in diem continendum est. Eaque vinctura talis esse debet, ut primo die nihil offenderit, non tamen laxa visa sit; secundo laxior; tertio jam pene resoluta. Ergo tum rursus id membrum deligandum, adjiendaque prioribus quinta fascia est, iterumque quinto resolvendum est, & tum sex fasciis involvendum, sic ut tertia & quinta infra, cæteræ supra finiantur.

Quotiescunque autem solvitur membrum, calida aqua fovendum est. Sed, si juxta articulum fractura est, diu instillandum vinum est, exigua parte olei adjecta, eademque omnia facienda, donec ad eo inflammatio solvatur, vel tenuius quoque, quam ex consuetudine, id membrum fiat: quod si septimus dies non dedit, certe nonus exhibet, tum facillime ossa tractantur.

Rursus ergo, si parum commissa sunt, committi debent: si qua fragmenta eminent, in suas sedes reponenda sunt: deinde eodem modo membrum deligandum, ferulæque superaccommodandæ

(b) *Al.* feriant:

sunt, quæ fissæ circumpositæque ossa in sua sede contineant: & in quam partem fractura inclinat, ab ea latior valentiorque ferula imponenda est. Easque omnes circa articulum esse oportet refimas; ne hunc lædant, nec ultra adstringi, quam ut ossa contineant: & cum spatio laxentur, tertio quoque die paulum habenis suis coarctari; ac, si nulla prurigo, nullus dolor est, sic manere, donec duæ partes ejus temporis, quo os quodque confervet, compleantur: postea levius aqua calida fovere, quia primo digeri materiam opus est; tum evocari.

Ergo cerato quoque liquido id (c) leniter est unguendum, perfricandaque summa cutis est; laxiusque id deligandum est. Tertio quoque die solvendum, sic, ut remota calida aqua, cætera eadem fiant; tantummodo singulæ fasciæ, quoties resolutæ fuerint, subtrahantur.

2. De Humero fracto (d).

Hæc communia sunt: illa propria. Siquidem humerus fractus est, non sic, ut membrum aliud, intenditur: sed homo collocatur alto sedili, medicus autem humiliore adversus. Una autem fascia, brachium amplexa, ex cervice ipsius, qui læsus est, id sustinet: altera, ab altera parte super caput data, ibi accipit nodum: tertia, vincito imo humero deorsum demittitur, ibi quoque capitibus ejus inter se vincitis.

Deinde ab occipitio ipsius, minister sub ea fascia, quam secundo loco posui, porrecto, si

(c) *Al.* pleniter.

(d) HIPPOCR. *de Fract.* T. VIII.

dexter humerus ducendus est, dextro, si sinister, sinistro brachio, demissum inter femina ejus, qui curatur, baculum tenet: medicus super eam fasciam, de qua tertio loco dixi, plantam injicit dextram, si sinister sinistram, si dexter humerus curatur; simulque alteram fasciam minister adtollit, alteram premit medicus: quo fit, ut leniter humerus extendatur.

Fasciis vero, si medium aut imum os fractum est, brevioribus opus est; si summum, longioribus: ut ab eo sub altera quoque ala peractus ad scapulas portigantur. Protinus vero brachium, cum deligatur, sic inclinandum est, ut id, quod adficitur, ante fasciis quoque sic figuratum sit, ne postea suspensum aliter, atque cum deligabatur, humerum inclinet: brachioque suspensio, ipse quoque humerus ad latus leniter deligandus est; per quæ fit, ut minime moveatur: ideoque ossa sic se habent, ut aliquis composuit.

Cum ad ferulas ventum est, extrinsecus esse earum longissimæ debent: a lacerto breviores; sed sub ala brevissimæ. Sæpiusque resolvendæ sunt, ubi in vicinia cubiti humerus fractus est, ne ibi nervi rigescant, & inutile brachium efficiatur. Quoties solutæ sunt, fractura manu continenda; cubitus aqua calida fovendus, & molli cerato perfricandus: ferulæque vel omnino non imponendæ contra eminentia cubiti, vel aliquanto breviores sint.

3. *De Brachio fracto (e).*

At, si brachium fractum est, in primis considerandum est, alterum os, an utrumque comminutum sit: non quo alia in ejusmodi casu curatio sit admovenda; sed primum, ut valentius (f) extendatur, si utrumque os fractum est; quia necesse est minus nervos contrahi altero osse integro, eosque intendente: deinde, curiosius omnia in continendis ossibus fiant, si neutrum alteri auxilio est, nam, ubi alterum integrum est, plus opis in eo, quam in fasciis ferulisque est.

Deligari autem brachium debet, paululum pollice ad pectus inclinato, siquidem is maxime brachii naturalis habitus sit: idque involutum mitella commodissime excipitur, quæ latitudine ipsa brachio, perangustis capitibus collo injicitur: atque ita commode brachium ex cervice suspensum est. Idque paululum supra cubiti alterius regionem pendere oportet.

4. *De Cubito fracto.*

Quod si ex summo cubito quid fractum sit, glutinare id vinciendo alienum est, fit enim brachium immobile. Ac, si nihil aliud quam dolori occurrendum est, idem, qui fuit, ejus usus est.

(e) ÆGINET. VI. 99.

(f) HIPPOCRAT. *de Fractur.* T. IV. 9.

5. *De Cruribus Femoribusque fractis (g).*

In crure æque ad rem pertinet, alterum faltem os integrum manere, commune vero ei femorique est, quod, ubi deligatum est, in canalem conjiciendum est. Is canalis ab inferiori parte foramina habere debet, per quæ, si quis humor excesserit, descendat: & a planta moram, quæ simul & sustineat eam, & delabi non patiatur: & a lateribus cava, per quæ loris datis, moræ quædam crus femurque, ut collocatum est, detineant.

Essè etiam is debet, a planta, si crus fractum est, circa poplitem; si femur, usque ad coxam; si juxta superius caput femoris, sic, ut ipsa quoque ei coxa insit. Neque tamen ignorari oportet, si femur fractum est, fieri brevius; quia nunquam in antiquum statum revertitur: summisque digitis postea cruris ejus insiti, ex quo multa debilitas est; fœdior tamen, ubi fortunæ negligentia quoque accessit.

6. *De Digito fracto.*

Digitum satis est ad unum (h) furculum deligari post inflammationem.

(g) ÆGINET. VI. 102. HIPPOCR. de Fract. XXIII.

(h) Al. furunculum.

7. *Communes curationes ad humeros, brachia, crura, femina, digitosque confractos pertinentes.*

His proprie ad singula membra pertinentibus, rursus ista communia sunt: primis diebus fames: deinde tum, cum jam increfcere callum oportet, liberalius alimentum: longa a vino abftinentia: fomentum aquæ calidæ, dum inflammatio est, liberale; cum ea defuit, modicum: tum etiam longior ulterioribus, e liquido cerato, membris, & mollis tamen unctio. Nec protinus exercendum id membrum, fed paulatim ad antiquos ufus reducendum est.

Gravius aliquanto est, cum offis fracturæ carnis quoque vulnus accessit, maximeque, si id musculi femoris aut humeri fenferint: nam & inflammationes multo graviore, & promptiore caneros habent.

Ac femur quidem, si offa inter fe cesserunt, fere præcidi neceffe est. Humerus vero quoque in periculum venit; fed facilius confervatur. Quibus periculis etiam magis id expositum, quod juxta ipfos articulos ictum est. Igitur curiosius id agendum est, & per mediam plagam musculus tranfverfus præcidendus: fanguis vero, si patum fluxit, mittendus: corpus inedia in decimum diem extenuandum. Ac reliqua quidem membra lentius intendenda, & lenius in his offa in suam fedem reponenda sunt: his vero neque intendi nervos, neque offa tractari, satis expedit; ipsique homini permittendum est, ut sic ea collocata habeat, quemadmodum minimum læduntur. Omnibus autem vulneribus imponendum primo linamentum ex vino madens, cui rosæ paulum admodum adjectum sit: cætera eadem. Deli.

ganda fasciis sunt, aliquanto, quam vulnus, laxioribus; scilicet laxius, quam si ea plaga non esset, quantoque facilius & alienari & occupari cancro vulnus potest (i) numero potius fasciarum id agendum est, ut laxæ quoque æque contineant.

Quod in femore humerove sic fiet, si ossa forte recte concurrerint: sin aliter se habebunt, eatenus circumdari fascia debbit, ut impositum medicamentum contineat. Cætera eadem, quæ supra scripsi, facienda sunt, præterquam quod neque ferulis, neque canalibus, inter quæ vulnus fanescere non potest, sed pluribus tantummodo & latioribus fasciis opus est: ingerendumque subinde in eas est calidum oleum, & vinum; (k) magisque hoc.

In principio fame utendum; vulnus calida aqua fovendum; frigusque omni ratione vitandum est, & transeundum ad medicamenta, quæ puri movendo sunt. Majorque vulneri, quam offi cura adhibenda, ergo quotidie solvendum nutriendumque est.

Inter quæ si quod parvulum fragmentum offis eminet, id, si reusum est, in suam sedem dandum; si acutum, ante acumen ejus, si longius est, præcidendum; si brevius, limandum, & utrumque scalpro lævandum: tum ipsum recondendum est, ac, si id manus facere non potest, vulfella, quali fabri utuntur, injicienda est acutæ offis prominentis cuspidi, ab ea parte, qua sima est; ut ea parte, qua gibba est, eminentis os in suam sedem compellat.

(i) *Al.* numeris.

(k) *Al.* magisque in primo fame &c.

Si id majus est, membranulisque cingitur, finire oportet has sub medicamentis resolvi, idque os, ubi jam nudatum est, abscindere; quod maturius scilicet faciendum est, potestque ea ratione & os coire, & vulnus sanescere: illud suo tempore; hoc, prout se habet.

Nonnunquam etiam in magno vulnere evenit, ut fragmenta quædam velut emoriantur, neque cum cæteris coeant, quod hic quoque ex modo fluentis humoris colligitur. Quo magis necessarium est, sæpius ulcus resolvere, quam nutrire: sequiturque fere, ut id os per se post aliquot dies excidat; aut, cum jam ante misera conditio vulneris sit, tamen id interdum majus diuturniusque faciat.

Sæpe etiam integra cute os abrumpitur, protinusque prurigo & dolor oritur. Quare solvere, si accidit, maturius oportet, & fovere aqua, per æstatem, frigida; per hiemem, egelida: deinde ceratum myrteum imponere.

Interdum fractura quibusdam velut aculeis carnem vexat. Quo a prurigine & punctionibus cognito, aperire id medicus, eosque aculeos præcidere necesse habet. Reliqua vero curatio in utroque hoc casu eadem est, quæ, ubi plagam ictus protinus intulit. Puro jam ulcere, cibus hic quoque utendum est carnem producentibus.

Si brevius adhuc membrum est, & ossa loco suo non sunt, paxillus tenuis & levissimi generis inter ea demitti debet, sic, ut capite paululum emineat; isque quotidie plenior adigendus est, donec par id membrum alteri fiat. Tum paxillus removendus, vulnusque sanandum est. Cicatrix vero inducta fovenda aqua frigida est, in
qua

qua myrtus, hederæ, aliæve similes verbenæ decoctæ sint: illinendumque medicamentum, quod siccat, & magis etiam hic quiescendum, donec id membrum confirmetur.

Si quando vero ossa non conferbuerunt, quia sæpe soluta, sæpe mota sunt, in aperto deinde curatio est; possunt enim coire. Si vetustas occupavit, membrum extendendum est, ut aliquid lædatur: ossa inter se manu dividenda, ut concurrendo exasperentur, & si quid pingue est, eradatur, totumque id quasi recens fiat, magna tamen cura habita, ne nervi musculive lædantur. Tum vino fovendum est, in quo malicorium decoctum sit; imponendumque idipsum ovi albo mixtum: tertio die resolvendum, fovendumque aqua, in qua verbenæ, de quibus supra dixi, decoctæ sint: quinto die idem faciendum, ferulæque circumdandæ: cætera, & ante, & post, eadem faciendæ, quæ supra scripsi.

Solent tamen interdum adversa inter se ossa (1) confervere: eoque & brevius, membrum, & indecorum fit; & si capite acutiora sunt, assidue puncturæ sentiuntur. Ob quam causam frangi rursus ossa & dirigi debent. Id hoc modo fit. Calida aqua multa id membrum fovetur, & ex cerato liquido perfricatur, intenditurque: inter hæc, medicus pertractans ossa, ut adhuc tenero callo, manibus ea diducit, compellitque id, quod eminent, in suam sedem: & si parum valuit, ab ea parte, in quam os se inclinat, involutam lana regulam objicit; atque ita deligando, adfuescere iterum vetustæ sedi cogit.

(1) *Al. Cohæreere vel coalescere*

Nonnunquam autem recte quidem ossa conferbuerunt, superincrevit vero nimius callus; ideoque locus intumuit. Quod ubi incidit, diu leniterque id membrum perfricandum est ex oleo, & sale, & nitro; multumque aqua calida salsa fovendum; & imponendum malagma, quod digerat; adstrictiusque adligandum; oleribusque, & præterea vomitu utendum, per quæ cum carne callus quoque extenuatur: confertque aliquid de sinapi cum ficu in alterum pariter membrum impositum, donec id paulum erodat, eoque evocet materiam. Ubi his tumor extenuatus est, rursus ad ordinem vitæ revertendum est.

C A P. XI.

De Ossibus luxatis.

AC de fractis quidem ossibus hætenus dictum fit. Moventur autem ea sedibus suis duobus modis. Nam modo, quæ juncta sunt, inter se dehiscunt: ut cum latum os scapularum ab humero recedit; & in brachio, radius a cubito; & in crure, tibia a fura; &, interdum saltu, calcis os a talo; quod raro tamen fit: modo articuli suis sedibus excidunt. Ante de prioribus dicam.

Quorum ubi aliquid incidit, protinus is locus cavus est, depressusque digitus sinum invenit, deinde gravis inflammatio oritur; atque in talo præcipue: siquidem febres quoque, & cancrios, & nervorum vel distentiones, vel rigores, qui caput scapulis annectunt, movere consuevit. Quorum vitandorum causa, facienda eadem sunt, quæ in ossibus mobilibus læsis. Ubi aliquid

incidit, protinus his locis imponenda, quæ supra proposita sunt, ut dolor tumorque per ea tollantur. Nam diducta ossa nunquam rursus inter se junguntur: &, ut aliquid decoris ex loco, sic nihil usus admittitur.

Maxilla vero & vertebræ, omnesque articuli, cum validis nervis comprehenduntur, excidunt aut vi expulsi, aut aliquo casu nervis vel ruptis, vel infirmatis; faciliusque in pueris & adolescentulis, quam in robustioribus. Hicque elabuntur in priorem & in posteriorem, in anteriorem & in posteriorem partem: quidam omnibus modis, quidam certis.

Suntque quædam communia omnium signa, quædam propria cujusque. Siquidem semper ea parte tumor est, in quam os prorumpit; ea sinus, a qua recessit. Et hæc quidem in omnibusprehendentur, alia vero in singulis, quæ, simulatque de quoque dicam, proponenda erunt.

Sed ut excidere omnes articuli possunt, sic non omnes reponuntur. Caput enim nunquam compellitur, neque in spina vertebra, neque ea maxilla, quæ, utraque parte prolapsa, antequam reponeretur, inflammationem movit. Rursum, qui nervorum vitio prolapsi sunt, compulsi quoque in suas sedes iterum excidunt. Ac, quibus in pueritia exciderunt, neque repositi sunt, minus quam cæteri crescunt: omniumque, quæ loco suo non sunt, caro emacrescit, magisque in proximo membro, quam ulteriore, ut puta, si humerus loco suo non est, major in eo ipso fit macies, quam in brachio; major in hoc, quam in manu. Tum pro sedibus, & pro casibus, qui inciderunt, aut major aut minor usus ejus membri relinquatur: quoque in eo plus usus superest, eo minus id extenuatur.

Quicquid autem loco suo motum est, ante inflammationem reponendum est. Si illa occupavit, dum conquiescat, laceffendum non est: ubi finita est, tentandum est in his membris, quæ id patiuntur. Multum autem eo confert & corporis & nervorum habitus. Nam, si corpus tenue, si humidum est, si nervi infirmi, expeditius os reponitur; sed & multo facilius excidit, & postea minus fideliter continetur. Quæ contraria his sunt, melius continent: sed id, quod expulsum est, difficulter admittunt.

Oportet autem ipsam inflammationem levare, succida lana ex aceto superimposita: a cibo, si valentioris articulo articuli casus est, triduo; interdum etiam quinque diebus abstinere: bibere aquam calidam, dum sitis finiatur: curiosiusque hæc facere, his ossibus motis, quæ validis plenisque musculis continentur: si vero etiam febris accessit, multo magis: deinde die quinto fovere ex aqua calida; remotaque lana, ceratum imponere ex cyprino factum; nitro quoque adjecto, donec omnis inflammatio finiatur.

Tum infriktionem ei membro adhibere: cibus uti bonis; uti vino modice: jamque ad usus quoque suos id membrum promoveri; quia motus, ut in dolore pestifer, sic alias saluberrimus corpori est. Hæc commania sunt: nunc de singulis dicam.

C A P. XII.

De Maxilla luxata. (a)

MAXILLA in priorem partem propellitur, sed modo altera parte, modo utraque.

(a) ÆGINET. VI. 112.

Si altera, in contrariam partem ipsa mentumque inclinatur: dentes paribus non respondent; sed sub his, qui secant, canini sunt. At, si utraque, totum mentum promovetur; inferioresque dentes longius, quam superiores excedunt; intentique temporum muscoli adparent.

Primo quoque tempore homo in sedili collocandus est, sic, ut minister a posteriore parte caput ejus contineat, vel sic, ut juxta parietem is se deat, subjecto inter parietem & caput ejus scorteo pulvino duro, eoque caput per ministrum urgeatur, quo sit immobilius: tum medici digiti pollices, linteolis vel fasciis, ne dilabantur, involuti, in os ejus conjiciendi, cæteri extrinsecus admovendi sunt: ubi vehementer maxilla adprehensa est, si una parte procidit, concuriendum mententum, & ad guttur adducendum est: tunc simul & caput adprehendendum, & excitato mento, maxilla in suam sedem compellenda, & os ejus comprimendum est, sic, ut omnia pene uno momento fiant.

Sin utraque parte prolapsa est, omnia eadem facienda; sed æqualiter retro est maxilla agenda. Reposito osse, si cum dolore oculorum & cervicis iste casus incidit, ex brachio sanguis mittendus est. Cum omnibus vero, quorum ossa mota sunt, primo liquidior cibus conveniat, tum his præcipue: adeo ut sermo quoque frequens, motu oris temporum nervos lædat.

C A P. XIII.

De Capite luxato.

CAPUT duobus processibus in duos sinus summæ vertebræ demissis super cervicem contineri, in prima parte proposui. Hi processus interdum in posteriorem partem excidunt: quo fit, ut nervi sub occipitio extendantur, & mentum pectori adglutinetur, neque bibere is, neque loqui possit, interdum sine voluntate semen emittat, quibus celerrime mors supervenit. Ponendum autem hoc esse credidi, non quo curatio ejus rei ulla sit; sed ut res indicis cognosceretur, & non putarent sibi medicum defuisse, si qui sic aliquem perdidissent.

C A P. XIV.

De Spina luxata. (a)

IDEM casus manet eos, quorum in spina vertebræ exciderunt. Id enim non potest fieri, nisi & medulla, quæ per medium; & duabus membranulis; quæ per duas a lateribus processus feruntur; & nervis, qui continent, ruptis. Excidunt autem & in posteriorem partem, & in priorem; & supra septum transversum, & infra.

(a) ÆGINET. VII. 117.

Si in utramvis partem exciderint, a posteriore parte vel tumor, vel sinus erit.

Si super septum id incidit, manus resolvuntur, vomitus, aut distentio nervorum sequitur, spiritus difficulter movetur; dolor urget, & aures obtusæ sunt.

Si sub septo, femina resolvuntur, urina supprimitur, interdum etiam sine voluntate prorumpit.

Ex ejusmodi casibus, ut tardius, quam ex capitis, sic tamen intra triduum homo moritur. Nam, quod HIPPOCRATES dixit, vertebra in exteriorem partem prolapsa, primum hominem collocandum esse, & extendendum, tum calce aliquem super ipsum debere consistere, & intus impellere: in his accipiendum est, quæ paululum excefferunt; non in his, quæ toto loco motæ sunt. Nonnunquam enim nervorum imbecillitas efficit, ut, quamvis non exciderit vertebra, paululum tamen in priorem partem promineat, id non jugulat.

Sed ab interiore parte non contingit quidem propelli. Ab exteriore si quid propulsum est, plerumque iterum redit: nisi, quod admodum rarum est, vis nervis destituta.

C A P. XV.

De Humero luxato. (a)

HUMERUS autem modo in alam excidit, modo in partem priorem. Si in

(a) ÆGINET. VI. 114.

alam delapsus est, ei junctus cubitus recedit ab latere, sursumque ad ejusdem partis aurem cum humero porrigi non potest, longiusque altero id brachium est. Si in priorem partem, summum quidem brachium extenditur, minus tamen, quam naturaliter; difficiliusque in priorem, quam in posteriorem cubitus porrigitur.

Igitur, si in alam humerus excidit, & vel puerile adhuc est corpus, vel molle, certe imbecillibus nervis intentum est, fatis est collocare id in sedili; & ex duobus ministris alteri imperare, ut caput lati scapularum ossis leniter reducat; alteri, ut brachium extendat: ipsum posteriore parte residentem, humerum genu sub ala ejus cogere, simulque & latum os, & altera manu brachium ejus ad latus impellere.

At, si vastius corpus, nervive robustiores sunt, necessaria est spatha lignea, quæ & crassitudinem duorum digitorum habet, & longitudine ab ala usque ad digitos pervenit, in qua summa capitulum est rotundum, & leniter cavum; ut recipere particulam aliquam ex capite humeri possit: in que ea bina foramina tribus locis sunt, inter se spatio distantibus; in quæ lora mollia conjiciuntur. Eaque spatha, fascia involuta, quo minus tactu lædat, ad alam a brachio dirigitur, sic, ut caput ejus summæ alæ subjiciatur: deinde, loris suis ad brachium deligatur; uno loco, paulum infra humeri caput; altero, paulum supra cubitum; tertio, supra manum, cui rei protinus intervalla tunc quoque foraminum aptata sunt.

Sic brachium deligatum super scalæ gallinariæ gradum trajicitur, ita altæ, ut consistere homo ipse non possit; simulque in alteram partem corpus demittitur, in alteram brachium inten-

ditur: eoque fit, ut capite ligni caput humeri impulsum in suam sedem, modo cum sono, modo sine hoc compellatur. Multas esse alias rationes, scire facile est uno HIPPOCRATE lecto; sed non alia usu comprobata est.

At, si in partem priorē humerus incidit, supinus homo collocandus; fasciaque, aut habena, media alā circumdanda est, capitaque ejus post caput hominis ministro tradenda; brachium alteri; præcipiendumque, ut ille habenam, hic brachium extendat: deinde medicus, caput quidem hominis sinistra debet repellere; dextra vero cubitum cum humero ad tollere, & os in suam sedem compellere; faciliusque id in hoc casu, quam in priore revertitur. Reposito humero, lana alæ subjicienda est; si in interiore parte os fuit, ut ei opponatur; si in priore, ut tamen commodius deligetur. Tum fascia, primum sub alā obvoluta, caput ejus debet comprehendere, deinde per pectus ad alteram alā, ab eaque ad scapulas, rursusque ad ejusdem humeri caput tendere, sæpiusque ad eandem rationem circumagi, donec bene id teneat. Vinctus hac ratione humerus commodius continetur, si adductus ad latus sit, & ad id quoque fascia deligetur.

C A P. XVI.

De Cubito luxato. (a)

IN cubito autem tria coire ossa, humeri, & radii, & cubiti ipsius, ex his, quæ prima parte hujus voluminis posita sunt, intelligi potuit. Si cubitus, qui adnexus humero est, ab hoc excidit, radius, qui adjunctus est, interdum distrahitur, interdum subsistit. In omnes vero quatuor partes excidere cubitus potest: sed, si in priorem prolapsus est, extentum brachium est, neque recurvatur: si in posteriorem, brachium curvum est, neque extenditur, breviusque altero est; interdum (b) febrem, vomitumque bilis movet: si in anteriorem, interioremve, brachium porrectum est, sed paululum in eam partem, a qua os recessit, recurvatur.

Quicquid incidit, reponendi ratio una est (neque in cubito tantum, sed in omnibus quoque membris longis, quæ per articulum longa testa junguntur); utrumque membrum in diversas partes extendere, donec spatium inter ossa liberum sit; tum id os, quod excidit, ab ea parte, in quam prolapsum est, in contrarium impellere.

Extendendi tamen alia atque alia genera sunt, prout nervi valent, aut ossa huc illucve se de-

(a) HIPPOCR. *de Articulis. T. XXI. § VECTAR. T. IX.*

(b) HIPPOCR. *de Artic. T. XXII. 1.*

derunt. Ac modo manibus folis utendum est, modo quædam alia adhibenda.

Ergo, si in priorem partem cubitus prolapsus est, extendi per duas manus, interdum etiam habenis adjectis, satis est: deinde rotundum aliquid, a lacerti parte ponendum est, & super id repente cubitus ad humerum impellendus est. At in aliis casibus commodissimum est eadem ratione brachium extendere, quæ, fracto humero supra posita est, & tum osse reponere.

Reliqua curatio eadem est, quæ in omnibus. Celerius tantum sæpiusque id resolvendum est; multoque magis aqua calida fovendum, & diutius ex oleo & nitro ac sale perfricandum. In cubito enim celerius, quam in ullo alio articulo, sive extra remansit, sive intus revertit, callus circumdatur, isque, si per quietem increvit, flexus illius postea prohibet.

C A P. XVII.

De Manu luxata. (a)

MANUS quoque in omnes quatuor partes prolabitur. Si in posteriorem partem excidit, porrigi digiti non possunt: si in priorem, non inclinatur: si in alterutrum latus, manus in contrarium, id est, aut ad pollicem, aut ad minimum digitum convertitur, & reponi non difficillime potest. Super locum autem durum & renitentem ex altera parte intendi manus, ex altera brachium debet,

(a) HIPPOCR. *de Articul. T. XXIII. VECTAR. X.*

ut prona sit, si in posteriorem partem os excidit; supina, si in priorem; si in interiorem exterioremve, in latus.

Ubi fatis nervi diducti sunt, si usque in alterutrum latus procidit, manibus in contrarium repellendum est. At his, quæ in priorem posterioremve partem prolapsa sunt, superimponendum aliquid durum, idque supra prominens os manu urgendum est, per quod os vis adjecta facilius in suam fedem compellit.

C A P. XVIII.

De Palma luxata.

IN palma quoque ossa interdum suis sedibus promoventur, modo in priorem partem, modo in posteriorem. In latus enim moveri, paribus ossibus oppositis, non possunt. Signum id solum est, quod omnium commune est; tumor ab ea parte, in quam os venit: sinus ab ea, a qua recessit. Sed sine intentione, digito tantummodo bene pressum os in suam fedem revertitur.

C A P. XIX.

De Digitis luxatis.

AT in digitis totidem fere casus, eademque signa sunt, quæ in manibus. Sed in his extendendis non æque vi opus est; quod arti-

culi breviores, & nervi minus validi sunt. Super mensam tantummodo intendi debent, qui vel in priorem vel in posteriorem partem exciderunt; tumque palma compelli: ut ita in locum, unde lapsus est digitus, restituatur.

C A P. XX.

De Femore luxato. (a)

CUM de humeris dixerim; de his quoque, quæ in cruribus sunt, videri possum dixisse: siquidem in hoc casu quædam similitudo est femori & humero, tibiæ & cubito, pedi & manui: quædam tamen separatim quoque de his dicenda sunt.

Femur in omnes quatuor partes promovetur: sæpissime in (b) interiorem; deinde in exteriorem; raro admodum in priorem, aut posteriorem. Si in interiorem partem prolapsum est, crus longius altero & valgius est: extra enim pes ultimus spectat. Si in exteriorem, brevius, varumque fit, & pes intus inclinatur; calx ingressu terram non contingit, sed planta ima, meliusque id crus superius corpus, quam in priore casu, fert, minusque baculo eget.

Si in priorem, crus plicari non potest, extensumque alteri cruri ad calcem par est; sed ima planta minus in priorem partem inclina-

(a) ÆGINET. VI. 118.

(b) HIPPOCR. de Articul. T. LV. VECTAR. T. XI.

tur : dolorque in hoc casu præcipuus est ; & maxime urina supprimitur. Ubi cum dolore inflammatio quievit , commode ingrediuntur , rectusque eorum pes est. Si in posteriorem , extendi non potest crus , breviusque est ; ubi consistit , calx quoque terram non contingit.

Magnum autem femori periculum est , ne vel difficulter reponatur , vel repositum rursus excidat. Quidam semper iterum excidere contendunt : sed HIPPOCRATES , & DIOCLES , & PHILOTIMUS , & NILEUS , & HERACLIDES Tarentinus , clari admodum authores , ex toto se restituisse memoriæ prodiderunt.

Neque tot genera machinamentorum quoque , ad extendendum in hoc casu femur , HIPPOCRATES , ANDREAS , NILEUS , NYMPHODORUS ; PROTARCHUS , HERACLIDES , faber quoque quidam reperissent , si id frustra esset. Sed ut hæc falsa opinio est ; sic illud verum : cum ibi valentissimi nervi musculique sint , si suum robur habent , vix admittere , ut reponatur : si non habent , repositum non continere.

Tentandum igitur est , & , si tenerius membrum est , satis est habenam alteram ab inguine , alteram a genu intendi : si validius , melius adducent , qui easdem habenas ad valida bacula deligarint ; tumque eorum fustium imas partes oppositæ moræ objecerint , superioresque ad se utraque manu traxerint. Etiamnum valentius intenditur membrum super scamnum , cui ab utraque parte axes sunt , ad quos habenæ illæ deligantur : qui , ut in torcularibus , conversi , rumpere quoque , si quis perseveraverit , non solum extendere nervos & musculos possunt.

Collocandus autem homo super id scamnum

est, aut pronus, aut supinus, aut in latus, sic, ut semper ea pars superior sit, in quam os prolapsus est; ea etiam inferior, a qua recessit. Nervis extensis, si in priorem partem os venit, rotundum aliquid super inguen ponendum; super id genu adducendum est eodem modo, eademque de causa, qua idem in brachio fit; protinusque, si complicari femur potest, intus est.

In ceteris vero casibus, ubi ossa paululum inter se recesserunt, medicus debet id, quod eminent, retro cogere; minister contra coxam propellere. Reposito osse, nihil novi aliud curatio requirit, quam ut diutius is in lecto detineatur; ne, si motum femur fuerit adhuc laxioribus nervis, rursus erumpat. Potest tamen conditus articulus medius, aut summus, canali- culo aliquo contineri.

C A P. XXI.

De Genu luxato. (a)

GENU vero & in exteriorem, & in interiorem, & in posteriorem partem excidere, notissimum est. In priorem non prolabi, plerique scripserunt; potestque id vero proximum esse; cum ibidem opposita patella, ipsa quoque caput tibiae contineat. MEGES tamen eum, cui in priorem partem excidisset, a se curatum esse, memoriae prodidit.

In his casibus intendi nervi rationibus iisdem,

(a) EGINET. VI. 119.

quas in femore retuli, possunt. Et id quidem, quod in posteriorem partem excidit, eodem modo rotundo aliquo super poplitem imposito, adductoque eo crure, reconditur. Cætera vero manibus simul, tum ossa in diversas partes compelluntur.

C A P. XXII.

De Talo luxato.

TALUS quidem in omnes partes prolabitur. Ubi in interiorem partem excidit, ima pars pedis in exteriorem partem convertitur. Ubi huic contrarius casus, contrarium etiam signum est. At, si in priorem partem prorumpit, a posteriore latus nervus durus & intentus est; sinusque pes iis est. Si in posteriorem, calx pene conditur, planta major fit. Reponitur autem is quoque per manus; prius in diversa pede & crure diductis.

Et in hoc quoque casu diutius in lectulo perseverandum est; ne is talus, qui totum corpus sustinet, parum confirmatis nervis, ferendo oneri cedat, rursusque prorumpat. Calceamentis quoque humilioribus primo tempore utendum; ne vincitura talum ipsum lædat.

C A P. XXIII.

De Planta luxata.

PLANTARUM vero ossa iisdem modis, quibus in manibus, prodeunt; iisdemque conduntur.

conduntur. Fascia tantummodo calcem quoque debet comprehendere: ne, cum mediam plantam, inumque ejus vinciri necesse est, liber talus in medio relictus, materiam plenioram recipiat, ideoque suppuret.

C A P. XXIV.

De Digitis luxatis. (a)

IN digitis nihil ultra fieri debet, quam quod in his, qui sunt in manu, positum est.

C A P. XXV.

De his, que cum vulnere loco moventur. (a)

HÆC facienda sunt in his casibus, ubi sine vulnere ossa exciderunt: sæpe tamen cum vulnere loco moventur. Hic vero & ingens periculum est, & eo gravius, quo majus membrum est, quoque validioribus nervis aut musculis continetur. Ideoque ab humeris, femoribusque, metus mortis est; ac, si reposita ossa sunt, spes nulla est: non repositis tamen, nonnullum periculum est.

Eoque major in utroque timor est, quo propius vulnus articulo est. Nam HIPPOCRATES (b) nihil tuto reponi posse, præter digitos, &

(a) ÆGINET. VI. 116.

(a) IDEM V. 121.

(b) HIPPOCR. VECTAR. XIX. 5.

plantas, & manus, dixit: atque in his quoque diligenter esse agendum, ne præcipitenter ægri.

Quidam brachia quoque & crura reposuerunt: &, ne cancri, distentionesque nervorum orirentur (sub quibus in ejusmodi casu fieri solet mors matura) sanguinem ex brachio miserunt. Verum ne digitus quidem (in quo minimum, ut malum, sic etiam periculum est) reponi debet aut in inflammatione, aut postea, cum jam vetus res est. Si quoque, reposito osse, nervi distenduntur, rursus id protinus expellendum est.

Omne autem membrum, quod cum vulnere loco motum, neque repositum est, sic jacere convenit, ut maxime cubantem juvat: tantum ne moveatur, neve dependeat. In omni tali morbo magnum ex longa fame præsidium est: deinde ex curatione eadem, quæ proposita est.

Ubi ossibus fractis vulnus accessit, si nudum os eminet, impedimento semper futurum est, ideo, quod excidit, abscindendum est; imponendaque super arida linamenta sunt, & medicamenta non pinguis; donec, quæ saltem esse in ejusmodi re sanitas potest, veniat; nam & debilitas sequitur, & tenuis cicatrix inducitur: quæ necesse est facile noxæ postea pateat.

F I N I S.

I N D E X

RERUM ET VERBORUM.

NB. *Littera b. alterum Celsi tomum indicat.*

- A**bdominis membrana interior rupta, ejusque cheirurgia. b. pag. 122
 venter.
 Abortit mulier, si gravida fuerit alvus sine modo fusa. 67
 Abstinentiæ duo genera. 101
 Abstinencia nimia inutilis. 23 & 24.
 Abstinencia optima. 125
 Abstinencia tempeſtiva juvat laborantem. 101
 Abſceſſus ſub lingua curatio. b. 112
 Abſceſſuum cheirurgia. b. 72
 Abſceſſuum curatio. 345. 347.
 Acceſſionem gravioſiorem febris nox levior ſequitur. 135
 Acia. 311
 Acopa. cf. *αρωδυνα*. 294
Ἀκροθύμιον. 354. 355
Ἀκροχορδών. *ibid.*
 Acria quænam. 131
 Actio naturalis. 6
 Acutus morbus quis. 122
 qui cognoscatur. 124
 Adoleſcentia acutis morbis patet. 45
 Adoleſcentium morbi. 49
 Adſtringentia. 33. 37. 117 & 118.
 Aduſtionis remedia. 334. 335
 Æger de quo ſecurus erat medicus, sæpe moritur. 62
 Ægri natura noſcenda eſt. 14. 28
 ÆSCULAPIUS quare in doctorum numerum receptus eſt. 1
 Æſtas juvenibus inimica. 48
 Æſtas periculofa eſt. 44
 Æſtas ſicca ſi Aquilones habuit, & autumnus imbres auſtrique ſunt, qui morbi ſubeunt. 47 & 48
 Æſtate quo cibo utendum. 34
 Ætas media tutiſſima. 45
 Adfectus mutant corpora. 11
Ἀγύλαι. 272
Ἀγκυλοβλεφάρις curatio. b. 91
Ἀγίλωπος fanatio. b. 92
 Alarum abſceſſus raro ſecandi. b. 64
 Alba lenia emplaſtra. 282
 Alexandrinum emplaſtrum. 280
 Alimentum maximum in pane. 106. 108
Ἀλίπαντα emplaſtra. 274
Ἀλωπενία. b. 4
 P 2

- Ἄλφοι pag. 360
 Alumen Melium. b. 67
 Alvim moventia. 33. & 117
 Alvim quæ adstringunt. 33.
 37. & 38. 117. & 118.
 Alvus fusa mulieri gravidæ
 abortum causat. 67
 Alvus fulior in juvene me-
 lior. 33
 Alvus juvenibus cita plerum-
 que in senectute contra-
 hitur. *ibid.*
 Alvus mala. 56
 Alvus nigra periculosa. 84
 Alvus pestifera quæ. 61
 Ambrosia, antidotum. 292
 Ambulatio quibus convenit,
 quibus non. 317
 Ἀναστέμν. 255
 Ἀναστόμισις. 212
 Ἀναστομωτικά malagmata. 271
 Anatomæ necessaria. 19 & 20
 Angina. 205. curatio 206.
 Angina subito finita, ad pul-
 mones malum transit. 69
 Ani fissis pastillus. 285
 Ani fistula. b. 78
 Ani vitia. 62 & 63
 Ani vitiorum cheirurgia. b.
 159
 Ἀνθηρά, compositiones. b.
 47. 51-53. 58.
 Ἀντικεί. b. 111
 Ἀντιόνα. cf. Acopa. 295. 296
 Antidotorum adparatus. 291
 Apopléxia. 187
 Ἄπυρον sulphur. 268
 Ἄφθαι. 48
 Aquæ consideratio. 109
 Aqua frigida, distillatione,
 gravedine, stomacho labo-
 rantibus prodest. 37. 40
 Aqua frigida prodest ca-
 piti. 36
 Aqua frigida sanguini sup-
 primendo. b. 60
 Aqua inter cutem ex acuto
 morbo orta, raro ad sani-
 tatem perducitur. 79
 Aqua inter cutem sequitur
 supprellion. hæmorrhoid.
 26
 Aqua minime terribilis. 74
 Aquilo quos facit morbos. 46
 Ἀραχνοειδής oculi tunica. b. 98
 Aranei ictus curatio. 330
 Arearum duo genera. b. 4.
 curatio. *ib.*
 Aridæ medicamentorum mi-
 sturæ. 288
 Ars non statim culpanda. 62
 Ἀρσενικόν auripigmentum. 256
 Arteriace. 300
 Arteriæ asperæ situs. 192. 193
 Arteria incisa non coit. 89
 Artes excitant artificis inge-
 nium. 13
 Articulorum dolores. 249
 Articulorum vulneratorum
 curatio. 316
 ad Articulos malagma. 271-
 274
 ASCLEPIADES invenit fri-
 ctionem & gestationem.
 96
 ASCLEPIADES nihil præce-
 pit quod ab HIPPOCRATE
 non est comprehensum. *ib.*
 Aspidum morsus. 329
 Ἀσθμα. 207
 Ἀσθματα. b. 84
 Ἀτροφία 176. curatio. 177
 Atrophia testiculorum. b. 62
 Attalum emplastrum. 277

Auditorii meatus compressio- nis curatio. 36 & 37	becillus homo quid vitare debeat. 103
Auditus gravis curatio. 37	Balneum obest gangraenae. 323
Auribus fractis medendi mo- dus. b. 191	Balneum quando conveniat. 102
Aurium doloris curatio. b. 31. 32.	Balneum vulneri parum puro res infestissima. 317
Aurium foramina & sinus. b. 166 & 167	Barbarum emplastrum. 274
Aurium mali odoris cura- tio. b. 33	Βασιλικόν emplastrum. <i>ib.</i>
Aurium morbi manum exi- gentes. b. 103	Brachii ossa. b. 171
Aurium sonitus curatio. b. 38	Brachii perfracti medicina. <i>ib.</i> 204. b. 199.
Aurium vermes. b. 36	Βρογχίτις. b. 128. curatio. b. 126
Aurium ulceris fordidi cu- ratio. b. 35	Βρογχίτις ejusque cheirur- gia. b. 115
Auster quos morbos indu- cat. 46	C.
Austri a prima hieme ad ulti- mum ver si continuarint, quos generent adfectus. 47	K Αρθριτις. 176. curatio. 178
Αυτοπυρον 106	Κακόνδεξ. 337. 338
Auctoribus antiquis sua red- denda. 96	Calceamenta humiliora talo luxato. b. 224
Autumnus periculosissimus est. 44	Calcis os. b. 173
Autumnus siccus Aquiloni- bus perflatus quos morbos inducat. 48	Calculi ex vesica sectio. <i>ib.</i> ex urethra. b. 141
Auxilium anceps melius quam nullum. 87	Calculi majoris in vesica filio. b. 147
Auxilium etiam morbis de- crescentibus necessarium est. 97 & 98	Calculo evulso, quae facien- da. b. 148
Auxilium quid agat. 85	Calculo expellendo pastil- lus. 285
Auxilium vehemens succur- rit vehementi malo. 92	Calculorum diagnostica sig- na. b. 146
B.	Calculorum in feminis cu- ratio. b. 147
B acula valida. b. 222	Calculosi qui dignoscantur. 66
Balneum ingressurus im-	Calefacientia. 115. 112
	Calli curatio. b. 216

- ad* Callum in articulis ma-
 lagma. pag. 272
 Calor adjuvat quæ frigus in-
 festat. 41
 Calor quid efficiat. *ib.* 47
 Calvaria fractæ medela. b.
 181
 Calvaria ossa & futura. b. 165
 Cancer qui oriatur. 319
 Eius signa. *ibid.*
 Cancris exsecto e vesica cal-
 culo supervenientis signa
 & curatio. b. 151
 Cancris in cole curatio. b.
 59. 60
 Cancris oris curatio. b. 53
 Canini dentes. b. 168
 Cantharidum adsumptarum
 curatio 333
 Capillorum profusivum. b. 1
 Capite infirmo laboranti quid
 agendum. 35. 36
 Capiti fracto emplastrum.
 276-278
 Capiti prodest aqua frigida.
 36. 37
 Capitis dolores ex vento qui
 finiantur. 77
 Capitis dolores frictio le-
 vat. 98
 Capitis dolor ex febre leva-
 tur. 149
 Capitis doloris curatio. 197
 Capitis subitus dolor. 79
 Capitis tubercula. b. 85
 Caput luxatum immedica-
 bile. b. 214
 Carbunculi curatio. 335. 336
 Carbunculi in cole nati cu-
 ratio. b. 61
 Καρκινώδη tubera. 269
 Carcinomatibus leniendis ma-
 lagma. 270
 Carcinoma ubi proveniat.
 336. curatio. *ib.*
 Cardiacus morbus. 166. ejus
 curatio. 167
 Cariei ossium curatio. b. 175
 Carnem alentia. 260
 Carni coercendæ emplastrum
 280
 Carni putri continendæ. 288
 Carni supercrescenti exeden-
 dæ. 88. 290
 Caro corrupta in pus verti-
 tur. 345
 Καρπῶν nervi. b. 169
 Cartilagine in ossium om-
 nium extremis. b. 172
 Cartilagine nasium fractæ
 curatio. b. 189. aurium
 b. 190
 CASSIUS qui febrem sana-
 rit. 18
 Cataplasmata calefacientia,
 iis, quibus calculi e vesi-
 ca exsecti, noxia. b. 149
 Catapotiorum recensio. 295
 Causæ abditæ quæ 4
 Causæ evidentes quæ. 5
 Causa veri quæ dicitur. 16
 Κεφαλαία. 196. Eius causæ
 & curatio. *ib.* & 197
 Κεφαλιῶν. 196
 Cerastris ictus curatio. 331
 Καταρροϊδῆς oculi tunica. b. 98
 Καρπῶν. b. 171
 Cerebri ejusve membranæ
 percussæ signa. 305
 Cervicis morbi. 202
 Cervix inversa mortem indi-
 cat. 59
 Cerussæ epotæ curatio. 333
 Καρπῶν ulcus. 352. Eius duæ

species, & curatio.	352	354. curatio.	356
Καλαζίων curatio.	b. 87	Clysteres quando conveniunt	
Κάλακονθον.	<i>ibid.</i>	& quibus.	93. 94
Cheirurgiæ præstantia ac origo.	b. 69	Cœlum pessimum quod ægrum fecit.	45
Cheirurgia vetustissima medicinæ pars.	2	Cogitatio infirmo capite laboranti tuta non est.	36
Cheirurgi officia.	b. 70	Κολικὸς morbus.	230. curatio.
Chersydri ictus curatio.	331	Κολικὸν CASSII.	234. 298.
Χιασμός	b. 155. 183	Κολικός morbus.	232
Chiragra quæ solvitur.	74	Colicus dolor quibus sedatur.	38
	& 75.	Colis inflammati tumor.	b. 56. Ulcera. 57. Cancer 59
Chiragra quibus indicatur	64	Phagedæna.	60. Carunculus.
Chironium ulcus quale.	342		61
Choacōn emplastrum.	275	Collisum corpus qui tractetur.	312 & 313.
Χοιρίκιον, modiolus.	b. 176	Collyrium <i>Acharistum</i> .	b. 11
Cholera. 228. curatio.	<i>ib.</i>	In Ani fistulis.	b. 80
Χόρδαλος.	232	ANDRÆ.	b. 19
Χορηκοειδής oculi tunica.	b. 98	<i>Afsclepias</i> .	b. 27
Cibi concoctio quæ fiat.	6	Βασιλικόν.	b. 26
Cibi varii non facilius coquantur.	142	<i>Cæsarianum</i> .	b. 24
Ciborum variæ proprietates.	110	Cænopite.	b. 22
Cibus ægro quando dandus.	125. Febricitanti. 130.	CLEONIS.	b. 11
	138. 141. 142	<i>Cythium</i> .	b. 12
Humidus aptissimus.	141.	Διὰ κέρατος.	b. 19
Ex tenuissima materia.	<i>ib.</i>	Διὰ κρόκου.	b. 27
Cibus humidus fatigatis convenit.	26	Διαλιθών.	b. 17
Cibus unde debeat incipere.	24	EUELPIDIS.	b. 12. 19. 20
Cicatrix quomodo inducatur vulneri.	324 & 325		21. 23. 25 & 26
Cicutam si quis bibit, quomodo curari debeat.	338	HERMONIS.	b. 21
Κιρσοκήλη.	b. 127	HIERACIS.	b. 24
Clavi oculorum.	431	Μεμυγμένον.	b. 19
Claviculæ fract. v. Juguli.		NILEI.	b. 14
Clavus in pedibus nascitur.		PHILETIS.	b. 76
		PHILONIS.	b. 10
		<i>Phynon</i> .	b. 20
		<i>Pyxinum</i> .	b. 22
		<i>Rhinion</i> .	b. 25

<i>Smilion.</i>	b. 20	adurentia.	258
<i>Spharion.</i>	b. 21	Corpus gracile infirmum.	45
<i>Tephrion.</i>	b. 12	Corpus integrum quo deno-	
THEODOTI.	b. 11	tetur.	22
<i>Trygodes.</i>	b. 12	Corpus obesum hebes.	45
Colubra tuto estur.	328	Corpus quadratum opti-	
Comitialis morbus.	181	um.	<i>ibid.</i>
Ejus medela.	182. <i>seqq.</i>	Corpus quæ commode exer-	
Comitialis morbus quando		ceant.	23
solvitur.	75	Corpus quænam calefaciant.	
Communia adtendi voluit			32
THEMISON eaque tria.		Corpus quænam humidant,	
	14. 16	aut siccent.	32
Communia & propria obser-		Corpus quænam refrigerent.	
vanda	17. 18. 19		<i>ibid.</i>
Concoctio omnibus vitiis oc-		Corpus quid extenuet.	28
currit.	40 & 41	Corpus quid impleat.	<i>ib.</i>
Concoctio qui fiat non sciunt		Corvus, ferramentum scroto	
eruditi, sed conjectura		incidendo.	b. 130
prosequuntur.	13	Κορύζα.	201
Concoctio tarda qui adjuve-		Costarum enumeratio.	b. 169
tur.	39		& 170
Concubitus rarus corpus ex-		Costarum fistulæ.	b. 77
citat, frequens solvit.	21.	Costis fractis opitulandi ra-	
Quis utilis.	<i>ib.</i>	tio.	b. 196
convenit.	<i>ibid.</i>	Coxarum dolor.	247. pro-
Condita inutilia.	24	gnosis. 82. curatio.	247
Condylomatis ani curatio.		Coxarum os.	b. 172
	b. 63. b. 160.	CRATONIS compositio ad au-	
Consuetudini quod contra-		rium malum odorem.	b. 34
riatur noxium est.	27	Κρεμικῆς, nervi.	b. 124
Contentio post cibum inu-		Creta figularis.	32
tilis.	37	Crepitus ventris v. Sonitus.	
Cordis percussi signa.	304	Crimen professoris non est	
Cor musculosum est.	193	artis.	62
Corpora adfectibus mutan-		Κρεμῆς curatio.	b. 87
tur.	11	Cruditatem quænam indi-	
Corporis natura noscenda.		cent.	63
	16. 27. 28	Cruris ossa.	b. 173
Corporis semper aliqua im-		Crurum fractorum sanatio.	
becilla pars est.	28		b. 199 & 205
Corpus excedentia.	257	Κρυσαλλοειδῆς oculi humor.	98

Cubiti fracti curatio. b. 204	Dentium ordo. b. 168
Cubiti luxati cheirurgia. b. 218	Dentium vitiatorum cheirurgia. b. 108 & 109
Cubiti ossa. b. 171	Desidia & luxuria adversæ valetudinis causæ. 2
Cucurbitulæ æneæ & cornæ. 90. Earum usus præcipuus. 91. In morbis longis & acutis. <i>ib.</i>	Desperatus non curandus. 301
Curtorum in auribus, labiis, ac naribus cheirurgia. b. 105	Destillatio. 200. ejus curatio. 201 & 202
Cutem purgantia. 261	Destillationes qui vitentur. 37
Κυμὸς σπασμὸς. 199	Διάθρωσις. 212
Ejus curatio. <i>ib.</i>	Διάδοξιφίδων emplastrum. 279
D.	Diæta hiemalis, verna, æstiva, & autumnalis. 34. 35
Dactyli v. Palmulæ.	Διάθρωσις. 193
Δάκρυον. b. 124	Dies critici. 131. & 132
Dejectio infirmat hominem 92	Dies fereni saluberrimi. 42
Dejectio in omnibus morbis molita. <i>ib.</i>	Digerentia malagmata. 266. & 267
Dejectio lippienti prodest. 76	Digitorum cohærentium & curvatorum curatio. b. 162
Dejectionem subitam quid indicet. 64	Digitorum fractorum curatio. b. 199. 205
Dejectio periculosa phthilicis. 78	Digitorum luxatorum cheirurgia. b. 220. 225
Dejectio quæ aliis stipatur incommodis. 81	Digitorum ossa. b. 172
Dejectio quæ bona. 75	Digitorum ulcera. b. 67
Dejectio quando conveniat. 31	Dipfadis ictus curatio. 331
Dejectio quibus medicamentis sistenda. 92	Discutientia. 259
Dejectio supprimitur vomitu. 76	Distentio nervorum quando timenda. 68. 69
Delirium cui prodest. <i>ib.</i>	Diuretica conveniunt morsis a serpentibus. 329
Denarii pondus. 262	Dolor deorsum tendens fanabilior. 76
Denti exeso remedium. b. 45	Dolorem qui non sentiunt iis mens laborat. 68
Dentium doloris varia remedia. b. 42. 43	ad Dolorem omnem malagma. 271. 273
	Dolores quinam mortem indicent. 59

- Doloribus leniendis catapota. 295. 296
 Durities testicularum. b. 62
 Δυσεντερία 234. curatio. 235
 Δυσπνοια 207
- E.
- E** Brius qui obmutuit, qui intereat & fervetur. 60
 Ἐκτροπίη curatio. b. 96
 Ἐλαιῶδες pus. 307. 308. 309
 Ἐλαιῶδες acopum. 294
 Ἐλεφαντίαισις. 186
 Elephantinum emplastrum. 282
 Ἐλυτροειδής tunica. b. 124
 Emollientia cf. lævantia. 121
 Empeirici quid statuant. 8
 Empeirici quinam. 3
 Emplastra, quæ calvariæ causa componuntur. b. 184
 Emplastrorum differentia 262
 Emplastrorum formulæ. 274. *seqq.*
 Emplastrum *Barbarum*. 274
 Ἐμπροσθόστονος. 203
 curatio. *ib.*
 Ἐνοίμια emplastrum. 274
 Ἐγκανθίδος medicatio. b. 90
 Ἐγχερίαι. 294
 Ἐντοφαρμακίον. emplastrum. b. 150. 277
 Ἐντεροκλήη. b. 125. curatio. b. 129
 Ἐφελίς b. 5. ejus curatio. *ib.*
 Ephesium emplastrum. 281
 Epilepsia. 181
 Ἐπιπυκτίς. 356
 Epiphoræ cur. vid. Pituittæ oculor.
 Ἐπιπλοκλήη. b. 125. curatio. b. 132
- Ἐπισπαστικά emplastra. 278
 Ἐπισπαστικὸν malagma. 264
 Ἐρπηίς. 349
 Eruditi imbecilles. 21 & 22
 Erysipelas periculum adfert si circa cervicem aut caput constitit. 320. quomodo curandum. 321
 Evocantia & eductantia. 259
 Ἐξανθήματα. 355
 Excitare caput, *pro* adtolere. b. 184
 Exercitatio cibum antecedere debet. 23
 Exercitatio implet corpus. 39
 Exercitationis finis sudor aut lassitudo. 23
 Experientia plurimum ad medelam confert. 13
 Experimenta sunt necessaria. 5. initia medicinæ. 9. & 10
 Experiri quomodo oporteat. 123
ad Extrahendam materiam malagma. 264
 Extremarum partium frigus. v. Partium.
 Exulceratio stomachi. 215
 Exusto in sole quid agendum. 27
- F.
- F** Aber quidam machinamentorum ad extendendum femur luxatum reperiuntur. b. 222
 Faciei contusæ malagma. 270
 Famen qui ferant facilius, qui difficulter. 19
 Fames. 25
 Fasciæ sex ad ossa fracta. b. 200. & 201

Fascia quæ & qualis requiratur. 311. æstate, hieme. <i>ib.</i>	genera. <i>ibid.</i>
Fatigatio animi inutilis post cibum. 37	Feminarum calculi. b. 147
Fatigatis ex ambulatione quid agendum. 27	Feminarum naturalia clausa qui aperiantur. b. 154
Fatigatis inutilis frigida potio. 26	Feminum ossa. b. 172
Fatigatis quid agendum. 25, 26	Femoris luxati cheirurgia. b. 221
Faucium exulceratio. 209	Femorum fractorum curatio. b. 199 & 204
Faucium morbi. 205	Fetus imbecillitas qui cognoscatur. 67
ad Favum malagma. 269	Fetus mortui eductio. b. 155
Febriculam instantem quid indicet. 64	Fetus sanitas. 67
Febres longæ abscessus, & articulorum dolores indicant. 69	Fibulas adolescentibus applicandi ratio. b. 140
Febres malæ. 55	Firmus <i>pro sano</i> . 21
Febris a cubito in posteriora delapio mota. b. 218	Fistularum cheirurgia. b. 78 & 79
Febris acuta periculosa. 55	Fistularum genera plura. 348
Febris ardens horrore sanatur. 77	quomodo dignoscuntur. <i>ib.</i> ad 350. simplicium curatio. 349. callosarum. 350. duplicium seu multiplicium. 351
Febris ardentis curatio. 145	Flatus excitantia. 114
Febris nulla inordinata. 128	Fomenta calida quæ sint. 104
Febris pestilentis curatio. 144	Fortunæ in sanandis morbis potentia. b. 69
Febris præsentis signa, pulsus & calor. 139.	Fortuna non præstat arti in morbo. 122
Febris quæ mala vulneri. 314. & 315	Fricatio convenit partibus longe a vulneribus disfitis. 317
Febris quid secundum ERASISTRATUM. 16	Fricationis utilitas. 204
Febris sæpe prodest. 76	Frictio corpus durat, mollit, minuit, implet. 97 & 98
Febris subito finita revertitur. 65	longa obest. 97. quando adhibenda. <i>ib.</i> & 98 ejus numerus præscribi non potest. 98
Febrium genera. 126	Frictionem aliis auxiliis prætulit ASCLEPIADES. 96
Febrium quartanæ simpliciores sunt. <i>ibid.</i>	
Febrium quotidianarum varia genera. 127	
Febrium tertianarum duo	

- Frigoris in febris curatio. 156
 Frigus quibus inimicum quid efficiat. 40 & 41
 Frigus quid in febre 127
 Frontis fractura cicatricem difficulter repiciens. b. 188
 Fungi in ano vel vulva curatio. b. 66
 Fungus inutiles si quis adsumserit. 334
 Furoris signa. 68-70
 Furunculus. 344. ejus curatio. *ibid.*
 G.
GRæca litera γ ferramenti ad diducendam carnem comparati modulus. b. 82
 Γύγλις, eorumque cheirurgia. b. 84
 Γύγγρινα. 319. in quibus partibus fit, & difficile sanatur. *ibid.* & 320, ejus curatio. 322. corrupti corporis est. 323
 Gallinaceus pullus divisus imponitur morsui serpentium. 329
 Gangrænæ sectio. b. 163
 Gargarizationes. 291
 Genua contracta mortem indicant. 58
 Genuini dentes. b. 168
 Genu luxati cheirurgia. b. 223
 Genuum dolor. 248
 Gestatio in lethargo prodest 169
 Gestationem invenit ASCLEPIADES. 96. Ea quibus convenit morbis. 99
 100. Genera ejus varia. *ibid.*
 Gingivarum marcescentium curatio. b. 109
 Gingivarum tubercula. b. 50
 ulcera. *ibid.* & 51
 Glandis contactæ apertio. b. 138
 Glandis nudæ contactio. b. 137
 Glandium plumbearum extractio. b. 83
 Glandulæ in cervicibus. b. 185
 Græcorum in nominandis abſque circuitu partibus obſcœnis impudentia. b. 56
 Γραφίσιον Διοκλέης. b. 82
 Gravedines qui vitentur. 37
 Gravedo. 200. Ejus curatio. *ibid.* - 202
 H.
Hæmorrhoidis ictus curatio. 331
 Hæmorrhoidum cheirurgia. b. 160
 Hæmorrhoidum suppressionem quæ sequantur. 67
 Αιμορροΐδες earumque curatio. b. 65
 Hami retusi. b. 102
 Hapsus lanæ mollis. b. 149
 Hapsus lanæ sulphuratæ. 119
 Hederæ bacca dentem finit. b. 44
 Hepatis morbi. 223
 Hepatis vulnerati signa. 304
 Ηπαρτισμός morbus. 223. curatio. *ibid.*
 Hernia. b. 125 curatio. b. 128

Hieme quid & quomodo esse conveniat. 33 & 34	I.
Hiems salubris est. 44	Ἰχὸρ faniei species. 307
Hiems fenibus inimica. 48	malus. 308
Hiems sicca si septentriona- les ventos habeat, ver- pluvias exhibeat, qui mor- bi subeant. 47 & 48	Ἰctericis jecur durum fieri, malum. 82
HIPPOCRATES a futuris de- ceptus. b. 181	Ἰcterus. 184
HIPPOCRATES omnia præ- fagivit. 43	Jecinoris vomica. 73
Hirundinis pullus anginae re- medium. 207	Jecur. 193
Ἠμοπλάται. b. 170	ad Jecur dolens malag- ma. 264
Horror a biliosis. 152	ad Jecur sanandum ca- tapotia. 297
Horroris in febr. curatio. <i>ib.</i>	Ignavia corpus heberat. 20
Horror quid. 127	ad Ignem sacrum. 290. 294
Humeri fracti curatio. b. 199 & 204	Ἐιλεός. 232
Humeri luxati cheirurgia. b. 215 & 216	Imbecillis quæ observanda. 22
Humeri ossa. b. 171	Imbres quos morbos cau- sent. 47
Humerorum dolores qui tol- lantur. 76	Impetiginis quatuor species. 358
Υαλοειδής. b. 98	Inediam qui facile ferant. 33
Υδροκέφαλον. 197	Infanti mortuo ejiciendo pes- sus. 287. catapotium. 299
Υδροκέλη. b. 126. curatio. b. 134	Infirmetas omnibus morbis obnoxia. 32
Hydrophobiæ curatio. 326 & 327	ad Inflammationes vulvæ pessus. 287
Hydropicis quomodo aqua emittatur. b. 119	Inflammationis notæ. 149 & 150
Hydrops. 170. Ejus species & curatio. <i>ibid.</i> & 171	Inflammatiõ stomachi. 214 & 215
Hydrops quartanæ superve- nit. 170	Inflammatiõ testiculorum. b. 61
Hymen imperforatum. b. 154	Inflammatiõ uvæ. b. 51
Hyofcyami poti curatio. 333	Inflatiõ stomachi. 214 & 215
Υπόχυσος. b. 27	Inguinum abscessus raro fe- candi. b. 72
	Infantia quando expectan- da. 67-69

Intemperantia quæ tutior.	loribus, & acutis febri-
23 & 24	bus. <i>ibid.</i>
Intestini plenioris morbus.	Lac e mammis profluens fe-
233	tum imbecillum notat. 67
Intestini tenuioris morbi ma-	Lac in mammis, quibus men-
la signa.	ses deficiunt. 84
82	Lævantia. cf. emollientia.
Intestini tenuioris morbus.	260
231	Laganum iis, quibus maxilla
Intestinorum e ventre vul-	perfracta est, comenden-
nerato prolabentium chei-	dum. b. 193
rurgia.	Λαγωφθάλμια fanatio. b. 94
b. 120	Lapillus, pulex, & f. quo-
Intestinorum lævitas. 237	modo ex aure extrahan-
Intestinorum lævitas quæ fa-	tur. b. 339
cile depellatur. 75	Lassitudinem levat laboris
Intestinorum lævitas quæ pe-	mutatio. 27
riculosa. 81	Lateris doloribus catapo-
Intestinorum morbi. 228	tium. 297
Intestinorum vulneratorum	Lateris dolor quando exspe-
notæ. 306	ctandus. 67. finitur. 73
Intestinum cæcum. 194	ad Laterum dolorem ma-
Intestinum jejunum. <i>ibid.</i>	lagma. 265
Intestinum tenuius. <i>ibid.</i>	Laterum dolores. 218
Jugale os. b. 167	Latinorum a fœdioribus ver-
Juguli fracti fanatio. b. 194	bis abstinentia b. 56
Juvenes hieme optime va-	Lavatio calida pueris & seni-
lent. 48	bus apta est. 33
L.	Lectio clara nocet capite la-
Λ Rimæ in cranio facien-	boranti. 36
dæ modulus. b. 185	Lectio promovet concoctio-
Laborem qui facile ferant.	nem. 39
25	Λημνίσκος. b. 154
Labor firmat corpus. 20	Lenia emplaftra. 282
Laboris mutatio levat lassit-	Lenia quænam. 112
udinem. 27	Lenticularum species. b. 5
Labor vitandus si inedia fu-	Λεπίς. b. 180
tura est. 24	Lethargus. 168. curatio. <i>ibid.</i>
Labrorum curtorum cheirur-	& 169
gia. b. 105	Leucophlegmatix curatio.
Labrorum fissorum curatio.	175
b. 115	Λευκὸν emplaftra. 282
Lac convenit phthificis. 179.	
veneno est in capitis do-	

Aeuzn	360	Manuum cum pedibus similitudo.	b. 174
Lien.	193	Manuum dolores.	149
ad Lienem malagma.	164	Manuum ossa.	b. 172
Lienes magni quos caudent morbos.	68	Marcor infuetus malum denotat.	50
Lienis icti signa.	305	Materiae imbecillissimae quanam	106
Lienis morbi. 225. curatio.	<i>ibid.</i>	Materiae mediae.	107
Lienosis mala tormina.	82	Materiae valentissimae.	107
Linguae cum subjecta parte junctae cheirurgia.	b. 112	Maxillae fractae cheirurgia.	b. 192
Linguae resolutio.	199	Maxillae luxatae cheirurgia.	b. 212
Linguae ulcera.	b. 49	Maxillae partes.	b. 167
Λιπαρά emplastra.	282	Maxillares dentes.	b. 168
Lippientis diæta.	b. 81	Medicamenta a diis petita.	3
Lippitudinis levioris notæ.	b. 6 & 7	Medicamenta non omnibus profunt.	62, 123
Lippitudo arida.	b. 24	Medicamentorum usus ab ASCLEPIADE sublati.	253
Lippitudo quibus indicetur.	65	Medicina ab experimentis deducta.	10
Λιποτόμος.	b. 147	Medicina apud Græcos magis exculta.	1
Livori faciei malagma.	270	Medicina debet esse rationalis.	19 & 20
Longus morbus quis acuto par. 123. qui cognoscatur.	124	Medicinae genera differunt pro natura loci.	8
Lucubratio quando convenit.	22	Medicinae quæ fides est.	13, 61 & 62
Lumbrici lati, teretes.	138	Medicinae scientia sapientiae pars. 2 quando in III. partes divisa.	3
curatio.	<i>ibid.</i>	Medicina est ars conjecturalis.	13, 61 & 62
Lunata plaga.	b. 191	Medicinam mutavit ASCLEPIADES.	4
Lycium.	<i>ibid.</i> & 194	Medicina nihil proficit repugnante natura.	123
M.			
M ACHAON ÆSCULAPII filius. 1. vulneribus auxiliium adtulit.	2		
Malæ immobiles.	b. 167		
Malagmatum differentia.	262		
Malagmatum variae formulæ.	263		
Manus luxatae cheirurgia.	b. 219		

- Medicina perpetua præcepta vix habet. 16
 Medicina prior inventa, dein ratio quæsitæ. 10
 Medicina sanitatem promittit. 1
 Medicina ubique est. *ibid.*
 Medici officium juxta ASCLEPIADEM. 128
 Medici primi Philosophi. 2 & 3
 Medico parum proficienti quando ignoscendum. 122 & 123
 Medicus amicus utilior extraneo. 19
 Medicus Empeiricus. 17
 Medicus expertus optimus. 11
 Medicus non dies sed febris accessiones numerare debet. 131 & 132
 Medicus qui pulsum explorabit. 140
 Medicus quo loco fedebit. *ibid.*
 Medicus rationalis. 16 & 17
 Medullæ in spina discissæ signa. 306
 Μέλας. 360 & 361
 Μελανρα faniei species. 307
 mala. 308
 Μελανριδης. 269. curatio. b. 84
 Membrana calvariam cingens scalpro non laceranda. b. 183
 Membrana cerebrum succingentis inflammatio quomodo tractanda. b. 187
 Membri resoluti prognosis. 82 & 83
 Membrum ictum certa ratione collocari debet. 317
 Μηνιγοφιλαι. b. 179
 MENOPHILI compositio ad aurium malum odorem. b. 34
 Menstrua suppressa capitis dolores acerbos indicant. 64
 Menstruis provocandis pefus. 286
 Mentum, maxillæ ima pars. b. 167
 Miscendi ratio. 261
 Modioli descriptio. b. 177
 Mollientia. 260
 Molliens malagma. 266
 Morbi ad deor. iram relati. 2
 Morbi æstivi. 44
 Morbi autumnales. 46
 Morbi hiemales. 48
 Morbi incrementis signa. 124
 Morbi novi incidunt. 5. 13
 Morbi remediis curantur. 10 & 11
 Morbi vernaes. 45
 Morborum acutorum nota fallaces sunt. 62
 Morborum cognitio necessaria. 4 & 5
 Morborum initia famem stimque desiderant. 101
 Morborum IV genera. 122
 Morbus Comitialis post annum XXV ortus difficile finitur. 80
 Morbus intestini tenuioris ex urinæ difficultate intra VII diem occidit. 82
 Morbus qui acutus, qui longus. 123. quomodo dignoscitur. 124
 Mortis

Mortis certa signa negavit	Natura ægri noscenda.	14
DEMOCRITUS. 61	Naturæ contemplatio sola	non facit medicum. 13
Mortis instantis signa. 58-60	Nauseanti ex navigatione	quid agendum. 27
Morsus aspidis curatio. 329	Nervi καρόται. b. 169	
Morsus canis rabidi curatio.	Nervis utilia acopa. 93 & 94	
236	Nervorum distentio quibus	indicetur. 63
ad Morsus emplastra. 281	Nervorum dolor. 189. ejus	curatio. 189
Morsus feræ habent virus	Nervorum resolutioni ætas	tenera prodest. 75
quoddam. 326	Nervorum tremor. 189. ejus	curatio. 190
Morsus serpentium quomodo	ad Nervos malagma. 271	
curentur. 327	Nervos præcisos debilitas	partis sequitur. 316
Motus in dolore pestifer. b.	Nigritiei ossium curat. b. 175	
212	Nigrum DIOGENIS emplaf-	trum. 281
Mulier ex partu vehementi-	Notæ in acutis morbis falla-	ces sunt. 62
bus doloribus pressa in pe-	Νοθαί costæ. b. 170	
riculo mortis est. 79	Notitiæ subtrahere. b. 17	
Mulier gravida abortit, si	Noxarum corporis genera.	300
mammæ emacuere. 84		
Mulier gravida acuto morbo	Nuces Græcæ. 209, 211,	227. 293
facile confumitur. 60		
Musculus læsus præcidendus.		
310		
Mutatio subitanea noxia. b.		
25		
Μυδρισις. b. 28. ejus cura-		
tio. ibid.		
Μυρμηκίων. 354		
Μυρεβάδανος. 226, 264		

Nares acutæ mortem indicant. 57

Nares exulceratæ aqua calida	fovendæ. b. 48
Narium curtarum cheirurgia.	b. 105
Narium hæmorrhagia quid indicet.	67
Narium ossa & foramina. b.	166 & 167
Naso fracto medendi ratio.	b. 189

O

O Besi quo morbo intereunt.	50
O'βολός.	62
Obscœnarum partium vitia.	b. 56
Ocium.	25
Oculi natura.	b. 97
Oculi quibus curantur. b.	7 & 8
Oculi sponte interdum fane- scentes.	b. 69

- Oculi tumoris notæ. b. 7
 Oculi variis casibus patent. b. 6
 Oculorum caliginis curatio. b. 26 & 27
 Oculorum carbunculi. b. 15
 Oculorum foramina. b. 166
 Oculorum ictorum curatio. b. 28
 Oculorum imbecillitatis curatio. b. 29
 Oculorum imminutio. b. 19
 Oculorum inflammatio. b. 23
 Oculorum pituitæ cheirurgia. b. 100
 Oculorum pituitæ fluxus cohibendus. b. 13
 Oculorum pustulæ. b. 16
 Oculorum resolutionis curatio. b. 28
 Oculorum scabrorum curatio. b. 25
 Oculorum suffusionis curatio. b. 27
 Oculorum varia collyria. b. 10 & seqq.
 Oculorum vitia. b. 86
 Oculorum ulcerum curatio. b. 21
 Oleum bibendum cui venenum haufit. 332
 Omentum. 195
 Omenti a vulnere corrupti excifio. b. 121
 Οφθαλμοί. b. 4
 Οπισθοστονος. 203. curatio. *ib.*
 Ορθόπνοια. 207
 Oricularium specillum. b. 161
 Oricularius clyster. b. 151-152 & 153
 Oris cancer. b. 53
 Oris resolutio alvo cita finitur. 75 & 76
 Oris vitia quæ cheirurgum postulant. b. 108
 Oris ulcerum curatio. b. 47
 Os aqua frigida fovendum. 22. præcipue lippientibus &c. 37
 Οσχέον, serotum. b. 124
 Os pectoris. b. 170
 ad Ossa & nervos malagma. 271
 Ossibus resolvendis emplastrum. 280
 Ossium fractorum differentia. b. 192
 Ossium luxatorum cheirurgia. b. 216
 Ossium positus & figura. b. 165
 Ossium vitiatorum signa & curatio. b. 174, 193, 195
 Otium, vide Ocium.
 Ozaenæ curatio. b. 40. cheirurgia. b. 107
 P.
 P Almæ luxatæ cheirurgia. b. 220
 Palmulæ. 24
 Palpebrarum pili oculum irritantes. b. 92
 ad Panum malagma. 269
 Papularum duo genera. 359. curatio. *ibid.*
 Παροκκολλητικόν emplastrum. 276
 Παράλυσις. 188
 Παρεσυναέγγη. 205
 ad Parotidas malagma. 269, 272
 Παρωτίδες. 269. b. 54

Partes aliter homine mortuo adparent, aliter vivo. II	Phrenitis. 158. ejus plura genera. 159. curatio. 160
Parti laboranti primum succurrendum. 28	Φθρίσις. b. 18
Partium extremarum frigus quando mortem indicat. 59, 99	Φθρίσις. 176. curatio. 178
ex Partu laborantibus catapotium. 299	Phthificis alvus cita vitanda. 180. vomitus frequens perniciosus. <i>ibid.</i>
Παιδαλίδες. b. 50	Phthilis in adolescentibus oritur. 78
Pastillorum differentia. 262	Φύγεθλος, panus oriens. 269
Pastillorum formulæ. 283	345
Patella, os. b. 173	Φύματα. 77, 268, 344. b. 59
Pecten, os. b. 172	ad Phymata malagma. 268, 269, 270, 272 & 273
Pedes cum digitis & unguibus in gravi morbo nigrescunt. 72	Pilulæ, vide Catapotia.
Pediculi palpebrarum. b. 18	Pituitæ oculorum cheirurgia. b. 100
Pedum cum manibus similitudo. b. 174	Pituitam crassiolem quæ faciunt. 112
Pedum dolores. 249	Plaga levis aqua frigida curatur. 312
Pedum doloribus malagma. 273	Plantæ luxatæ cheirurgia. b. 224
Πεπλεγμένον ceratum. 263	Πλευριτικός morbus. 119. curatio. <i>ibid.</i>
in Periculo præcipiti multa recte fiunt alias omittenda. 160	Podagra quæ solvitur. 74 & 75
Π. πνευμονία. 221. curatio. <i>ib.</i>	Podagra quibus indicatur. 65
Περ. τόνοις. 196 b. 182	ad Podagras calidas malagma. 263
Πεσσοί. 286	PODALIRIUS ÆSCULAPII filius. 1 & 2. vulneribus auxilium adtulit. 2
Pestilentia occupato quid observandum. 41 & 42	Polypus narium strangulat hominem. b. 42. curatio. <i>ibid.</i> 107
Φακία. b. 5	ex Pomis medicamenta. 242
Φαγίθαινα in cole orta. b. 60	Ponderum ratio. 261
Phalangii ictus curatio. 331	Porrigo. 82. b. 2. ejus curatio. <i>ibid.</i>
Φίμωσις ejusque cheirurgia. b. 138	Posca frigida. 218
Φλύκταινοι ἰχθυάδες. 356	
Φλυζάκιον. <i>ibid.</i>	
Phrenitici in tenebris habiti. 159. in luce. <i>ibid.</i>	

Potio fatigatis inutilis.	26	Puris natura.	307
Potio febricitantibus quando danda.	138	Puris signa.	308
Potio frigida sudanti perniciosissima.	26	Puris sputum suppressum malum est.	79
Procidentiæ ani vel vulvæ curatio.	b. 65	Pus concoquentia & moventia.	258
Proprietates rerum quare noscendæ.	105	Pustularum varia genera.	355
Proprium est aliquid loci, temporis.	18	Πυλωδς.	194
Πρόπτωσις.	b. 14	Πυρίτης lapis.	268
Prurigo.	82		
Pforicum quid sit.	b. 26	Q.	
Pfylli audaces potius quam periti.	28	Q	uartana æstiva brevis, autumnalis longa.
Πρεβύτιον.	88	Quartanæ curatio.	155
Πρεβύτιε medicatio.	ibid.	Quartanæ duplicis curatio.	156
PROLEMÆUS Rex.	292	Quartana facile revertitur	157
Pudendorum vitia, v. Obfcenarum partium.		Quartana mutatur in quotidianam.	156
Pueri non curantur ut viri.	144	Quartana neminem jugulat.	ibid.
Pueri vere optime valent.	48	Quartana vetus raro nisi vere solvitur.	157
Puerorum morbi.	ibid. & 49	Questus ex populo major.	131
Pulmo.	193	Quiescere post cibum oportet.	38
Pulmonis icthi signa.	304	Quies optima.	125
Pulmonis morbi.	221	Quotidianæ curatio.	133
Pulmonis morbi bonum signum.	72		
Pulsus venarum res fallacissima.	139. quibus concitatur.	R.	
	140. non statim explorandus.	R	Abiosi canis morsus.
	ibid.	R	abiosi eorumque curatio.
Purgantia stomachum lædunt.	92	R	amicis cheirurgia.
Purgationes expulit ASCLEPIADES.	129	R	amici cheirurgia.
Purgationes quæ perniciosæ.	29 - 31	R	fectio convalescentium a morbo.
Puri movendo emplastrum.	277 - 279	R	frigerantia.
		R	gius morbus.

<i>Πηλοχασμός.</i>	212	nam malum.	84
Remedia explorata adhibenda.	9	Sanguinis profusio qui curatur.	309
Remediis contrariis sæpe ægri curantur.	147	Sanguinis sputum.	211
Renes.	194	Sanguini supprimendo malagma.	270
Renum morbi. 2. curatio. <i>ib.</i>		Sanguis bonus & malus qui.	308
Renum percussorum signa.	305	Sanguis crudo non mittendus.	87
Renum vitia quibus indicantur.	65. 66	Sanguis evulso calculo quomodo sistendus. b.	148
Reprimentia.	120	Sanguis ex vulneribus exiens	307
Resolventia malagmata.	266	Sanguis in ventrem confluxus, in pus convertitur.	68
Rhus Syriacus.	b. 48	Sanguis jugulati gladiatoris epilepsiæ medetur.	183
Rigor quando timendus.	67	Sanguis quando mittendus.	87. 88. quando sistendus.
<i>Ριζογχα</i> forceps.	b. 111		90
Rubrum emplastrum.	281	Sanguis spumans excretus pulmonis vitium denotat.	67
Rufum emplastrum.	275	Sanguifuga si epota sit quid agendum.	333
<i>Ρυός.</i>	b. 89	Sanguis unde calefcit & refrigescit.	203
<i>Ρυπώδες</i> emplastrum.	279	Saniei natura.	307
	b. 63. 89	Sanies mala.	308
		Sanitas quando suspecta.	50
		Sanus homo quid agere debeat.	20
		<i>Σαρκοειδή.</i> b. 127. curatio.	b. 136
		<i>Σαρκοφανός</i> lapis.	251
		Satietas nimia nunquam utilis. 23. ex nimia fame.	24
		Scabies. 357. ejus curatio.	<i>ibid.</i>
		Scala gallinaria.	b. 216

S.

Sacer ignis. 340. ejus duæ species. *ibid.* curatio. 341
 Sagittarum eductio. b. 81
 Sanguinem supprimentia. 254
 Sanguinem vomere pestiferum est. 60
 Sanguinis color attendendus. 89
 Sanguinis ex membrana cerebri profluvio coercendo. 290
 Sanguinis in vesica, evulso calculo, concreti signa & curatio. b. 149
 sanguinis profluvium quid indicet. 63
 sanguinis profluvium quod-

Scalper exciforius. b. 178	Signa longæ valetudinis. 56
Scapularum ossa. b. 170	Signa mala. 53
Σχιστόν alumen. 254	Singultus frequens hepar in-
Σκωρία μόλιβδα. 261. 283	flammatum denotat. 67
Scrotum. b. 124	Singultus sternutamento fi-
Scroti incisio. b. 130	nitur. 76. 84
Scutula operata. b. 170	Smaragdinum emplastrum.
Sectio corporum necessa-	275
ria. 7	Somnifera. 119
Secunda mensa. 24	Somno accerfendo catapotia.
Secundæ, velamentum in-	295-297. 298
fantis. b. 158	Somnus qui malus. 55
Secundis expellendis cata-	Somnus utilis phreniticis. 161
potium. 299	Sonitus ventris bonum fig-
Securus est aliquis in his quæ	num. 53
sæpe sine periculo eva-	Spatha lignea humero repo-
fit. 51	nendo. b. 216.
Seminis profusio. 246	Specilli in explorandis cal-
Senectus longis morbis pa-	variæ vitii usus. b. 178
tet. 45	181
Senes ætate optime va-	Specillum oricularium. b. 161
lent. 48	Spes interdum frustratur. 62
Senes cancro, theriomate	Σφραγίς pastillus. 284
facile corripuntur. 339.	Spinæ descriptio. b. 168
sacro igne. 341	Spina fracta. b. 198
Senum morbi. 49	Spina luxata infanabilis.
Σηπτικά' emplastra. 280	b. 215
Σηπτικά' medicamenta. b. 133	Spirandi difficultas. 207
Septi transversî fistulæ. b. 77	curatio. <i>ibid.</i>
Septi transversî percussi no-	Sputum quodnam malum. 77
tæ. 307	Sputum quodnam mortem
Serpentium jejunorum ictus	indicat. 60
jejuno maxime nocent.	Sputum sanguinis. 11
332	curatio. 212
Serpentium Italorum ictus	Σταφυλώματος curatio. b. 96
curatio. <i>ib.</i>	Statura longa decora. 45
Serpentium morsus quomodo	Στατώματα. b. 84
curantur. 328	Sternum. b. 170
Sextantis pondus. 262	ad Sternutamenta excitā-
Siccitas quos morbos gene-	da. 291
rat. 47	Sternutamentum bonum. 51
Signa ægrotantium bona. 52	Sternutamentum bonum le-

thargicis. 168	curatio. 190
Sternutamentum singultum finit. 76. difficile parturienti prodest. <i>ibid.</i>	Suppuratio variis modis citatur. 70
Stomachi cum vesica confortium. b. 152	Sura, os. b. 173
Stomachi morbi. 214. curatio. <i>ibid.</i>	Surculus qui tollatur. 324
Stomachi percussi signa. 306	Surditati biliosa alvus prodest. 77
Stomacho laborantibus quæ agenda. 39	Suturæ HIPPOCRATEM decipientes. b. 181
Stomacho quæ idonea. 118	Suturarum capitis numerus & locus incertus. b. 165 & 166
quæ aliena. 114	Σύκωσις. b. 3
Stomachum infirmum quæ indicent. 39	Συνόρχη. 205. Ως συνόρχη. <i>ibid.</i>
Stomachus. 192. 194	
Strumæ. 343. fatigant medicos. <i>ibid.</i>	T.
plerumque resurgunt. <i>ib.</i>	T Abem quæ significant. 63
nascuntur in cervice, alis &c. <i>ibid.</i> earum curatio. <i>ib.</i>	Tabes. 176. curatio. 178.
ad Strumas malagmata. 267. 268. 272	Tabes sequitur suppressionem hæmorrhoidum. 67.
Succi boni quinam. 110	nimias destillationes. 70
Succi mali quinam. 111	Tabis sputum quomodo esse debeat. 73. febris alvus. <i>ibid.</i>
Sudatio, nervorum vitia curat. 102. quando conducit. <i>ibid.</i> febricitanti qui detergenda. 141	Tali luxati cheirurgia. b. 224
Sudor duobus modis elicitur. 104	Talorum ossa. b. 173
Sudor frigidus quid indicet. 55. 57. 60. 304	Ταπεινός. 239. curatio. <i>ibid.</i>
Suffusionis oculorum curatio. b. 99	Telorum ejectio. b. 80
Suppurationes pessimæ quæ intus tendunt. 78	Temeritas homines sæpe restituit. 148
Suppurationes tolerabiles. 73	Tempestatum optimæ æquales. 44
Suppurationis indicia. 68	Temporis in curationibus morborum habenda ratio. b. 89
Suppurationis signa. b. 75	Tempus matutinum ægris remissius est. 135. natura levissimum. 136
Suppurationum internarum	Tempus meridianum ægris gravius. <i>ibid.</i>

- Tempus vespertinum pessimum. 136
 Terebrarum descriptio. b. 177
 Terra Eretria. b. 3
 Tertianæ curatio. 153
 Testiculorum anatome. b. 124
 Testiculorum inflammatio, durities, tumor, atrophia. b. 61. 62
 Τίτανος. 203. curatio. *ibid.*
 Τετραποδία. 278
 Τετραφάρμακον emplastrum. 240. 277. b. 59. 63.
 Θηρίμακον. 338. ejus curatio. 339
 Thoracis doloribus catapotia. 297
 Tibiæ os. b. 173
 Τιδήμαλλος, lactuca marina. 257
 Τομιοὶ dentes. b. 168
 Tonillarum induratarum cheirurgia. b. 111
 Tonillarum tumentium curatio. b. 45. exulceratarum. 46
 Tormina ab atra bile mortifera. 81
 Tormina intestinorum. 234
 Tormina minus periculosa. 76
 Tormina profunt lienosis. *ib.*
 Torpor quando perniciosus. 82
 Transitus ex loco salubri in gravem tutus non est. 25
 Τροχισκοί, pastilli. 262
 Tubercula capitis. b. 85
 Tubercula ex callo orta difficile sanantur articulis. 80
 Tubercula gingivarum. b. 50
 Tumoris testiculorum curatio. b. 62
 Tumorum per se ortorum medicatio. b. 72
 Tunica abscessus involvens. *ibid.*
 Tunica oculorum. b. 97
 ad Tussim catapotium. 298
 Tussis. 210. curatio. *ibid.*
 Tussis hydropicis malum signum. 79
 Tussis in costarum fractura infestantis medicina. b. 197
 Tympanitidis curatio. 172. 173
- V.
- V**alentissimum quid. 105
 Valetudinem adversam futuram quæ denotent. 50 & 51 quæ longam. 56
 Varices ventris. b. 123
 Varicum curatio. b. 161
 Vari quomodo tollantur. b. 5
 Venarum in temporibus adustio pituitæ oculorum sananda. b. 102
 Venæsectio convenit phreneticis. 160. cachecticis. 178 epilepticis. 181
 Venæsectio elephantia laborantibus. 186. attonitis. 187
 Venæsectio quæ, & quibus conveniat. 85
 Venæsectio quando, quæ & quibus conveniat. *ib.* - 87 ubi. 88. 89. quo die 88. In febre vehementi ea uti, jugulare est. *ibid.* imperitis difficilis. 89. Febris

quando venæfectionem requirit. 86. & 87	Vinum alvo citæ quodnam. 38
Vena qui incidenda. 89	Vinum lene prodest capite infirmo laboranti. 36
Venenorum maxima pars frigore interimit. 329	Vinum noxium dentium dolori. b. 42
Venenum exfugendum. 328	Vinum quod pueris & senibus conveniat. 33
Venter sani qualia reddit. 53	Vinum vulneri inimicissimum 314. 318
Ventriçuli vulnerati notæ. 306	Virginum calculi. b. 147
Ventriculus. 194	Viride emplastrum. 276. 280
Ventris fistulæ. .b. 77	Viscera vulnerata propriam exigunt curationem. 314
Ventris fluxus 240. curatio. <i>ibid.</i>	Viscerum morbi. 121
Ventris varices. b. 123	Vita otiosa inutilis. 25
Ventris vulnera tractandi ratio. cf. abdomen. b. 120	Vitiliginis species variæ. 360
Venus ætate & autumno inutilis. 35	Ulcera digitorum. b. 67
Venus hieme non perniciofa. 34	Ulcera gingivarum. b. 50
Venus nervorum dolore laborantibus inimica. 40	Ulcera hydropicorum non facile sanescunt. 170
Venus noxia phthificis. 180	Ulcera linguæ. b. 49
epilepticis. 181	<i>ad</i> Ulcera mala, malagma. 269
Venus vere tutissima. 34	Ulceribus crustas inducentia. 258. eadem resolventia. 259
Vere qui morbi oriantur. 45	Ulceribus faucium purgandis catapotium. 298
Vere quis cibus conveniat. 34	Ulceribus purgandis & implendis <i>ἔγχυστα</i> . 294
Ver saluberrimum est. 44	Ulceribus fordidis pastillus. 284
Vertebræ spinæ. b. 168	Ulceris vetusti oræ livent. 319
Vesica. 195	Ulcerum e frigore in pedibus & manibus ortorum curatio. 342
Vesicæ cum stomacho confortium. b. 152	Ulcerum oris medicatio. b. 47
Vesicæ vitium quibus indicetur. 66	Ulcus aridum mortis indicium. 59
Vesicæ vulneratæ signa. 307	Ulcus circa fauces quibus indicatur. 65
Vesicarum in palpebris medicatio. b. 86	Ulcus implentia. 260
Vexatorum curatio. b. 71	
Vincula iis, quibus calculi evulsi e vesica, non necessaria. b. 149	

Ulcus vetus quomodo curandum.	320	Vomitus remedia.	31
Umbilici & secundarum extractio.	b. 158	Vomitus supprimit-dejectiones.	76
Umbilici vitii cheirurgia.	b. 117	Ureteres.	195
Umbilicorum prominentium curatio.	b. 55	Urina alba, rufa, quid indicet.	22
Uncia pondus.	262	Urina bona quænam in vesicæ morbo.	72
Ungtio confert corpori.	97	Urina crassa, carunculas, pilos, bullas, malum odorem, arenam habens, renum vitia denotat.	65 & 66.
Uncus infanti mortuo educendo.	b. 156	liquida suppuratiorem.	68
Ungues pallidæ mortem indicant.	59	Urina crassa & alba articularum & viscerum dolores indicat.	65
Unguis oculorum.	b. 88	Urinae difficultati sanandæ catapotium.	299
Unguium ortus.	b. 172	Urinae nimia profusio.	245
Unguium scabrorum curatio.	b. 68	Urina mala.	55 & 56
Voci adjuvandæ catapotium.	299	Urinam moventia.	118
Vomica hepatis.	204	Urina purulenta vel sanguinolenta ulcus renum vel vesicæ indicat.	65
post Vomitum quid agendum.	31	Urina quæ valetudinem longam indicet.	57
Vomitum quid exigit.	29 & 30	quæ mortem.	61 & 62
Vomitus biliosus noxius vulnerat.	315	Urina sani qualis.	53
Vomitus infirmo capite laboranti alienus est.	36	Urina viridis, viscerum dolores & tumorem indicat.	65
Vomitus luxuriæ causa fieri non debet.	30	ἡσπερὸς vesica.	b. 144
Vomitus non sit quotidianus.	<i>ibid.</i>	Uvæ inflammatae excisio.	b. 111
Vomitus prodest biliosis, epilepticis.	<i>ibid.</i> nocet fanis.	Uvæ inflammatae pastillus.	285
Vomitus quando utilis.	29 & 30	Uvæ inflammatio.	b. 51
Vomitus quibus inutilis.	<i>ib.</i>	Vulnera insanabilia.	301
Vomitus quibus utilis.	30	difficilia. 302. tutiora.	<i>ib.</i>
Vomitus rejectus ab ASCLEPIADE.	29	Vulnera, quibus ossa loco moventur, periculosa.	b. 225

Vulnerato quid agendum.	314	nes asthmatis sanando.	208
Vulneribus glutinandis partilli.	283 & 284	Vulva.	195
Vulneris collisi curatio.	323	Vulvæ concubitus non admittentis curatio.	b. 154
Vulneris curatio.	314. 315	Vulvæ dolenti catapotium.	297
Vulneris derafi curatio.	323	Vulvæ molliendæ pessus.	286
Vulneris glutinatio.	310. 311	Vulvæ morbus.	243. curatio.
Vulneris ligatio.	313		<i>ibid.</i>
Vulneris notæ.	314. 315	Vulvæ natura mirabilis.	155
Vulnerum inflammationis curatio.	310. 316	Vulvæ percussæ signa.	305
Vulnus aperientia.	255. purgantia. 256. rodentia.	Vulvæ procidentia.	b. 66
	<i>ibid.</i>		
Vulnus glutinantia.	254		
Vulnus quomodo purgandum.	317. implendum.		
	318		
Vulpinum jecur ac pulmo-			

X.

Ἐπεφθαρτικά. b. 24

Z.

Ζυγώδες οὐσ. b. 167

F I N I S.

